

**ESKİŞEHİR TEKNİK ÜNİVERSİTESİ MODA
TASARIMI BÖLÜMÜ MEZUNLARININ
STÜDYO DERSLERİNDE KAZANDIKLARI
YETERLİLİKLERİN ÇALIŞMA
HAYATINDAKİ MESLEKİ İHTİYAÇLARINI
KARŞILAMA DURUMUNA YÖNELİK
GÖRÜŞLERİ**

Yüksek Lisans Tezi

Reyhan DEMİROL

Eskişehir 2023

ESKİŞEHİR TEKNİK ÜNİVERSİTESİ MODA TASARIMI BÖLÜMÜ
MEZUNLARININ STÜDYO DERSLERİNDE KAZANDIKLARI
YETERLİLİKLERİN ÇALIŞMA HAYATINDAKİ MESLEKİ
İHTİYAÇLARINI KARŞILAMA DURUMUNA YÖNELİK GÖRÜŞLERİ

Reyhan DEMİROL

Yüksek Lisans Tezi
Endüstriyel Sanatlar Anabilim Dalı

Danışman: Prof. Dr. Nilay ERTÜRK
(İkinci Danışman: Doç. Dr. Esra VAROL)

Eskişehir
Eskişehir Teknik Üniversitesi
Lisansüstü Eğitim Enstitüsü

Ekim 2023

JÜRİ VE ENSTİTÜ ONAYI

Eskişehir Teknik Üniversitesi Moda Tasarımı Bölümü Mezunlarının Stüdyo Derslerinde Kazandıkları Yeterliliklerin Çalışma Hayatındaki Mesleki İhtiyaçlarını Karşılama Durumuna Yönelik Görüşleri başlıklı tezi 06/10/2023 tarihinde aşağıdaki jüri tarafından değerlendirilerek “Eskişehir Teknik Üniversitesi Lisansüstü Eğitim-Öğretim ve Sınav Yönetmeliği”nin ilgili maddeleri uyarınca, Endüstriyel Sanatlar Anabilim dalında Yüksek Lisans tezi olarak kabul edilmiştir.

Jüri Üyeleri

Unvanı Adı Soyadı

İmza

Üye

: Prof. Dr. Nilay ERTÜRK

Üye

: Doç. Dr. Esra VAROL

Üye

: Dr. Öğr. Üyesi Menekşe SAKARYA

Üye

: Dr. Öğr. Üyesi Özgür CEYLAN

Üye

: Dr. Öğr. Üyesi Duygu İrem CAN

Prof. Dr. Semra KURAMA

Lisansüstü Eğitim Enstitüsü Müdürü

06/10/2023

DANIşMAN ONAYI

Danişmanlığını yürüttüğüm Tekstil ve Moda Tasarımı bölümü yüksek lisans ğrencisi Reyhan DEMİROL’un “Eskişehir Teknik Üniversitesi Moda Tasarımı Bölümü Mezunlarının Stüdyo Derslerinde Kazandıkları Yeterliliklerin alışma Hayatındaki Mesleki İhtiyaçlarını Karşılama Durumuna Yönelik Görüşleri” başlıklı tez çalışmasını tamamlamıştır. Hazırlamış olduğu tez tarafımca incelenmiş ve öğrencinin tez savunma sınavına alınması bilimsel ve etik açıdan uygun görülmüştür.

Tez Danişmanı
Prof. Dr. Nilay ERTÜRK

ÖZET

ESKİŞEHİR TEKNİK ÜNİVERSİTESİ MODA TASARIMI BÖLÜMÜ MEZUNLARININ STÜDYO DERSLERİNDE KAZANDIKLARI YETERLİLİKLERİN ÇALIŞMA HAYATINDAKİ MESLEKİ İHTİYAÇLARINI KARŞILAMA DURUMUNA YÖNELİK GÖRÜŞLERİ

Reyhan DEMİROL

Endüstriyel Sanatlar Anabilim Dalı

Eskişehir Teknik Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, Ekim 2023

Danışman: Prof. Dr. Nilay ERTÜRK

İkinci Danışman: Doç. Dr. Esra VAROL

Moda tasarımı eğitiminin amacı, sektörün ihtiyaç, talep ve beklentilerine en iyi şekilde cevap verebilecek moda tasarımcıları yetiştirmektir. Moda tasarımı eğitim programları bu amaç doğrultusunda şekillendirilmeye çalışılmakta, yapılacak program etkililiği ve yeterliliğine yönelik dönüt çalışmaları ise programların değerlendirilerek güncellenebilmesinde önem arz etmektedir. Bu doğrultuda bu araştırmanın temel amacı, Eskişehir Teknik Üniversitesi'nden lisans düzeyinde moda tasarımı eğitimi programından mezun kişilerin proje derslerinde kazandıkları yeterliliklerin çalışma hayatlarında bilgi ve beceri ihtiyaçlarını ne derecede karşıladığının belirlenmesi ile araştırma bulgularının bilişsel, duyuşsal ve psikomotor yeterlilikler bakımından karşılaştırılarak incelenmesi ve programın genel bir değerlendirmesinin yapılmasıdır. Araştırmanın temel yöntemi tekil taramadır. Araştırma temel probleminin çözümünde ilgili verilere ulaşılmasında ise geliştirilen anket formu kullanılmıştır. Anket formu, ölçüt örnekleme yöntemi ile belirlenen 98 mezuna uygulanmıştır. Elde edilen verilerin istatistiksel analizleri sonucunda araştırma bulgularına ulaşılmıştır. Araştırma bulguları doğrultusunda elde edilen tüm bilgiler karşılaştırılarak araştırmanın sonuçları açıklanmış ve öneriler geliştirilmiştir. Araştırmada ulaşılan temel sonuçlardan birisi mevcut eğitim programının bilişsel, psikomotor ve duyuşsal yeterlilikler bakımından mezunların çalışma hayatlarındaki ihtiyaçlarına cevap verebilmesidir.

Anahtar Sözcükler: Moda tasarımı, Moda tasarım eğitimi, Yeterlilik, Tasarım stüdyosu, Mezun görüşleri.

ABSTRACT

**OPINIONS OF ESKİŞEHİR TECHNICAL UNIVERSITY FASHION DESIGN
DEPARTMENT GRADUATES ON THE CASE OF THE COMPETENCIES THEY
ACQUIRED IN STUDIO COURSES MEET THEIR PROFESSIONAL NEEDS IN
WORKING LIFE**

Reyhan DEMİROL

Department of Industrial Arts

Eskişehir Technical University, Graduate Education Institute, October 2023

Supervisor: Prof. Dr. Nilay ERTURK

Co-Supervisor: Assoc. Dr. Esra VAROL

The aim of fashion design education is to train fashion designers who can best meet the needs, demands and expectations of the industry. Fashion design education programs are being shaped in line with this purpose, and feedback studies on the effectiveness and adequacy of the program are important in evaluating and updating the programs. In this regard, the main purpose of this research is to determine to what extent the competencies gained in the project courses of the graduates of Eskişehir Technical University's fashion design education program at the undergraduate level meet their knowledge and skill needs in their working lives, to examine the research findings by comparing them in terms of cognitive, affective and psychomotor competencies, and to provide a general overview of the program. evaluation is made. The basic method of the research is single screening. The developed survey form was used to obtain the relevant data in solving the main problem of the research. The survey form was applied to 98 graduates determined by criterion sampling method. Research findings were reached as a result of the statistical analysis of the data obtained. By comparing all the information obtained in line with the research findings, the results of the research were explained and suggestions were developed. One of the main conclusions reached in the research is that the current education program can meet the needs of graduates in their working lives in terms of cognitive, psychomotor and affective competencies.

Key Words: Fashion design, Fashion design education, Qualification, Design studio, Alumni opinions.

TEŞEKKÜR

Tez çalışmamda yapıcı eleştirileri ve yönlendirmeleriyle bana her zaman destek olan değerli danışman hocam Prof. Dr. Nilay ERTÜRK'e,

Çalışma süresince bilgi birikimini ve kaynaklarını benden esirgemeyen, sürecin en başından en sonuna kadar çalışmamın her aşamasında desteğini hep hissettiren ve her an sorularımı yanıtlayarak beni doğru yönlendiren değerli ikinci danışman hocam Doç. Dr. Esra VAROL'a,

Araştırma ile ilgili verilere ulaşabilmem için beni kabul eden ve bana yardımcı olan tüm kişi ve kuruluşlara, tez serüvenimde uzakta da olsa yardımlarını benden esirgemeyen arkadaşlarım ve dostlarıma, araştırmamın örneklem grubunda olup online platform üzerinden ankete katılım sağlayan mezun kişilere,

Ayrıca çalışmamın başından sonuna kadar hiçbir yönden desteğini benden esirgemeyen ve her an güvenlerini hissettiğim kıymetli aileme sonsuz teşekkürlerimi sunuyorum.

Reyhan DEMİROL

Ekim - 2023

ETİK İLKE VE KURALLARA UYGUNLUK BEYANNAMESİ

Bu tezin bana ait, özgün bir çalışma olduğunu; çalışmamın hazırlık, veri toplama, analiz ve bilgilerin sunumu olmak üzere tüm aşamalarında bilimsel etik ve kurallara uygun davrandığımı; bu çalışma kapsamında elde edilen tüm veri ve bilgiler için kaynak gösterdiğimi ve bu kaynaklara kaynakçada yer verdiğimi; bu çalışmanın Eskişehir Teknik Üniversitesi tarafından kullanılan “bilimsel intihal tespit programı”yla tarandığını ve hiçbir şekilde “intihal içermediğini” beyan ederim. Herhangi bir zamanda, çalışmamla ilgili yaptığım bu beyana aykırı bir durumun saptanması durumunda, ortaya çıkacak tüm ahlaki ve hukuki sonuçları kabul ettiğimi bildiririm.

Reyhan DEMİROL

İÇİNDEKİLER

Sayfa

BAŞLIK SAYFASI	I
JÜRİ VE ENSTİTÜ ONAYI.....	II
DANIŞMAN ONAYI	III
ÖZET	IV
ABSTRACT.....	V
TEŞEKKÜR	VI
ETİK İLKE VE KURALLARA UYGUNLUK BEYANNAMESİ.....	VII
İÇİNDEKİLER.....	VIII
TABLOLAR/ÇİZELGELER DİZİNİ	XII
ŞEKİLLER DİZİNİ.....	XIII
GÖRSELLER DİZİNİ	XIV
SİMGELER VE KISALTMALAR DİZİNİ.....	XV
1. GİRİŞ.....	1
1.1. Problem Cümlesi.....	2
1.1.1. Alt problemler	2
1.2. Amaç.....	2
1.3. Önem	3
1.4. Sayıtlar.....	3
1.5. Sınırlıklar.....	3
1.6. Tanımlar	4
2. MODA VE TASARIMLA İLGİLİ TEMEL KAVRAMLAR	5
2.1. Moda.....	5
2.2. Moda Tasarımı	8
2.3. Moda Tasarımcısı.....	19
2.4. Moda Tasarımı Süreci	25
2.4.1. Pazar araştırması	25
2.4.1.1. Hedef kitle	26
2.4.1.2. Konsept araştırması	27
2.4.2. Hikâye ve renk panosu hazırlama	29
2.4.3. Artistik ve teknik çizimlerin oluşturulması	31

2.4.3.1. Kumaş ve malzeme.....	35
2.4.3.2. Üretim planı ve maliyet.....	37
2.4.3.3. Koleksiyon sunumu	38
3. MODA TASARIMI EĞİTİMİ VE STÜDYO DERSLERİ.....	40
3.1. Bloom'un Taksonomisindeki Hedefler ve Hedeflerin Sınıflandırılması.....	40
3.2. Tasarım Eğitiminin Tarihçesi	41
3.3. Moda Tasarımı Eğitimi.....	48
3.4. Moda Tasarımı Eğitiminde Stüdyo Derslerinin Yeri	52
3.5. Türkiye'de Lisans Düzeyinde Moda Tasarımı Eğitimi Veren Üniversiteler ve Kazandırmak İstedikleri Yeterlilikler	55
3.5.1. Ege Üniversitesi (Moda ve Tasarım Yüksekokulu).....	57
3.5.2. Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi (Sanat ve Tasarım Fakültesi). 58	
3.5.3. Eskişehir Teknik Üniversitesi (Mimarlık ve Tasarım Fakültesi)	59
3.5.4. Çankırı Karatekin Üniversitesi (Sanat, Tasarım ve Mimarlık Fakültesi).....	61
3.5.5. Çukurova Üniversitesi (Güzel Sanatlar Fakültesi)	62
3.5.6. Gaziantep Üniversitesi (Güzel Sanatlar Fakültesi)	63
3.5.7. Uşak Üniversitesi (Güzel Sanatlar Fakültesi).....	64
3.5.8. Giresun Üniversitesi (Şebinkarahisar Uygulamalı Bilimler Yüksekokulu).....	64
3.5.9. İstanbul Teknik Üniversitesi (Tekstil Teknolojileri ve Tasarımı Fakültesi).....	66
3.5.10. Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi (Güzel Sanatlar Fakültesi)	66
3.5.11. Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi (Güzel Sanatlar Fakültesi).....	67
3.5.12. Niğde Ömer Halisdemir Üniversitesi (Güzel Sanatlar Fakültesi)	67
3.5.13. Selçuk Üniversitesi (Mimarlık ve Tasarım Fakültesi)	68
3.5.14. Akdeniz Üniversitesi (Güzel Sanatlar Fakültesi)	69
3.5.15. Bursa Uludağ üniversitesi (Güzel Sanatlar Fakültesi).....	70
3.5.16. Çanakkale On Sekiz Mart Üniversitesi (Güzel Sanatlar Fakültesi)... 70	
3.5.17. Erciyes Üniversitesi (Güzel Sanatlar Fakültesi)	71
3.5.18. Harran Üniversitesi (Güzel Sanatlar Fakültesi).....	71

3.5.19. İzmir Kâtip Çelebi Üniversitesi (Sanat ve Tasarım Fakültesi)	71
3.5.20. Kafkas Üniversitesi (Güzel Sanatlar Fakültesi)	71
3.5.21. Mersin Üniversitesi (Güzel Sanatlar Fakültesi)	71
3.5.22. Munzur Üniversitesi (Güzel Sanatlar, Tasarım ve Mimarlık Fakültesi)	72
3.5.23. Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi (Güzel Sanatlar Fakültesi) ...	72
3.5.24. Ordu Üniversitesi (Güzel Sanatlar Fakültesi)	72
3.5.25. Süleyman Demirel Üniversitesi (Güzel Sanatlar Fakültesi)	73
3.5.26. Marmara Üniversitesi (Güzel Sanatlar Fakültesi)	73
3.6. Dünya’da Lisans Düzeyinde Moda Tasarımı Eğitimi Veren Üniversiteler ve Kazandırmak İstedikleri Yeterlilikler	75
3.6.1. The New School – Parsons	77
3.6.2. State University of New York	77
3.6.3. London College of Fashion	78
3.6.4. Marangoni Fashion Institute	78
3.6.5. Nuova Accademia di Belle Arti (NABA)	79
4. MODA TASARIM SEKTÖRÜNÜN MODA TASARIMCISINDAN BEKLEDİĞİ YETERLİLİKLER	81
4.1. Türkiye’de ve Dünyada Moda Tasarım Sektörü	81
4.2. Moda Tasarım Sektörünün Tasarımcıdan Beklentileri	85
5. YÖNTEM	89
5.1. Araştırma Modeli	89
5.2. Evren ve Örneklem	89
5.3. Veri Toplama Tekniği ve Aracı	91
5.4. Veri Toplama Aracının Geliştirilmesi	91
5.5. Verilerin Analizi	92
6. BULGULAR VE YORUM	93
6.1. Mezunların Kazandıkları Bilişsel Yeterliliklerin Çalışma Hayatlarındaki İhtiyaçlarını Karşılama Durumu Konusundaki Görüşlerine Yönelik Bulgular	93
6.2. Mezunların Kazandıkları Psikomotor Yeterliliklerin Çalışma Hayatlarındaki İhtiyaçlarını Karşılama Durumu Konusundaki Görüşlerine Yönelik Bulgular	96

6.3. Mezunların Kazandıkları Duyuşsal Yeterliliklerin Çalışma Hayatlarındaki İhtiyaçlarını Karşılama Durumu Konusundaki Görüşlerine Yönelik Bulgular	100
7. SONUÇ VE ÖNERİLER	102
7.1. Sonuçlar	102
7.2. Öneriler	104
KAYNAKÇA.....	106
EKLER	
ÖZGEÇMİŞ	

TABLÖLAR/ÇİZELGELER DİZİNİ

	<u>Sayfa</u>
Tablo 5.1. Örneklemde Yer Alan Mezunların Mezuniyet Yılları.....	90
Tablo 6.1. Mezunların Bilişsel Yeterliliklerin Çalışma Hayatlarındaki İhtiyaçlarını Karşılama Durumu Konusundaki Görüşleri	93
Tablo 6.2. Mezunların Psikomotor Yeterliliklerin Çalışma Hayatlarındaki İhtiyaçlarını Karşılama Durumu Konusundaki Görüşleri	96
Tablo 6.3. Mezunların Duyuşsal Yeterliliklerin Çalışma Hayatlarındaki İhtiyaçlarını Karşılama Durumu Konusundaki Görüşleri	100

ŞEKİLLER DİZİNİ

Sayfa

Şekil 2.1. Moda Döngüsünün Evreleri	7
Şekil 2.2. Tasarımcılar ve Üreticiler İçin Moda Bilgi Kaynakları	11
Şekil 2.3. Moda Ürünleri Tasarım Süreci.....	16
Şekil 2.4. Tasarım ve Koleksiyon Departmanı Genel İş Akışı.....	24
Şekil 2.5. İnternet Üzerinde Müşteri ve Üreticinin Moda ile Bağlantısı	26

GÖRSELLER DİZİNİ

Sayfa

Görsel 2.1. Moda Tasarımı Çizim Çalışması	10
Görsel 2.2. Yaratıcılığı Etkileyen Temel Bileşenler	18
Görsel 2.3. Tema örneği	28
Görsel 2.4. Renk Temalı Esin Panosu Seçkisi.	30
Görsel 2.5. Hikaye Panosu Örneği	30
Görsel 2.6. Hikâye Panosu Örneği	31
Görsel 2.7. Artistik Çizim Örneği	32
Görsel 2.8. Teknik Çizim Örneği	33
Görsel 2.9. Teknik Çizim Örneği	34
Görsel 2.10. Artistik ve Teknik Çizimler	34
Görsel 2.11. Artistik Çizim ve Kumaş Örnekleri	36
Görsel 2.12. Koleksiyon Sunumu	39

SİMGELER VE KISALTMALAR DİZİNİ

f	: Frekans
n	: Birim
Ss	: Standart Sapma
X	: Ortalama
%	: Yüzdelik Değer
YÖK	: Yükseköğretim Kurulu
TDK	: Türk Dil Kurumu

1. GİRİŞ

Çok geniş kapsamlı olan moda, pek çok şeyden olduğu gibi kültürel, sosyal ve siyasal alanlardan da etkilenecek varlığını sürdürmektedir. Esasen moda kavramı insanların hayatlarını şekillendirmede ve olmazsa olmazlardan biri olma yolunda kritik bir noktada yer almaktadır. Bundan hareketle modanın nasıl ve ne zaman var olmaya başladığı, nasıl geliştiği, hangi durumlarda eleştirildiği, gelişmesi için neler yapılabildiği gibi özellikler dikkate alınmalıdır. Tasarım ise modanın temeli olarak görülmektedir ve ürüne şekil aldırma işlemidir. Tasarım aşamasının doğru kurulabilmesi pek çok faktöre bağlıdır. Bunlar arasında; iyi bir araştırma, planlamanın doğru yapılması, estetik kaygı taşıması, amacına hizmet etmesi ve farklı çalışmalar ortaya çıkarabilmesini saymak mümkündür. İlave olarak modanın trendlere uygunluğu, beğeni toplayabilmesi, toplum tarafından tercih edilebilir olması ve satışa uygun olması önem arz etmektedir. Bu özellikleri sağlayabilecek olması açısından uygulama ve çözüm odaklı, nitelik yönüyle kuvvetli kişiler aranmaktadır. Buradan yola çıkarak güzel sanatlara karşı ilgili bir tavırla yaratıcı yönünü geliştirerek düşündüklerini çizebilen bir bireyin iyi bir tasarımcı olduğunu söylemek yanlış olmaz (Antçok, 2022, s.3-4). Tasarımcıların çalışma alanlarına bakıldığında basın, perakende, görsel iletişim, eğitim gibi çalışma alanları yer almaktadır. Genellikle en tercih edilen alanlardan biri ise perakende markalarının tasarım kısımlarıdır. Moda tasarımcısı olarak gerek yarı zamanlı danışmanlık verilmesi gerekse tam zamanlı tasarımcı olunması söz konusudur. Hatta kariyer edinme ve geliştirme anlamında da tasarımcıların kendilerini destekleyebilmeleri mümkündür (Lafçı ve Köprülü, 2016, s.11). Günümüzde pek çok markanın çatısı altında moda tasarımcısı pozisyonuyla çalışan kişilerin sayısı her geçen gün artmaktadır. Bu artışla birlikte moda tasarımcısı yetiştiren eğitim programlarının önemi de artmaktadır. Türkiye 'de de lisans düzeyinde moda tasarımı eğitimi veren eğitim programları, donanımlı moda tasarımcılarını programlarından mezun etmek düşüncesindedir (Özyıldız, 2018, s.34).

Bu çalışma ile Türkiye'deki moda tasarımı ya da tekstil ve moda tasarımı lisans eğitimi programlarından eğitim almış kişilerin kazandıkları bilgilerin iş yaşamlarının kendilerinden beklentilerinin karşılanmasına, programların ne kadar etkili olduğuna ve bu alanda çalışan kişilerin çalışmalarına katkı sunacağına değinilmiştir (Özyıldız, 2018, s.34). Moda tasarımı eğitim programlarının odak noktasını tüm derslerde kazanılan bilgi ve becerilerin uygulanmasının en üst düzeyde beklendiği stüdyo dersleri oluşturmaktadır

(Lafçı ve Köprülü, 2016, s.11). Moda tasarımı stüdyo derslerine bakıldığında, tasarım problemleri çoğunlukla üretime bağlı uygulamalı etkinliklerle çözüme kavuşturulmuştur. (Varol, 2010, s. 66-67). Tasarım eğitiminde tasarım stüdyoları önemli bir konumdadır ve ayırt edici bir özelliğe sahiptir, burada ise etkili olan eğitim hayatı boyunca kazanılan bilgi ve becerilerin sentezlenmesidir. Öğrenciler diğer derslerde edindikleri bilgi ve beceriler üzerindeki deneyimleri sayesinde tasarım sürecini rahatlıkla yorumlarlar. Her proje konunun algılanması, konu hakkında fikir yürütülmesi, bilgi toplanması gibi özellikleri itibariyle benzer olsa da konuların yenilenmesiyle aslında her kullanıcının da tasarlama yöntemi ve kendi denemeleri farklıdır ve değişkenlik gösterir (Özyıldız, 2018, s.34).

1.1. Problem Cümlesi

Eskişehir Teknik Üniversitesi moda tasarımı bölümü mezunlarının (moda tasarımı veya tekstil ve moda tasarımı bölümleri dahil) proje derslerinde kazandıkları yeterliliklerin çalışma hayatlarında bilgi ve beceri ihtiyaçlarını karşılama durumuna yönelik görüşleri nelerdir?

1.1.1. Alt problemler

- Mezunların proje derslerinde kazandırılan bilişsel yeterliliklerin çalışma hayatlarındaki ihtiyaçlarını karşılama durumuna yönelik görüşleri nelerdir?
- Mezunların proje derslerinde kazandırılan psikomotor yeterliliklerin çalışma hayatlarındaki ihtiyaçlarını karşılama durumuna yönelik görüşleri nelerdir?
- Mezunların proje derslerinde kazandırılan duyuşsal yeterliliklerin çalışma hayatlarındaki ihtiyaçlarını karşılama durumuna yönelik görüşleri nelerdir?

1.2. Amaç

Bu araştırmanın temel amacı, Eskişehir Teknik Üniversitesi'nden lisans düzeyinde moda tasarımı eğitimi programından mezun kişilerin proje derslerinde kazandıkları yeterliliklerin çalışma hayatlarında bilgi ve beceri ihtiyaçlarını ne derecede karşıladığının belirlenmesi ile araştırma verilerinin bilişsel, duyuşsal ve psikomotor beceriler bakımından karşılaştırılarak incelenmesi ve programın genel bir değerlendirmesinin yapılmasıdır.

1.3. Önem

Bu çalışmanın, Türkiye’deki moda tasarımı ya da tekstil ve moda tasarımı lisans programlarından mezun olmuş kişilerin bilgi ve becerilerine göre, iş yaşamının kendilerinden beklentilerinin giderilmesine katkısı olacağı düşünülmektedir. Yapılan araştırmanın, moda tasarımı alanında moda tasarımı eğitimi programlarının etkililiği ile bu alanda çalışmalarını sürdüren kişilere destek olacağı düşünülmektedir.

1.4. Sayıtlar

- Anket formu, proje dersinin kazanımlarını mezunlar üzerinden analiz etmede yeterlidir.
- Mezun kişiler anket sorularını yanıtlarken samimi ve gerçekçidir.
- Araştırma kapsamındaki örneklem evreni temsil etmektedir.

1.5. Sınırlıklar

- Araştırma evrenini oluşturan programın yürütüldüğü bölüm öncelikle Anadolu Üniversitesi Endüstriyel Sanatlar Yüksekokulu bünyesinde kurulmuştur. Sonrasında, yüksekokul Anadolu Üniversitesi Mimarlık ve Tasarım Fakültesi’ne dönüştürülmüş ve ilgili bölüm bu fakülte bünyesinde yer almıştır. Bölüm, üniversitenin ilgili kararname ile bölünmesinden sonra ise Eskişehir Teknik Üniversitesi Mimarlık ve Tasarım Fakültesi Tekstil ve Moda Tasarımı Bölümü olarak eğitim ve öğretime devam etmiştir. Bu doğrultuda, araştırmada gerek isim gerekse içerik bakımından bilgi karışıklığına neden olmamak amacı ile tek ve günümüzdeki geçerli ismi ile Eskişehir Teknik Üniversitesi ve bu üniversitenin Tekstil ve Moda Tasarımı Bölümü mezunları şeklinde kullanım söz konusudur.
- Araştırmanın örneklem grubu Eskişehir Teknik Üniversitesi Tekstil ve Moda Tasarımı Bölümü lisans düzeyindeki mezunları ile sınırlıdır.
- Araştırmanın örnekleme, ölçütleri karşılayarak ulaşılabilen ve gönüllü bir şekilde anket formunu cevaplayan mezun kişilerle sınırlıdır.
- Araştırma, anket formu sonucunda elde edilen verilerin istatistiksel analizleri ve bulgularıyla sınırlıdır.
- Araştırma literatüründe örnek olarak yer verilen okullar, The New School – Parsons, State University of New York, London College of Fashion, Marangoni

Fashion Institute, Nuova Accademia di Belle Arti (NABA) gibi dünyadaki ünlü moda okullarıyla sınırlıdır.

1.6. Tanımlar

Moda: “Moda, toplumların, geleneklerin, olayların somut bir aynasıdır (Uyar, 2006, s.18)”.

Tasarım: “Bir araştırma sürecinin çeşitli dönemlerinde izlenecek yol ve işlemleri tasarlayan çerçeve, tasar çizim, dizayn (http-1).”

Stüdyo dersi: “Moda tasarım eğitiminde stüdyo dersleri, bir ya da birkaç temel tasarım probleminin çözümüne yönelik eğitim öğretim etkinliklerinin, teorik yanı olmakla birlikte çoğunlukla üretim odaklı gerçekleştirildiği derslerdir (Varol, 2010, s.66)”.

Yaratıcılık: Yaşamın anlam kazanması amacıyla mevcut problemlere çözümsel yaklaşım sunmak ve çözüm önerileri bulma becerileri kazanmak olarak ifade edilmektedir (Kocabaş Atılğan, 2014, s.472).

2. MODA VE TASARIMLA İLGİLİ TEMEL KAVRAMLAR

Bu bölümde literatürde yer alan ‘moda’, ‘moda tasarımı’ ve ‘moda tasarımcısı’ gibi kavramların açıklamaları yapıldıktan sonra; bu kavramların moda tasarım süreci, yaratıcılık ve moda tasarımcısının taşıması gereken özellikler ile aralarındaki ilişkiler incelenecektir.

2.1. Moda

Moda pek çok farklı anlamı kapsar, (etnografya, antropoloji, sosyoloji, beşeri bilimler gibi) ve birçok araştırmaya da konu olmuştur. 17. yy sonlarında içeriğine giyim kuşam üslubu, yaşam biçimi ve yaşam tarzını da alan moda, tarz ve üslup olarak isimlendirilmiştir (Waquet ve Laporte, 2011, s.7’den aktaran Odabaşı, 2016, s. 29). Moda, Latince ’de, oluşmayan sınır olan ‘modus’ kelimesinden meydana gelmektedir. Fransızca’da da biçim veya şekil anlamıyla kullanılmıştır (Partridge, 1959’dan aktaran Uyar, 2006, s. 16). Kavram olarak moda, hiç durmadan değişim gösteren bir simge halindedir. Buna göre moda, belli bir dönemde güzel karşılandığı için ilgi görür duruma gelmiş olan giyim biçiminin adıdır (Arslan, 2009, s. 37). Tarih içinde pek çok yan anlamda kullanıldığından modanın kesin bir tanımı yapılamaz. Günümüzde moda; giysi, etiket, stil ve yaşanan zamanın parçası olarak tümüyle benimsenmiştir ve bakış açısı, yaşanan zaman ve hitap edilen grup bu kavramların değişmesine neden olmaktadır (Arslan, 2009, s.37). Gürsoy’a (2004’ten aktaran Molla, 2007, s. 9) göre moda, insanların düşünce ve davranışlarını yakından etkileyip olayları bütünsel anlamda ifade eden; bu düşünce ve davranış şekillerinin toplumun çoğunluğu tarafından kabul görerek giyime yansıtan şeydir. İnsanın ruhunda temellenen davranış biçiminden hareketle, aynı türden hareketlerin tekrarlanmasıyla alışkanlıklar oluşarak tüm canlıların dünyaya ve çevreye uyumunu kolaylaştırır. Bu alışkanlık, insana ise kültür ve uygarlık da kazandırır ve insan yaşamına alternatif sunar. Alışkanlıklara karşı bıkkınlık duygusu ve beraberinde getirdiği yenilik düşüncesi, duyarlılığın yenilenip gelişmesiyle ortaya çıkar ve moda kendini gösterir (Tunalı, 2004, s. 108). Hakko’ya (tarihsiz, s.1’den aktaran Akıncı, 2014, s. 13) göre, moda ortak zevklerin, geçici yaşam biçimleriyle hissetme biçimlerinin belirli toplumda uygun karşılanmasıdır. Simmel ve Frisby’e (2005:41’den aktaran Şoher, 2012, s.10) göre ise, moda çoğunlukla, farklılaşma ile değişimin, benzerlikle de uyumun çekiciliğini birleştiren toplumsal bir formdur. “Bir moda, herhangi bir zamanda görülebilir olan ve zamanla bir sosyal sistem ya da bireylerin bir araya geldiği gruplarda

değişen, özel maddi ya da maddi olmayan bir fenomende, kültürel olarak desteklenmiş bir anlatım biçimidir” (Ertürk, 2011, s. 6.).

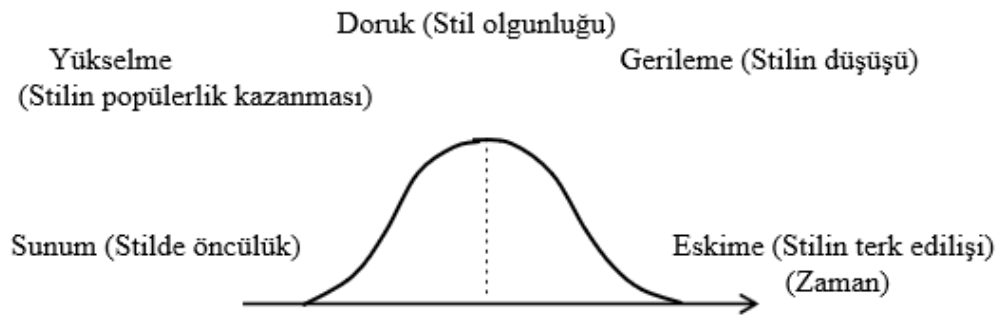
Bir bireyin diğer bireyler karşısındaki farklı olma düşüncesinin ön planda olması moda olgusu olarak değerlendirilmektedir. Bu farklılık ise bireyin, farklı bir davranış göstermesinde katkısı olan itici güç olarak görülmektedir (Onur, 2004, s. 15). Mevcut güç ile değişikliği öneren gücün karşılaşmasıyla farklı moda hareketleri oluşur ve karşıtlıkların bütün olarak değerlendirilmesi şartıyla da moda varlığını korur (Molla, 2007, s.10). Moda olgusu, öncelikle giyim ve davranıştaki düşüncelerin baskın olmasıdır. Bu baskınlığın devamında ise edebiyat, güzel sanatlar, ahlak, toplum, din ve bilim alanlarındaki anlayış farklılığı olarak kendini gösterir. (Meydan Larousse, 1982’den aktaran Varol, 2004, s. 33). Moda olgusunun ne zaman ortaya çıktığına dair moda araştırmacılarının farklı fikirler içerisinde olduğu görülmektedir. Bu çeşitlilik, moda araştırmacılarının modaya karşı hangi perspektiflerden yaklaştığıyla ilgilidir. Araştırmacılar, modanın insanlık tarihi kadar eski olduğunu iddia ederek, çeşitli beden teknolojileriyle birlikte giyimdeki çeşitliliği de temel alırlar (Craik, 1993; Cannon, 1998’den aktaran Özüdoğru, 2020, s. 330).

Moda çeşitli yönleriyle ele alındığında;

- "Bireysel açıdan: moda, insanların birbirlerine benzeyerek farklılaştıkları bir oyundur.
- Cinsellik açısından: görünüşün yenilenmesi yoluyla, erotik çekicilik aracıdır moda.
- Ekonomik açıdan: gereksiz şeyler tüketiminde bir değişiklik, servetin gösteriş amacıyla tüketilmesinin düzenlenmesidir.
- Hiyerarşik açıdan: moda insanın kendi toplumsal konumunu (mekanını) saptama, böylece de belirli bir toplumsal sınıfın üyesi olduğunu gösterme aracıdır; modayı izlemek pahalı bir şeydir çünkü.
- Toplumsal açıdan: moda, bir toplumun evriminin yansımasıdır. Bir toplum dönüşüme uğradığında, moda da dönüşüme uğrar. Bir toplum ne denli hızla değişirse, moda da o denli hızla değişir." (agy. s. 101’den aktaran Hakko, tarihsiz, s.17).

Moda “insanların değişiklik arama ve yeni biçimler ortaya koyma tutkusudur.” ‘Modayı izlemek’ veya ‘modası geçmiş’ deyimlerinden modanın en önemli özelliğinin değişken özellik göstermesi olduğu anlaşılmaktadır (Erol, 2011, s. 93). Bir değişiklik ancak toplum tarafından benimsenir ve yaygınlaşırsa moda olarak kabul edilir. "Yeni bir

düşünce ya da ürünün kendini benimseyenlere ulaşmaya kadar yayılması için geçen süreye ise yaygınlaşma süreci denir (Sagem Komisyonu, 1995’ten aktaran Varol, 2004, s. 33)”. Moda, evrensel anlamda birçok faktörü içinde barındırarak hızla değişen bir kavramdır. Bir sonraki modanın bir öncekini ortadan kaldırması, modanın demode olma sürecidir. Toplumun değişime ayak uydurması modayı oluşturur ve bunun karşılığında oluşan tepkilerin devam etmesiyle de moda, varlığını sürdürür. Moda ve demode olanın birbirini takip etmesiyle modanın geçiciliği ve değişimi daha net olarak anlaşılmaktadır (Barbarosoğlu, 2004’ten aktaran Erdoğan, 2011, s. 3). Modanın son aşamada demode olması için ise yeni modanın eski modayı tamamıyla hapsedmesi gerekir. Eski modayı uygulamaya devam edenlere de artık “modası geçmiş” gözüyle bakılmalıdır. Bu durumun gerçekleşmesi için yeni modanın eskiyi yenmesi ve toplum içerisinde daha fazla yaygınlaşması son derece önemlidir (Davis, 1997, s.171).

Şekil 2.1. Moda Döngüsünün Evreleri (Varol, 2010, s.26)

Moda kelimesi ilk olarak giyimi anımsatıyor gibi görünmesine rağmen aslında felsefe, sanat, müzik, ev dekorasyonu ve pek çok sosyal bilim gibi özelliklerinde modanın bileşenlerinin içerisinde yer aldığı görülür. Değişen moda ilgisi sosyal yaşamın her alanında mevcuttur (Blumer, 1968:342’den aktaran Kabukçu, 2018, s.22). Moda, tüketici tavrında ve düşüncelerinde yoğunlaşan yer ve kavramlardır (Gürsoy, 2010: 14’ten aktaran Kabukçu, 2018, s.22). Modanın hemen hemen her şeyde varlığını göstermesi dolayısıyla moda birçok insan için önemli duruma gelmiştir (Daniels, 1951: 51-60 ‘den aktaran Kabukçu, 2018, s.22). Dolayısıyla, modaya dair yapılan tanımların birçoğunda modayı kültürlerin, yaşam biçimlerinin, bakış açılarının etkilediği; modanın belirli zaman içerisinde benimsenerek yaygın hale geldiği, kullanımının zamanla azaldığı ve yerini yeni moda akımlarına bıraktığı söylenebilir.

2.2. Moda Tasarımı

Moda, tarihin göze çarpan olayları ile yüzyıllar boyunca yakın etkileşimde olduğundan insanlık için önemli bir kavram olmuştur (Çivitçi, 2013, s.57). Kitlel olarak benimsenmek modanın temel amacıdır (Arslan, 2009, s.50). Moda eğilimleri günümüzdeki hazır giyim sanayisini önemli miktarda yönlendirmektedir, giysi ne kadar kaliteli yapılırsa yapılsın moda için değilse ve moda olma özelliği taşımıyorsa yapılan tüm çabalar tüketici tarafından kabul görmemektedir (Arslan, 2009, s.53). Esas önemli olan burada giysinin ne amaçla yapıldığı, hangi değerinin göz önünde bulundurularak hazırlanmaya çalışıldığıdır (Çeğindir, 2017, s.7). Tasarım kavramının ise pek çok tanımı mevcuttur. Tasarım, en geniş anlamıyla “yaşam düzenlemelerine biçim ve düzen getiren” faaliyet demektir (Potter, 1980’den aktaran Mozota, 2005, s. 13). Şimşek Özdemir’e (2017, s.105) göre tasarım, hayatın içinde her alanda vardır, yaşam için gereklidir ve yaşam şartlarının kolaylaşmasında en önemli yerdedir. Ayrıca sözlü olarak ifade edemediğimiz duygu ve düşünceleri ortaya koymadaki en önemli iletişim aracıdır (Türker, 2017, s. 12). Moda ve tasarım terimleri birlikte düşünüldüğünde çok daha geniş anlama gelmesine rağmen literatürde genellikle giysi tasarımı ile eş anlamlı olarak kullanılır (Çivitçi, 2013, s.59). Giysi tasarımı, bugün ileri teknolojilerden ve güncel gelişmelerden en çok etkilenen aynı zamanda diğer tüm tasarım alanlarıyla ilişki içinde olan disiplinler arası bir alandır (Tok Dereci, 2017, s. 81). Cabrera ve Frederick’e (2015, s.98’den aktaran Çağlar, 2019, s.7) göre moda tasarımı, belirli bir bakış, kişilik veya tutumun sergilenmesi ile birlikte elbise ya da koleksiyon oluşturma maksadıyla estetik ve yapısal unsurların bir araya getirilme becerisidir. Moda tasarımı, hem teknolojik hem sanatsal olarak tasarım bilimi içerisinde giyim sanayinin kalkınma hızını artıran önemli alanlardandır (Arıkan, 1997’den aktaran Koca ve Koç, 2009, s. 36). Moda tasarımı, yaşam tarzını yaratıcı giyim yoluyla yansıtmakta olan bir sanattır. Yeni bir moda stili yaratmada tüketici davranışlarındaki trendler, giyim, sanat, moda, pazar ve moda bütünleştirme yeteneği olarak kabul görür (Horn & Gürel, 1981 ‘den aktaran Lin, 2007, s.2). Moda tasarımı, neredeyse her iki mevsimde bir gibi kısa süreli değişimiyle benzeri tasarım alanlarından ayrılmaktadır (İşözen, 2009, s.7).

Büyük bir düşünce sistemi olan tasarımın içinde hizmet, ürün, grafik ve çevresel tasarımlar bulunmaktadır (Kotler, 2009, s.172). Tasarım; mimari tasarım, endüstriyel tasarım, grafik tasarımı, moda tasarımı gibi disiplinleri içinde barındıran pek çok anlam içerir. Bu açıdan bakıldığında tasarım geniş bir insan eylemi olarak da belirli bir disiplin

altında da (mimari tasarım, moda tasarım vb.) ele alınır (Kurak Açıcı, 2017, s.104). Mozota (2005, s.330) iyi bir tasarımın yenilikçi, ürünün kullanılabilirliğini artıran, estetik, orijinal, göze batmayan, dürüst, dayanıklı, bütün detayları ile tutarlı, ekolojik bilince sahip ve minimal tasarım olması gerektiğini ifade eder. Günümüz moda tasarımcılarından “Cemil İpekçi”, Modada kalıcı olmanın ancak giysi tasarımının içinde olabileceğini ve bunun ilk şartının ise yaratıcı olmak olduğunu vurgulamıştır (Onur, 2004, s. 323). Tasarım, “tutkudur, hayal gücüdür, yaratıcılıktır, işlevseldir, sabır gerektirir, yenilikçidir, estetikdir...” Yaratıcı bir insan eylemi olan tasarımda amaç, yeni ve kullanışlı bir ürün ortaya koymaktır (Erbay vd., 2013, s.1-2). Kotler (2009, s.173) ise tasarımı, ürünün görünümünden ziyade bir düşünce biçimi olarak tanımlamaktadır. Tasarımın sürekli gelişmesi, değişmesi ve yeniliklere açık olması nedeniyle, kişilerde problemlere çok yönlü bakabilme, eleştirel olabilme, gözlem yapma, araştırmacı olması gibi özelliklerin olması, kişilerin çağa adapte olmaları ve probleme en iyi çözümü bulabilmeleri için gereklidir (Erbay vd., 2013, s. 3-4). Tasarımda esas olan yetenektir (Easy, 2002:2’den aktaran Koca ve Ceylan, 2018, s. 917). Bir bireyin tasarım yapabilmesinde sezilerin açık, yaratıcılığın azami düzeyde gelişmiş ve bireysel-özgün karakterinin ön planda olması önemlidir. Daha fazla bireysel özgün karakterin ön plana çıkmasının sağlanmasıyla hedefe varılacaktır (Karaçalı, 2018, s.175’ten aktaran Karabay, 2020, s.115). Molla (2007, s. 42-43) çalışmasında, model yaratıcılığı ile yaratıcılığın ön planda tutulabilmesi için iyi çizim yapabilmenin son derece önemli olduğunu, bilgi ve becerinin de uygulanması şartının gerektiğini öne sürmüştür. Bu nedenle tasarım süreci eskiz aşaması çalışmasıyla başlamaktadır. Eskiz, sanat ve tasarım alanlarında yadsınamaz bir gerçeklikte önem arz eder. Mimari, iç mimari, grafik tasarımı, mobilya tasarımı, moda tasarımı gibi alanlarda bir tasarımın işleve uygun olması amacıyla akıl ve el arasında kurulan ilk iletişimin temsil edildiği aşama eskiz aşamasıdır. Bu süre içerisinde oluşan deneme çizimleri, alınan notlar, detaylar ve genel konsepte uygun bütün görseller ya zihin ile kâğıt kalem arasında ya da dijital kalem ile tablet arasında meydana gelmektedir. Zihindeki esinlenme ile ihtiyaç arasında bağlantı kurulması eskize başlamadan önce olduğunda daha kolay olabilmektedir. Deneme çizimleri ile formlar tasarımcının bütüne ve doğru işleve ulaşmasındaki temel iki özelliktir (Yavuz Öden, 2021, s.868).

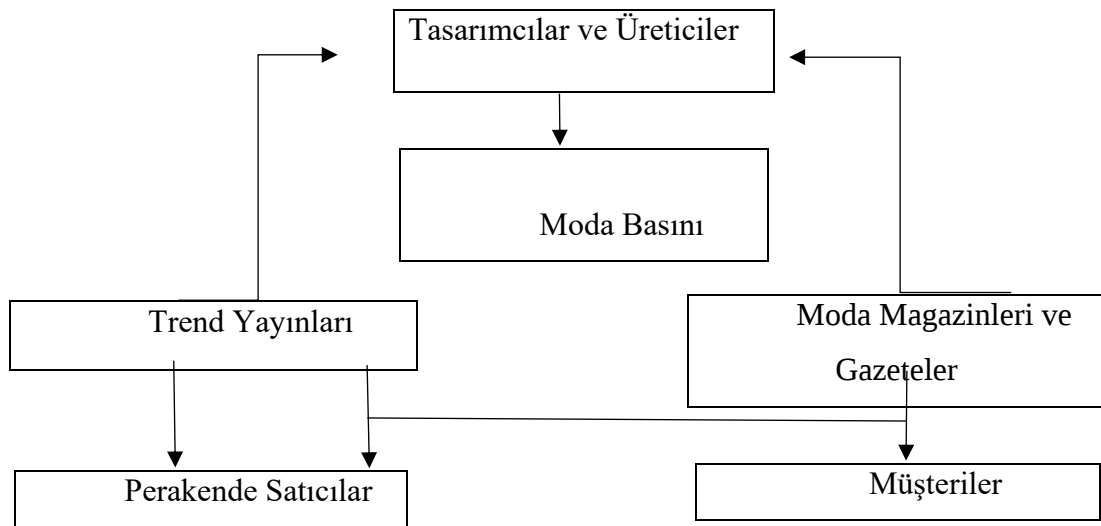

Görsel 2.1. *Moda Tasarımı Çizim Çalışması* (Çivitçi, 2013, s.60)

Ertürk'e göre (2011, s.7), modanın, herhangi bir zamanda ortaya çıkması ve çeşitli etkenlere göre değişiklik gösterir. Moda'da estetik işlevler konusundaki değişiklikler, kullanımına dair işlev konusundaki değişiklikten daha fazladır. Güzellik kavramının hemen her sezon değişmesiyle birlikte estetik kavramları da sistemli bir şekilde değiştirilmektedir. Bunun yanı sıra günümüz hazır giyim sanayisi moda eğilimleri tarafından önemli ölçüde yönlendirilmektedir (Arslan, 2009,s.53-54). Eğilim, “tüketicinin ani ilgisi veya ihtiyacına cevap verebilecek olan bir değişimin ilk belirtileri üzerine odaklanma durumudur.” Moda eğilim öngörüsü, yaşama dair alanların hemen hepsinde bir sonraki sezonda nelerin popüler olacağının öngörülmesidir (Tok Dereci, 2017, s.4). Moda eğilimleri genel anlamda bir sezondaki moda ürünlerinde hangi kumaşların ve hangi renklerin kullanılacağı ile moda ürünlerinin nasıl şekilleneceği hakkında bilgi verir (Kocabaş Atılğan, 2014, s.175). Bu eğilim, üretim süreçlerini şekillendirmiş ve küresel pazardaki rekabetten dolayı özgün tasarım ve yaratıcılık zorunlu duruma gelmiştir. Bu yaklaşım doğrultusunda moda tasarım alanında, yaratıcılığın ve özgünlüğün hâkim olduğu tasarım sürecindeki çeşitli alanlara ait eğilimleri analiz etmek, bugünün teknolojisini, yeniliğini, bilgisini, işlevsel, estetik ve sembolik değeri olan yeni gerçekliklere uyarlamanın en önemli adımı olmuştur (Kaya, 2020, s.177).

Lau'ya (2014, s.64) göre uygulama, sürekli gelişmenin anahtarıdır. Moda sembolü, kıyafetler aracılığıyla varlığını sürdürür. Moda, kendine has üretim ve tüketim ilişkilerini içerir ve ancak sosyal hareketliliğin mümkün olduğu toplumlarda kurulabilir bir sistem halini alır. Moda, insanları alışverişe yönlendirmek için özellikle değiştirilmesi sebebiyle, üretim ve tüketimin körüklenmesini sağlayan bir etkidir. Üretim ve tüketim döngüsünün

devamını sağlayan sürekli değişen kıyafetler, moda sisteminin işleyişini gerçekleştirir (Arslan, 2009, s.54-56). Moda tasarımlarının tanıtımı, piyasaya sürülmeden önce defileler ile halka ve perakende satış yapan mağaza sahiplerine yapılmaktadır. Moda dergileri, magazin gazeteleri ve kataloglar ile yapılan ürün satışları, moda ürünlerinin tüketiciyle buluşmasını sağlamaktadır (Pektaş, 2006, s. 58). Eğilimler, son moda kıyafetleri tercih edenler üzerinde etkilidir (Kawamura, 2005, 97). Moda dünyası, son dönemde dijital ortamı, farkındalık oluşturacak stratejilerin kolay ve en hızlı uygulandığı alan olarak değerlendirmektedir. Dijital ortamlardaki platformlarda, moda dünyasının trendleri (eğilimleri) ile her geçen gün daha fazla karşılaşılmaktadır. Bireyler, alışveriş öncesinde, ihtiyaç duydukları giysiler hakkında ya da markalar hakkında dijital ortamda kullanıcı ve üretici görüşleri edinip bu doğrultuda alışverişlerini gerçekleştirmektedir. Markalar (moda-tekstil-hazır giyim), internet kullanıcıların yoğun olarak takip ettiği moda bloglarıyla ve ya kendi bünyelerinde tasarlamış oldukları bloglarla ürünlerindeki farklı özellikleri tüketiciye ulaştırmaktadır. Bu durum, hem tüketici toplumunu destekler niteliktedir hem de bilinçli tüketici oluşturmada da etkilidir (Engin ve Sağıroğlu, 2012, s.3-4).

Şekil 2.2. Tasarımcılar ve Üreticiler İçin Moda Bilgi Kaynakları (Arslan, 2009, s.61)

Süresoy’a (2014, s.5) göre tasarım, mutlaka bir kültürdür. Moda, bir tasarım alanı olarak içinde bulunduğu toplumun kültürel yapısını yansıtır ve belirli bir kültür içinde toplumdaki varlığını sürdürür (Akar, 2009’dan aktaran Bedir Erişti ve Tekin Akbulut, 2014, s. 12). Öte yandan kültür, kendisini oluşturan toplumla birlikte toplumsal yaşayışın

bir parçası olarak varlığını korur (Swiniarski ve Breitborde, 2003'ten aktaran Bedir Erişti ve Tekin Akbulut, 2014, s.11). Bir toplumun dönüşüme uğraması modayı da dönüşüme uğratar, toplumun hızla değişmesi ile modanın hızla değişmesi birbirine paraleldir (Arslan, 2009, s.44).

Tasarım süreci dört temel özelliği kapsar. (Wals et al., 1992'den aktaran Mozota, 2005, s. 29):

- **Yaratıcılık-Creativity.** Tasarım daha önceden olmayan bir şeyin yaratılmasını gerektirir.
- **Karmaşıklık- Complexity.** Tasarım çok sayıda parametre ve değişken üzerindeki kararları kapsar.
- **Uzlaşma- Compromise.** Tasarım, bazen çatışan koşulları (maliyet ve verimlilik, estetik ve kullanım kolaylığı, malzemeler ve uzun ömürlülük gibi) dengelemeyi gerektirir.
- **Seçim- Choice.** Tasarım, bir sorunun temel konseptinden en ufak renk veya biçim detayına kadar her seviyede birçok potansiyel çözüm arasından seçim yapmayı gerektirir.

Düşünerek ve tasarlayarak öğrenme süreci planlama, tasarıma odaklanma olarak algılanabilir. Tasarım odaklı düşünmenin öncülü, farklı seçeneklerin de olabileceğine inanmak, farklı düşünmeyi teşvik etmektir. Bunun sonucunda ise farklı düşünme, birçok yeniliğe yol açacaktır. Tasarım odaklı düşünmemin uygulama alanı, fikirleri ürüne dönüştürerek somut hale getirmeyi amaçlar. Bu merkezde ürünleri test etmek, tekrarlamak ve iyileştirmek gibi hizmetler de yer alır (Bulone, 2016, s. 38). Tasarım süreci en az tasarım (ürün) kadar önemlidir (Ertürk ve Erdoğan, 2012, s.3). Tok Dereci'ye (2017, s. 81-80) göre, diğer tüm disiplin alanları ile etkileşim içinde olan giysi, yaratıcı tasarım sürecinin sonunda ortaya çıkan üründür ve modayı belirleyenlerin arasında en çok gençler, tasarımcılar, sanatçılar, varlıklı insanlar, ünlüler, tarz takipçisi üst kimlikler bulunmaktadır. Modanın yaygınlaşmasında defileler ve moda magazinleriyle birlikte daha etkili birçok yol bulunmaktadır. Tek tek tasarımlardan ziyade dönemin havasını bir bütünlük içinde yansıtan (zeitgesit) hikâyeler ve kahramanlar modanın yaygınlaşmasında etkindir (Pektaş, 2006, s.59).

Başka bir tanıma göre ise tasarım, süreç ve üründen oluşur. Süreç olarak, belirli bir hedef doğrultusunda mücadele etme ve başarıya ulaşma amacıyla edinilen planlama ve organizasyon anlamını taşır. Ürün olarak tasarım bir planın çıktısı, bir son hatta sonuçta

ulaşılan nesnedir. Srec ve ürün olarak tasarım ise insanlarca oluşturulur ve her şeyi içinde barındırır (Davis, 1987:1 ‘den aktaran Varol, 2018, s. 356). Tasarımda önemli olan, sürecin ve sonucun zgnlgdr. Desen, renk, siluet, doku ve detay gibi estetik faktörler, tasarımcı kimliğinin oluşması ile tasarımlardaki özgünlüğü sağlamada etkili olan faktörlerdir. Tasarım ürünü, estetik faktörlerin birbirleriyle etkili ilişkilerinden doğan görsel bir bütündür (Göklüberk zl ve Dengin Sevinir, 2017, s. 219). Tasarım bir fikri gerçekleştirmedeki zihinsel ve fiziksel eylem sürecini kapsayan bütündür. Zihin haritası üzerinden geliştirilen fikirlerin çizimlere, eskizlere aktarılmasıyla birlikte kavramların yeni ve yaratıcı fikirlerle gerçek hayata geçirilmesi sürecidir (Odabaşı,2016, s.33). Bir tasarım düşüncesinin düşünce aşamasından başlayarak numune üretimine kadar olan kritik süreçte becerinin geliştirilerek pratiğe dökülmesi, tasarım geliştirmedir (Hopkins, 2016, s.162). Bir tasarım sürecinde zihinsel aktivitelerin ve yaratıcılığın etkisiyle tasarım ürünü oluşmaktadır. Tasarım sürecinde yaratıcılık aktivitesinin temeli de bilişsel bir yapıya dayanmaktadır (Kaya, 2020, s.179-180). Ürünün taşması gereken özellikler eldeki verilerle belirlenir. Oluşturulan tasarımlar bu özelliklerin teknik bilgiler ışığında, çizgi, renk ve doku ile ifade edilmiş şeklidir. Estetik açıdan incelenen tasarımlar belirlenen özelliklerle birlikte kabul ya da reddedilir. Kabul edilen tasarımlar prototip yapımla kontrol edilerek gereken düzeltmeler yapılır. Üretim süresi boyunca üründeki tüm özellikler belirlenerek gereken işlemler gerçekleştirilir. Hangi malzemeler gerekliyse hazırlanır, kalıplar üzerinde serileme yapılır, pastal çizimi hazırlanır, üretim yöntemi belirlenerek maksimum ve minimum düzeydeki kalite toleransına bitmiş ürün üzerinde bakılır ve maliyetinin de hesaplanmasıyla bütün veriler doğrultusunda üretime hazır hale getirilir. Üretim esnasında oluşabilecek aksamaları en aza indirmek amacıyla bu veriler toplanmaktadır. Tasarım aşamasında reddedilen tasarımların tekrar yapılmasıyla süreç de tekrarlanmış olmaktadır (Molla, 2007, s.38).

“Tasarlanacak bir üründe öncelikle fonksiyon önemlidir. rn fonksiyonu belirlendikten sonra tasarlama aşaması başlar. İnsan yaşadığı sürece gelişmiş duyu organları sayesinde, çevresinden sürekli bilgi alır ve bu çevreyi alacağı kararlarla kendi düşüncesine uydurmaya ve değiştirmeye çalışır. Bu da kişinin fiziki çevresinden beklediği fonksiyonları ifade eden eylemlerdir. Aynı eylemler, tasarlanacak ürüne de yansıyacaktır. Gelişmiş istek ve ihtiyaçlarımızı karşılayan, eylemlerimizi gerçekleştirmemize yardımcı olan her şey, tasarlama ürünlerini meydana getirecektir (Sezgin ve ünlü, 1992’den aktaran Arslan, 2009, s. 64)”.

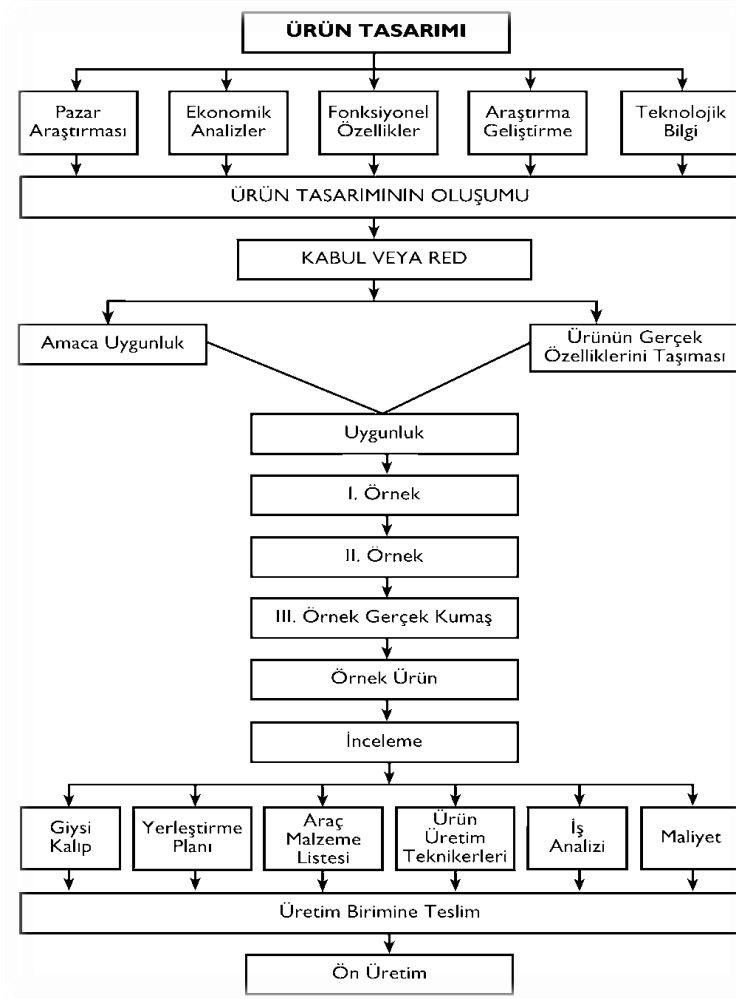
Giysi tasarımı; örnek ürün hazırlama, yaratıcılık, üretim ve pazarlama gibi süreçler oluşturmaktadır (Molla, 2007, s.35). Bir giyside kumaş özelliği ve giysi stilinin önemli olduğu kadar işlev ve konforun da sağlanıyor olması, giysi üzerindeki fiziksel uyumun sağlanmasında doğrudan etkilidir. Tasarım detayları ve fiyatın yanı sıra uyum da müşterinin ürünü tercih etmesinde etkili olan birçok sebepten en önemlisidir (Çeğindir, 2017, s.121). Maliyet de dikkat edilmesi gereken ölçütlerdendir. Bunun yanı sıra kullanılan kumaş miktarı, kumaş ve aksesuardaki nitelik, dikiş kalitesi, üretimde geçen süre, el işi gibi durumlar maliyeti değiştiren etkenlerdir (Tim Jackson 2007:170’ den aktaran Kocabaş Atılğan, 2014, s. 475).

Kişisel ve kolektif anlamlardaki nesne olarak algılanan giysiler, maddi kültürde önemli belge niteliğindedir (Kipöz, 2015, s.99). Giysi tasarımında bulunan öğeler; siluet, renk, çizgi ve dokudur. Siluet, tasarımcının giysileri üzerine giydirdiği vücudun doğal formudur. “Slim line “ veya “ altın kesit”, vücudun baş ölçüsü sabitlenerek orantılı şekilde vücudun sekiz eşit parçaya bölünen orantılı halidir. Tasarımcı çizgiler yoluyla tasarımlarını siluet üzerinde gösterir. Renk ise insanın ruh halinin yansıtmakla birlikte tüketiciyi de ilk olarak etkisi altına alan unsurdur. Doku da tasarımlarda belirtilmesi gereken bir diğer önemli öğedir. Tasarlanan giysi özelliklerinde hammadde belirtilmeli, doku özelliği bilinmelidir ki tasarlanan ve üretilen giysiler birbiriyle uyum içinde olmalı, böylece içerisinde eksiklik ve hata kalmamalıdır. Giysi tasarımında olması gereken ilkeler düşünüldüğünde ise; uyum, balans (denge), bütünlük, ritim ve vurgu akla gelmektedir. Giysi tasarımında sıralanan bütün unsurlar uyum içinde olmalıdır. Aksesuar, ayakkabı vb. gibi özelliklerle de uyumlu olarak giyimi desteklemelidir. Giysi tasarımında uzunluk ve genişlik ölçülerinin dengeli olması balansı (dengeyi) oluşturur. Denge iki farklı şekildedir. Biçimsel denge simetrik özelliklerden oluşur. Klasik tasarımlar formel dengeyi oluşturur. Asimetrik özelliklerin kullanıldığı spor ve özel amaçlı giysilerde ise enformel denge kurulur. Bütünlük prensibinde ise giysi doğru bir iletişim içerisinde bulunarak; çizgi, şekil ve yaratıcılık gibi özellikler ile de uyum içinde olmalı, ahenk ve renk ile ayrışmamalıdır (Molla, 2007, s.37-38).

“Giyim sanayi açısından bakıldığında, moda tasarımı süreç olarak hedef pazar kitlesinin seçimi, tasarımı yapılacak giyim çeşidinin belirlenmesi, tasarıma ayrılacak bütçenin belirlenmesi, gününün moda ve trendlerinin takip edilmesi, sezonun belirlenmesi, yılın renk pantonelerinin bilinmesi, ürüne göre kumaş, malzeme ve materyallerin seçilmesi, model tasarımı, tasarımların geliştirilmesi, kalıplarının çizilmesi,

prototipinin oluşturulması, maliyet analizleri, üretim kalıplarının oluşturulup, serilendirilmesi, pastal planının hazırlanıp, kumaşların kesilmesi, üretim planının hazırlanması, dikilmesi, kalite kontrolden geçirilerek, ütülenip, paketlenmesi gibi konfeksiyon firmasında mamul hale getirilmesine, pazarlandıktan sonra tüketicinin kabul edip bıkmasına kadar tüm basamakları içermektedir (Başaran, 2012, s.11)”.

Tasarım, ürün olarak bir stilin benzersiz olma versiyonudur. Kavramsal olarak, hat planı oluşturma ve bu planda ilerlemedir ve ürünün inovasyon yönüyle ilgilidir. Bir şirketin ürün yelpazesindeki hedef pazarın stil ihtiyacını karşılamak ve kar üretmek tasarım sürecinin nihai amacıdır (Glock & Kunz, 2005’den aktaran Eunyong Yang, Ba, Ma, 2010, s.51-52). İlham kaynağı, moda tasarım sürecinin en önemli öğelerinden olarak kabul edilmektedir (Ceyhan ve Şener, 2018, s.546). Tasarım sürecinde, ilham önemlidir. Tasarım süreci boyunca tasarımcıların zihinsel yapıları ve fikir üretmelerini tetiklemek için ilham kaynaklarını kullandıkları deneysel olarak kanıtlanmıştır. Eskizler, bir tasarımcının dili demektir. Tasarımcılar, bir ürün üzerindeki nihai fikirlerini, taslak eskizler aracılığıyla ve tasarım fikirleriyle geliştirirler. Bir tasarımcı, bir sonraki taslağa şeklin bütünüyle birlikte hızlı bir geçiş sağlar. Bu nedenle taslak bir eskiz, bir tasarımcının ek açıklamasına bile ihtiyaç duymayabilir (Lee, 2012, s.48). Düşünce akışının keşfedilmesi ve deneyimlenmesi imkânını veren eskiz defterleridir. Kişisel sorgulama ve araştırmanın sürekliliği, eskiz defterlerini geliştirdiği gibi tasarım sürecini de doğrudan destekler. Bu süreçte bireysel yaklaşımın desteklenmesinde, eskiz defterlerinin tasarımcı için önemi çok büyüktür (Hopkins, 2016, s.163).

Şekil 2.3. Moda Ürünleri Tasarım Süreci (Sezgin 1992, s:84'ten aktaran Çivitçi, 2013, s.71).

Yaratıcılık, insanlık tarihinin oluşumu kadar eskidir ve özellikle 15 ile 19. yüzyıllar arasında diğer sanat dallarında görülmüş olmasına rağmen neredeyse yalnızca güzel sanatlara özgü bir olgu gibi kabul edilerek çoğunlukla bir deha ürünü olarak anlaşılmıştır. Bazı kesimler ise yaratıcılığı, tanrısal, olağanüstü olarak ve gizemli bir çerçevede ele almışlardır (Karabay, 2020, s.120). Tunalı'ya (2004, s.51) göre yaratma, doğa varlığına insanın bir katkısının olmasıdır. Diğer canlıların aksine insan doğa varlığını aynen benimsemek ve ona uyum sağlamak yerine insan kendi katkısıyla doğayı insansal bir doğa varlığına dönüştürür. İnsan, duygu ve düşünceleriyle, hayal gücüyle fiziksel varlığının dışında aynı zamanda tinsel bir varlıktır. Buna karşılık nesneler dünyası ise tinsellikten uzak bir madde dünyasıdır. Tinsel dünya ile karşıtı olan madde dünyası arasında meydana gelen özgünlük yaratma olayıdır. İnsan maddeye hayal gücünü, tinsel varlığını, duygu ve düşüncelerini yansıtarak maddeyi tinselleştirmiş olur. Böylece maddeye biçim (form) vermek tinselleştirmedir. Bunun sonucunda madde en geniş

anlamıyla sanat varlığı adını alır. Önceden tahmin edebilmenin birey için orijinal, yeni, hünerli, zeki ve nadir olması yaratıcı düşüncedir. Yeni alanlar araştıran, gözlemler yapan ve yeni tahminlerde bulunan kişi yaratıcı düşündürdür (Arık, 1990, s. 22). Yaratıcılık, yaşamı kolaylaştırıp yaşanılır kılmak maksadıyla problemlere çözüm üretmek sorunları ortadan kaldırma becerisidir (İşgören vd., 2018, s.50). Yaratıcılık, yararlı veya değerli olan, benzeri olmayan bir ürün ya da eylemdir (Cropley, 1999, s.29 ‘dan aktaran Shorrocks, 2019, s.20). Yaratıcılık, tasarım sürecindeki en temel özelliklerden biridir ve tasarım alanını da kapsayan önemli unsurlardandır. Yaratıcı fikirler tasarım sürecinde nihai ürün olarak görünmese bile başarılı bir gelişmede tasarım fikri ve iyi bir tasarım ürünü oluşturmada en önemli faktörlerden biri muhakkak ki yaratıcılıktır (Lee, 2012, s. 55).

Tasarım, moda ürünlerinin temel özelliklerinin oluşturulmasında ve tüketici beğenisine sunulmasındaki en önemli kısımdır (Molla, 2007, s.29). Tasarımda yaratıcı fikirler üretebilme, sonradan edinilir ve geliştirilir bir olgu olmakla birlikte yaratıcılık süreci, ilk aşamasında esinlenme, ikinci aşamasında ise esini özenli şekilde detaylandırma ve inceleme olmak üzere iki aşamalıdır (İşgören vd., 2018, s.50). Yaratıcılık bir süreci kapsar ve sonuçta da sözel olan ya da olmayan farklı bir nesne, düşün-buluş ve gösteri oluşur. Gözlem, algı, çalışmak, tecrübe gibi özellikler yaratıcılığın olmazsa olmazıdır. Yaratıcı düşünce içinde bulunduğu zamanla sınırlı değildir, geçmiş ve geleceği de önemser. Ekonomik ve sosyal değerler ile birlikte estetik ve manevi değerler bu düşüncede daha baskın durumdadır. Çok yönlü bakmanın temelinde üretkenlik, özgürlük ve hareketlilik gibi yaratıcılığın özünü oluşturan etkenler mevcuttur. Tasarımcı, bir eylemi oluşturma sürecinde; kültür, sezgi, teknoloji, sanat, doğal çevre, kullanıcı ihtiyaçları ve istekleri gibi kaynaklardan da faydalanmalıdır (Erbay vd., 2013, s.5-6). Tasarım süreci, beyin fırtınasını, araştırma ve düşünce üretmeyi birde sorunu tanımlamayı barındırır. Bir icat geliştirmede yaratıcı yetenekleri kullanarak, süreçte sürekli bir kontrol ve eleştiriye ihtiyaç duymaktadır (Aydın ve Müjde, 2020, s.98). Tasarımcı, araştırmaları ile veri topladıktan sonra fikir ve konsept belirleyerek ürün çözümleri geliştirmekte ve en uygun çözümün seçimi ile de tasarım sürecini sonlandırmaktadır (Ertürk ve Erdoğan, 2012, s. 3). İnsanın modanın en önemli kriterlerinden olan renk alanında da kendini kesin bir biçimde ifade etmesi önemlidir. Moda ve rengin birleşmesi, kişiliği ve ruh halini yansıtan en iyi bileşenlerdir (İnnap, 2012, s.110).

Yaratıcı bir ürün tasarlamada bireyin yaratıcılığını besleyen bilişsel, çevresel ve kişisel değişkenler görsel 2.2.' de verilmiştir.

Görsel 2.2. Yaratıcılığı Etkileyen Temel Bileşenler (Eysenck, 1994, s. 199-242 'den aktaran Kaya, 2020, s. 179)

Moda tasarımında araştırma, fikir ve becerilerin özümserenerek birleştirilmesidir. Moda yaratıcılığı, çağdaş bir farkındalık ve yeni fikirlerle yüzyıllardır devam eden vücudu giydirme probleminin çözülmesidir (Jones, 2009, s.8'den aktaran Çağlar, 2019, s. 19-20). Düşüncenin keşfedilmesi, üretilmesi, yorumlanması ve ürünün geliştirilmesi yaratıcı sürecin temelidir (Kaya, 2020, s.180). Zihni kısıtlayan varsayımları fark etmek, farkına varılan kısıtlayıcı varsayımları ortadan kaldırmak ve kısıtların kaldırılmasıyla oluşan sonuca şaşırmak, yaratıcılığın oluşmasındaki üç temel adımdır. Tanımdan da anlaşılacağı üzere yaratıcılık zihinle, düşünme ve tasarımın zihinsel görüntüsünü oluşturma ile ilgilidir. Tasarımda diğer düşünme çözümlerinden farklı olarak alternatifler üretilir (Turan, 2021, s.152). Özgün yaklaşımlar, tasarımlar, farklı düşünebilme düşüncesi yaratıcılığın özünde vardır (Adıgüzel Özbek ve Usta, 2018, s.124). Yaratıcılığın hayatın her aşamasında bulunması dolayısıyla eğitimcilere düşen sorumluluk daha da önem kazanmıştır. Eğitimciler, öğrencilerin yaratıcılıklarını ortaya çıkarıp pekiştirmelerini, çok yönlü bakış açılarını kazanmalarını, düşüncelerini desteklemeli bu hususta öğrencilere sınır koymadan esnek bir tutumla yaklaşmalıdırlar. Çok yönlü bakış açısı kazandırma “kalıplaşma” dan uzaklaştırmaktadır ve öğrencilere karşılaştıkları bir problem durumunda çeşitli bakış açıları ile alternatif çözüm yolları

bulmalarına olanak sağlamaktadır. Öğrencilerin yeni ve farklı ilişkileri keşfetmesi, bu esnek tutum yaklaşımıyla sağlanacaktır (Erbay vd., 2013, s.8).

2.3. Moda Tasarımcısı

Moda tasarımı, tasarım biliminin içerisinde yer alır. Moda, insan yaşamındaki değişimle birlikte kapsamlı ve geniş bir olgudur. Ülkelerin sanatsal ve teknolojik kalkınmalarında birçok alandaki etkililiğiyle göze çarpan moda, aynı zamanda “ sürekli değişim süreci” olarak da kullanılmaktadır. Moda tasarımında estetiğin ününe yansımada üretimin tasarım aşamasını oluşturması önemli görülmektedir (Molla, 2007, s.28). 1900 yılında dünyaca ünlü tasarımcı Charles Frederick Worth modayı kişiselleştirmiştir. Worth, giyim tarzında bireysellikten uzak olan bu dönemlerde bir kadının vücuduna uygun olanı giymesi gerektiği düşünceyle diğer terzilerden ayrılmıştır (Watson, 2007’den aktaran Erdoğan,2011,s.11). Moda tasarımcıları, yapıtları küçük ölçekli dahi olsa çevrelerini değiştirmek gayesindedirler. Tasarım mesleğinin “misyoner” ya da “vizyoner” yönü dikkate alındığında tasarımcıların fikirleri, zamanla elit kesimden çıkarak herkesin olma yolunda sınırları aşma çabasını gösterir (Arslan, 2009, s.102). Günümüz ve gelecek çalışanları kariyer yolculuklarında hangisinin daha uygun olacağı fikri ve farklı bakış açılarıyla kariyer araştırması yaparak daha yetkin olma ve bunu kullanma amacındadır. Daha çok çalışma sonucu elde ettikleri önemli başarılar ise kariyerlerinin aracı olmaktadır (Chamorro- Premuzic 2013’ten aktaran Kanbur ve Han Salihoğlu, 2014, s.34). Moda koordinatörü, kalite kontrol yöneticisi, eskiz, baskı gazeteci, moda yorumcusu, reklam yönetmeni, sanat yönetmeni, moda fotoğrafçısı, stilist, moda illüstratörü ve moda tasarımcısı gibi seçenekler de moda tasarımı alanında derece alan tasarım öğrencilerinin alabilecekleri iş unvanları arasındadır (Genevieve P, 1994, s. 6).

Tasarımcı, duygusal ve düşünsel süreci bir bütün halinde çalıştıran, sanatsal öğeler ve yaratıcılığı, bilgisi, sezgisi ve tecrübesiyle birleştirerek giysiler oluşturan kişidir (Koca ve Koç, 2009, s.38-39). Tasarımcıların moda üretiminin başkahramanları olduğu söylenebilir. Modanın baştan oluşturulması, devamı ve daha da bilindik duruma gelmesinde tasarımcılar, etkin olan kişilerdir (Kawamura, 2005, s.95). Moda tasarımcısı genel anlamda, giyim ve aksesuar tasarımlarının yaratıcısıdır (İşören, 2009, s.8). Çeğindir’e (2017, s.21) göre, tasarımcıların ilk olarak giysi üretimi ve giysi aksesuarlarıyla tarihsel sahneye çıktıkları görülmektedir. Arslan’a (2009, s.101) göre de tasarımcı, hayallerin gerçeklere dönüşmesini sağlayan kişidir. Bunun içinde öncelikli

olan güvenilir, yenilikçi ve kişisel bir yaklaşım biçiminin bulunmasıdır. Tasarım, müşterinin, ürünün ve pazarın özelliklerine ve koşullarına uygun olabilecek mesajları içermesini sağlayan hizmettir. Duygu ve düşüncelerin paylaşılması ile ortak bir sonuca varmak iyi bir tasarım için önemlidir. Tasarımcı ise bütün bu verileri toplayarak bir ürünün bir ortamda çekici, ulaşılabilir ve işlevsel özelliklere ulaştırıp bu ürünü yaratıcı şekilde göstermekle yükümlü olmaktadır. Koca ve Koç (2009, s.40) çalışmalarında tasarımcının yaratıcı düşünebilmesi için, olaylara ve olgulara farklı çözüm seçenekleri sunarak farklı yollardan bakması gerektiğini vurgulamışlardır. Çevresinin tüm kaynaklarından, doğa, kültür, sanat, bilim, madde ve teknolojinin tüm olanaklarıyla birlikte sezgilerinden, beklentilerinden ve üretilmiş olan pek çok şeyden yararlanabileceklerinden söz etmişlerdir.

Giysi tasarımı günümüzde, tüketicilerin kişisel tercihlerini yaptıkları, rengi, biçimi ve kalitesiyle kendilerini oluşturdukları, tasarımcıyı yönlendirerek bir bakıma tasarım sürecine dâhil oldukları bir alana dönüşmüştür. Modanın yeni olanı üretme ve tüketmesi, tekrarlanan bir döngüdür. Dönüştürülerek tüketicinin algısına sunulan geçmişte, pek çok farklı detay, akım ve alışkanlık bulunmaktadır. Geçmiş, bugün ve gelecek arasında köprü kuran giysi tasarımcısı bu süreci yeniyi oluşturmada temel olarak değerlendirmelidir ve moda döngüsü içerisinde yeninin algılanması, oluşturulma yöntemi, yenilik arayışlarında oluşan etkileşim ve giysi tasarım alanının tarihi gelişimi gibi özelliklere hâkim olmalıdır (Tok Dereci, 2017, s. 83-82). Kişi, gözlemlerini, algılarını deneyimleriyle birleştirerek ürün haline dönüştürme ile yaratıcılığı daha güçlü kılmakta, bu da bilgilerin artırılıp çoğaltılmasıyla mümkün olmaktadır (Koca ve Koç, 2009, s. 38-39). Giysi tasarımcısı moda alanında yaratıcılığını oluştururken sanat ve zanaatı birlikte kullanmalıdır, burada araç giysi ve giysinin oluşumunda etkili olan malzemelerdir. Bu sebeple giysi tasarımcısı malzemenin görsel kısmından ziyade ne amaçla kullanılacağı yönüyle ilgilenmelidir (Molla, 2007, s. 43).

Tasarlayan, üreten ve ürettiğini pazarlayan kişiye sahip olmak moda tasarımının en ihtiyaç duyduğu şeydir (Molla, 2007, s.40). Moda tasarımcıları, giyim ve aksesuar tasarımlarını yapıp bunların üretim ve pazar planlamasını gerçekleştirir. Bununla birlikte kadın, erkek ya da çocuk giyim gibi tek bir üründe genellikle tasarımcıların uzmanlık alanlarını oluşturur. Haute couture tasarımcıların çalışmaları, bireysel müşterilere yönelik olan bağımsız çalışmalardır. Siluet, renk ve malzeme önerileri ise modanın her sezon yenilenmesinde etkilidir. Ünlü olan bazı bağımsız tasarımcılar, tasarımlarını lüks

modaevlerine yaptıkları gibi yine bu modaevlerinin mağaza zincirleri vasıtasıyla da tüketiciye ulaştırır. Orijinal giysiler oluşturmada ya da güncel modayı takip etmede bağımsızlardır. Tüketici modasının üretim kısmında bulunan tasarımcıların çalışmalarına genellikle pazara hâkim olan trendler yön vermektedir (İşözen, 2009, s. 9-10). Bir diğer husus da, tasarımcı ile alıcıyı buluşturan mağaza vitrinleridir. Böylece mağaza vitrinleri sayesinde potansiyel alıcı aktif alıcı konumuna gelmektedir (Tutar, 2013, s.56-57). Cinsiyete bağlı fiziksel faktörler de tasarım ürününde ve tasarımcı üzerinde etkili olmaktadır. Giyimde kadın ile erkek arasında çizgisel bir fark olması nedeniyle kadın erkek-çocuk-unisex gibi giysi grupları, günümüzde tasarımcıyı yönlendiren unsurlardır. Uzun, kısa, şişman, zayıf gibi fiziksel görünümlemler ise ürünü ve tasarımcıyı yönlendiren diğer unsurlardır (Uyar, 2006, s.47). Kültür de, moda tasarımcıları için önemli olan bir başka unsurdur. Kültürel etkinliklerle iç içe olan moda, kültürün evrelerini kültüre yansıtır. Tasarımcılar tarafından algılanıp hemen yorumlanmasında, insanların yaşam biçimleri, çağın önemli olayları ve insanların alışkanlıkları gibi durumlar önemli rol oynar. Sosyal bir fenomen olan modanın üzerinde ideolojilerdeki, sosyal yapıdaki ve teknolojiye de değişimler gibi özellikler etkilidir. Politik ve dini ideolojiler, bilimsel ve teknolojik yenilikler ve kültürel gerçekler, moda tasarımcılarına stil olarak ilham kaynağı olmada etkin olan unsurlardır. Bir diğer ilham kaynağı ise pazarlamadır. Çeşitli olan ve fiyatları makul tutulan yenilikler, iş dünyası tarafından tüketiciye kolay şekilde ulaştırılan yenilikler kolaylıkla kabul gören yenilikler olarak adlandırılmaktadır. Böylelikle pazarlama; tasarımın, üretimin ve dağıtımın müşterinin beklentisini karşılama durumudur (Arslan, 2009, s. 105-106). Tasarımcılar için tasarımlarının, alım gücü ve isteği yüksek olan müşterilerine yönelik olması önemlidir, bu amaçla da işlerini daha anlaşılır olarak gruplama gayretindedirler (Crane, 2003, s.197).

Başaran'a (2012, s.11) göre tasarımcı, ürünleri fonksiyonlarına ve kullanım yerlerine göre estetik biçimde tasarlarken yaratıcılığını ve sanatsal öğeleri birlikte kullanmalıdır. Moda tasarımında sanat ve modanın etkisi birlikte düşünüldüğünde, tasarımcının bilgi birikimi ve yaratıcılığını geliştirmede bu etkililik önemli bir özellik olarak görülmektedir. Dizaynır (designer) olarak da bilinen tasarımcı, kendi geliştirdiği modeller için öncelikle iyi bir kalıp bilgisine sonrasında ise dikme, üretme bilgisi ve becerisine sahip olmalıdır (Arslan, 2009, s.103). Tasarımcılar, bilgi ve teknolojik yenilikleri tüketici beklentilerini dikkate alarak değerlendiren, yeni yaşam biçimleri ve gelecek maksadıyla olası kültürleri oluşturmaktadır. Fırsatları değerlendirebilme,

girişimcilik, esnek dūřünce gibi özellikler aynı zamanda bir tasarımcının sahip olması gereken özellikler arasında da sayılabilir. Tasarımcı, moda öngörülerini tasarım ve üretim sürecine uyarlamada problem karşısındaki yaratıcı dūř nce şekliyle tasarımlarına fırsatçı ve girişimci yönleriyle katkı sunmalıdır. Tasarımcı, yalnızca iyi bir fikir sunmakla kalmayıp yeni iletişim araçlarını kullanmadaki bilgisiyle de bir alandaki bilgi ve becerisini başka bir alana transfer etmelidir. Tasarımcı,  ng r leri takip etme, analiz etme ve değerlendirme konularında teknolojiyi en etkin kullanan kiři olmalıdır (Tok Dereci, 2017, s.84). Tasarımcılar, modayı kişiselleştirirken dönemi temsil eden, güncel ve istenilen biçimde olanı g z önünde bulundurmaktadır (Kawamura, 2005, s.96). Arslan’a (2009, s.105) göre tasarımcılar, her dönem farklı trendlerin revaçta olmasına paralel olarak çalışmalarını değişen trendlere göre gerçekleştirmektedir. Stillerin değişen modaya devamlı olarak uyum sağlaması beraberinde moda sistemindeki üretim ve tüketimi de sürekli hale getirmektedir. Bu nedenle trendlerin moda üzerindeki yönlendiriciliği düşünüldüğünde özellikle tasarımcıların güçlü öngörü ve sezilerini yaratıcılıklarıyla birleştirerek tasarıma dönüştürmeleri gerektiği çok önemli bir husustur. Trend tahmini, sadece trend analisti (trend forecaster) veya moda analistinin değil tasarımcılarında bilmesi gereken bir süreçtir. Bu süreçte tasarımcı algılarıyla da trendleri tasarımlarına yansıtabilmelidir (Koca ve Polat, 2019, s.162).

“Bir koleksiyon, perakendecilere veya doğrudan müşteriye satılması için tasarlanmış ve üretilmiş giysiler, aksesuarlar ya da ürünler dizisidir. Bu  r n yelpazesi, kültürel ve sosyal etkileri yansıtan bir eğilim (trend), tema veya tasarım yönetiminden ilham alabilir ve genellikle belirli bir sezon veya özel etkinlik için tasarlanır. Bir koleksiyon, defilelerden  evrimi i web sitelerine, çeşitli şekillerde sunulan kıyafet ve görünüşlerin gruplanmasıdır. Koleksiyonlar genellikle siluetler, renkler ve kumaşların, tasarımcının kendine özgü estetik algısına bağlı olarak değişen vurgularda bir araya gelmesiyle kurgulanır. Bu bölüm koleksiyonun konseptini anlatır. İlk tasarım safhalarından üretim ve tanıtıma uzanan geliştirme sürecine kimin ve neyin dahil olduğunu açıklar (Renfrew ve Renfrew, 2014, s. 10-11)”.

Moda tasarımcılarının tasarım aşamasına gelen fikirlerinin oluşmasında pek çok faktörden etkilenmiş oldukları görülmektedir. Tasarımlarını ise tek bir kıyafet yerine çok parçalı kıyafetlerden oluşan koleksiyonlar oluşturmaktadır. Koleksiyonlar hazırlanmaya başlanmasıyla ise belli bir tema gerekli görülmektedir (Arslan, 2009, s.79). Tema belirlendikten sonra eldeki verilerle koleksiyon iskeleti oluşturulmalıdır. Oluşturulacak

koleksiyonda renk secimi, renk-tema uyumu gibi nitelikler koleksiyonun teması oranında önemlidir (Orbaç, 2018, s.13). Rengin tercih edilmesinde pek çok sebep olabilir. Bu sebepler arasında sezon, müşteri profili, tasarımcının hedefindeki konsept veya mevcuttaki kumaş yapısı bulunmaktadır. Eğilim bilgileri de rengi etkisi altına almaktadır. Belirli bir sezonda geçerli olabileceği düşünülen renklere göre, tasarımcı koleksiyonundaki renklerinin seçimini yapabilir (Udale, 2014, s.112). Kumaş seçiminden tasarımın tamamlanmasına kadar geçen tüm süreçte renk, etkisini gösteren bir güç haline gelmiştir. Hedeflenen kitlenin moda alanındaki algısı ve etkisinin oluşmasında çok önemli bir öğedir (Hopkins, 2013, s.98). Tasarımcı, yaratıcılığını tüketici isteklerine cevap vermek, firmasının ürünlerinin, geçerli olan moda trendleri kapsamında özgünlüğünü sağlamak ve rekabet ortamında yarışabilmek için kullanmaktadır (Süresoy, 2014, s.6). Yaratıcı fikirler üretim aşamasında gerçekleşir. Çizimler elle tutulur aşamadır ve hazırlanmış olan kalıplar giysiye dönüşür. Tasarımların oluşma sürecindeki teknik detayların teknik bilgi formuna aktarılması, sürecin en karmaşık, zor ve en kritik noktasını oluşturur. Ürün tasarlama, kumaş ve aksesuar, üretim ve üretim planı gibi bölümler, tüm sürecin incelenmesinde uygundur (Lafçı ve Köprülü, 2016, s.68). Tasarımcı, koleksiyonundaki modelleri, kumaşları, renkleri, baskıları ve detayları geniş kapsamlı bir çalışma sonrasında elde etmeye başlamaktadır (Erdoğan, 2011, s.15). Ürünün satış gücü ile koleksiyon arasındaki bütünlük bu süreçte oldukça önemlidir. Tasarlanacak ürünlerde farklılık, yaratıcılık ve ticari satılabilirlik gibi durumlar bir arada olmalıdır (Lafçı ve Köprülü, 2016, s.69). Araştırma geliştirme ve planlama kısmında tasarımcı, koleksiyonun içeriğini oluşturma sürecinde; kime, neden, nerede gibi mevsimsel sorulara yanıtlar hedeflemelidir (Kabukçu, 2018, s.2). Koleksiyon sürecinde ekip olmak önemli bir planlamadır. Tasarımcı ekip planlaması, iş akışı takibiyle sürece dahil olmaktadır. Süreçte oluşabilecek sorunlara çözüm önerileri sunmaktadır. Üretim bölümünde iş akışı içindedir, iş takibi ile birlikte olası sorunları erken tespit etmek ve çözmek amacıyla bilgi akışını sağlamaktadır. Numune oluşumu sonrasında koleksiyonlar kalite incelemeleri ile gerekli olan test uygulamalarından geçmektedir (Mehrali, 2015, s.106). Koleksiyon sayılarının geliştirilmesiyle ekip sayısı da paralellik göstermektedir (Renfrew ve Renfrew, 2014, s.26).

2.4. Moda Tasarımı Süreci

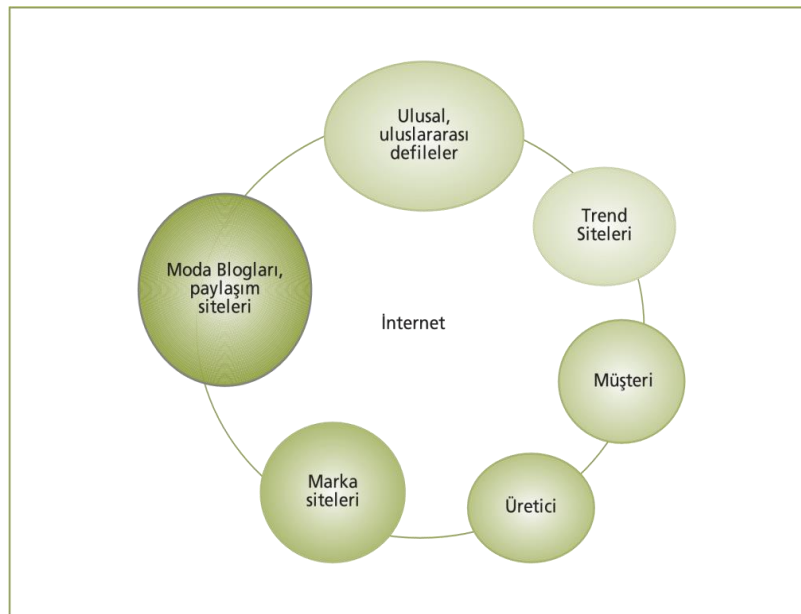
Tasarım sürecinde yer alan çalışmalar detaylı olarak şu şekildedir:

2.4.1. Pazar araştırması

Moda tasarımcısının, tasarlayacağı ürünlerdeki çeşitlilik, hitap edeceği kesimi tanımlaması, koleksiyon üretiminde gerekli olacak olan konsept, materyal ve pazar araştırması, tasarım süreci için gerekli olan durumlardır (Burns ve Bryant, 1997'den aktaran Yalçinkaya, 2017, s.723). Hedef, veri, teknik ve malzeme gibi özelliklerin yönlendirmesiyle koleksiyondaki ürünler meydana getirilir. Az parça üretimle oluşturulabileceği gibi seri üretimle de koleksiyon oluşturulabilmektedir (Orbaç, 2018, s.14). Koleksiyonda yer alacak ürünlerin hitap ettiği kitle belirlendikten sonra pazar araştırmasına geçilmelidir. Koleksiyon parçalarının üretilme sebebi de önemlidir. Doğru bir pazarlama yapabilmek için koleksiyonda yer alacak çalışmaların nerede ve nasıl olması gerektiğinin bilinmesi büyük oranda önem arz etmektedir. Moda zinciri global anlamda oldukça karmaşık süreçleri kapsar. Bunlar içerisinde; hammadde tedariki, ham ürünün çeşitli proseslerle işlenmesi, tasarımlarının gerçekleştirilmesi, nihai ürünün üretilmesi, lojistik, toptan perakende satışları, nihai tüketiciye ürünlerin satılmasının ardından tüketiciden gelen geribildirimler ve bu sürecin birbirini tekrar etmesi, en yalın hâliyle bahsedilen durumlardır (Kabukçu, 2018, s.2).

Modanın kabul görmesindeki en büyük etkenlerden biri kitle iletişim araçlarıdır (Arslan, 2009, s.80). Kitle iletişim araçları; yazılı, görsel ve sesli araçların yayılmasını sağlayan tekniğin genel adıdır. Moda dünyası bu ortamı kullanma yoluyla hedef kitlesiyle iletişime geçmekte ve her geçen gün iletişimini sürdürülebilir hale getirmektedir (Özdemir,1998: 35'den aktaran Yengin ve Sağıroğlu, 2012, s.2). Moda tasarımcıları veya moda ile ilgili olan firmalar, koleksiyonlarını canlı modellerin olduğu defile yolu sunumu ile tanıtır. Böylece giysilerin moda olarak pazarlanması sağlanmış olur (Arslan, 2009, s.80). Defileler, koleksiyonların sipariş alma ve basında yer alması amacıyla deneysel ve idealleşmiş bağlamda oluşturulan yol sunma biçimidir (Renfrew ve Renfrew, 2014, s.36). Çoğu tasarımcı, sanatsal tasarım kıyafetleri ile defilelerini toplumun dikkatini çekmek ve topluma mesaj vermek amacıyla düzenler. Buna göre tasarımcılar, başarıyı yakalamak için tasarımlarında yaratıcılık ile giyilebilirliği bir arada kullanmalıdır (Mehrali, 2015, s.72). Bununla birlikte, ürünün satışının yapıldığı mağaza da ürünün kalitesi ve fiyatı oranında çok önemlidir. Müşteri memnuniyetini sağlamak amacıyla mağaza yapımına

çok önem verilmektedir. Daha çok müşteri çekebilmek için her şey özenle hazırlanmaktadır (Arslan, 2009, s.91).Tasarımcılar eskiz çalışmalarını gelen siparişler doğrultusunda eksiksiz olarak üreticiler tarafından numune giysiye dönüştürürler. Sezon giysilerinin başarılı olması durumunda ise üreticilerin tekrarlanan siparişleriyle sevkiyat ve üretim devam eder böylece yeni sezon giysileri de planlanmaya başlanır (Jones, 1994, s.4). Hayatın her alanına dokunan günümüz teknolojisi, moda sektörü içerisinde de etkisini göstermektedir. İnternet, elektronik servisler, uluslararası trend siteleri gibi araçlarla dünyanın pek çok yerinde modayı, rengini, kesimi ve aksesuarları takip etme fırsatı vermektedir. Moda takipçisi müşteriler ile moda üreticisi firmalar için bu durum avantaja dönüşmektedir. Şekil 2.5. üzerinde internet ile müşteri, trend analizcisi, tasarımcı, üretici ve esin kaynaklarının birbirleriyle etkileşim ve bağlantı içinde oldukları görülmektedir (Dal ve Gürpınar, 2010, s.45).

Şekil 2.5. İnternet Üzerinde Müşteri ve Üreticinin Moda ile Bağlantısı (Dal ve Gürpınar, 2010, s.46).

2.4.1.1. Hedef kitle

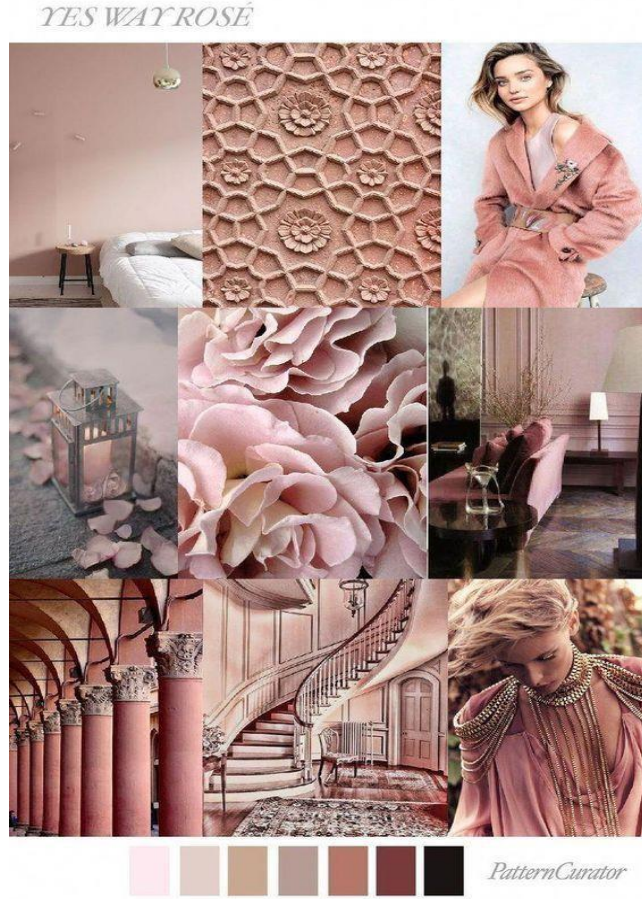
Müşteri ihtiyacının değerlendirilmesi sonucunda bu ihtiyacın yeni ürünlere dönüşmesi bir firmanın başarılı olmasında öncelikli etkindir. Müşteriler, günümüzün yönetim anlayışı kapsamında tüm pazarlama çalışmalarının odak noktasıdır (Arslan, 2009, s.80-81). Ertürk ve Erdoğan'a (2012, s.6) göre bir tasarımcı için hedef kitle, iyi tanınmalı ve iyi araştırılmalıdır. Koleksiyon hazırlık sürecinin belirlenmesinde hedef kitlenin yaşam koşulları, demografik özellikleri, yaş grupları, genel trendlerin

öğrenilmesi gibi birtakım faktörler etkilidir. Verilerin analiz edilip sonuçlanmasıyla koleksiyonların hedef kitleye uygun hazırlanması ürünlerin olumlu yönde satışını sağlayacaktır. Hedef kitlenin beğenisi ve maliyet doğru yönde sürdüğü sürece de koleksiyon tüketimi daha hızlı olacaktır (Mehrali, 2015, s.66-67).

2.4.1.2. Konsept araştırması

Geleneksel ve etnik unsurlar, moda alanında yer alan en temel esin kaynaklarındandır. Dünyanın neredeyse pek çok yerinde ki modacılar kendi etnik ve kültürel unsurlarından esinlenerek bunları kendi tasarımlarına yansıtmaktadırlar. Bunların yanı sıra modacılar, tüketim kültürünün etkisiyle kendince farklı stiller oluşturan popüler kültür, sokaklar ve gündelik hayat gibi unsurlardan da esinlenmişlerdir (Gürcüm ve Kartal, 2021, s.548-549). Bir tasarımcı için yararlanılacak kaynaklar iyi araştırılmalı ve tanınmalıdır. Tasarımcının yararlandığı kaynaklar arasında moda trendleri, renk ve hikâye panosu, kumaş örnekleri, moda ve koleksiyonlar ve moda dergileri yer alır (Arslan, 2009, s.66). Tasarımcılar koleksiyonlarını oluştururken her şeyden yararlanabilmektedirler. Konsept ya da temanın oluşmasında; doğa, mimari, dönemler, müzeler, filmler, tiyatrolar ve müziklerle birlikte soyut kavramlarda etkilidir (Orbaç, 2018, s.13). Moda tasarımcıları her sezonda ayrı ayrı hazırladıkları koleksiyonlarını defile yolu ile sunmayı tercih ederken; renk, baskı, kumaş, doku, aksesuar ve çizgi (siluet) gibi sezon trendlerine uygun tarzda ki çalışmalarında da kendi düşüncelerini ifade etmektedirler (Ertürk ve Varol, 2017, s.7). Her tasarımın renk ve kumaşı bir önceki sezonun tasarımındaki renk ve kumaştan belirgin şekilde farklılık göstermeli ve her tasarım kendi tasarımcısının imzasını taşımalıdır (Jones, 2009, s.50). Atalayer ve Bahar'ın (2016, s.17-18) çalışmasında, hazırlanmış olan koleksiyon kapsamında, renk, siluet (dış görünüm), yaşam felsefesi gibi temaların, moda eğilimlerinden de yararlanılarak oluşturulan farklı görünümlerin yapılması düşünülen hedef sezon koleksiyonu için gerekliliğinden bahsedilmektedir. Oluşturulan her bir temanın belirli bir yaşam çerçevesi ve kendi hikâyesi mevcuttur. Koleksiyonun gerek görsel gerek teknik olarak tanımlanması her temanın hikâyesine uygun unsurlarla belirlenmekte ve buna uygun olabilecek koleksiyon hazırlanmaktadır. Modacılar, ürünlerinin toplum tarafından benimsenmesi için o toplumdaki eğilimin yönünü iyi bilmelidir. Buna ulaşabilmek için toplumun gündemindeki sanat, sosyal ve siyasi olaylar iyi yönlendiricilerdir. Modacıların

bu ipuçları doğrultusunda yeni çalışmalarını yapmaları modanın benimsenmesini de kolaylaştırmaktadır (Karabıyık Barbarosoğlu, 1995, s.37).

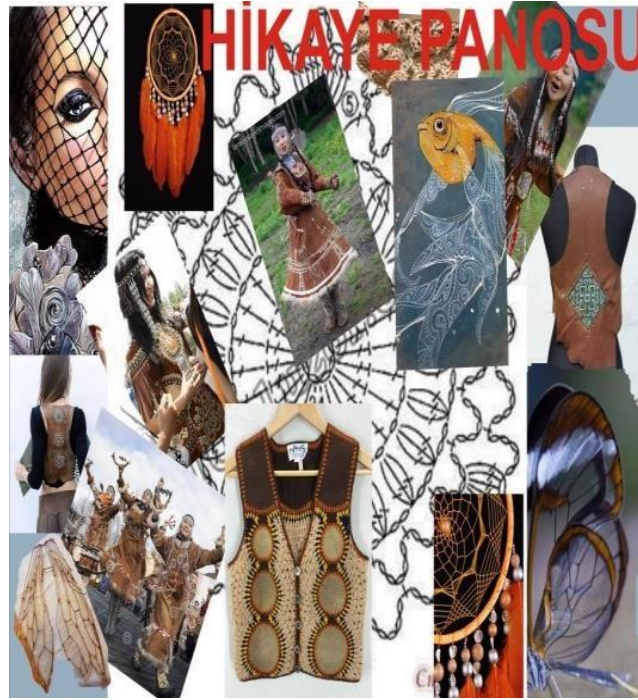
Görsel 2.3. Tema örneği (<http-2>)

Bir tasarımcı için belirlenen süre zarfında yapacağı tasarımının ne olacağı ve bu tasarımın nasıl sunulması gerektiği belirli özelliklere bağlıdır. Bunlar iyi bir araştırma, planlama, deney, ilham alma, kültürü ve trendleri doğru algılayabilme ile mümkündür (Jones, 2009, s.51). Moda tasarımcısı Daniel Pollit, her yerden ve çok fazla kaynaktan esinlendiğini, bunların bir çizgi, ton, şekil, doku veya renk kadar basit olabileceği şeyler olduğunu belirtmektedir. Araştırmalarını oluşturma aşamasında farklı kaynaklar ve farklı temaları kullandığını, güçlü bir konsept oluşturmada kullanmamış olsa bile yararlandığı pek çok şeyin olduğunu ve bunların yarar sağladığını söylemektedir. Üç ya da dört temayla başladığını, her birinin ayrı ayrı değerini keşfettiğini, tamamlandıklarını gördüğünde ise onları bir araya getirmenin ilk tasarımlarına ve eskiz çalışmalarına başladığı zamana karşılık geldiğini ifade etmektedir (Seivewright, 2013, s.40).

2.4.2. Hikâye ve renk panosu hazırlama

Hikâye panosu, tasarımcının araştırma sonrasında etkilendiği tüm verilerin bir arada toplandığı tablodur. Hikâye ve renk panosu iki veya üç boyutlu hazırlanabileceği gibi; ayrı ayrı ya da bir arada da hazırlanabilir. Renk eğilimleri, giysi formları, yardımcı malzemeler, dikim teknikleri, uluslararası renk trendlerini yansıtan giysi formları, araştırma ve konuyla ilgili kumaş örnekleri, süsleme tekniklerini yansıtmaya yönelik örneklerin yanı sıra her türde obje, fotoğraf gibi şeyler hikâye ve renk panosu içinde yer alabilir. Tasarımcıyı etkileyen her türde malzeme de yine bu panolarda bulunabilir. Hikaye ve renk panosu, tasarımcının yaratıcılığını ve araştırmalarını somut olarak ortaya koyduğu bir tablo olarak görülmektedir. Bu panodaki renk, model, olay ve olguları tasarımcı kendince yorumlayarak modellerini oluşturabilir (Sayınalp, 2009, s.14). Araştırma ve tasarım sürecinin dikkate alınması gereken en temel faktörlerinden biri de renktir. Koleksiyon veya giysinin nasıl algılandığını etkilemesiyle birlikte tasarımın da fark edilmesindeki ilk unsurdur. Renk, genel anlamda koleksiyonun başlangıç noktası olarak algılanmaktadır. Tasarlanan koleksiyonun hem sezonunu hem de mizacını belirlemede etkilidir. Renklerle çevrili bir dünyada yaşamak, sınırsız bir esin kaynağı sunmaktadır. Bu anlamda, doğa sayısız bir renk dizisi ve tonu sağlamaktadır. Böylece, bir sanatçıdan, belli bir tablodan ya da tarihin belli bir döneminden esinlenilebilir (Seivewright, 2013, s.19).

Hikâye panosu, tasarımcıya ilham verme amacı ile birlikte hem moda eğilimlerini hem de sezonun moda trendlerinde bulunan ilgili temayı destekleyici özelliğe sahip olmalıdır (Karaoğlu, 2021, s.24).

Görsel 2.6. *Hikâye Panosu Örneği (Karaoğlu, 2021, s. 26).*

2.4.3. Artistik ve teknik çizimlerin oluşturulması

Moda tasarımında öncelikle yapılması gereken iş, planlanan modelin genel görünümünün oluşturulmasıdır. Çeşitli çizimlerin çalışılması ise ikinci aşamadır. Tasarımı yapılacak olan modelde olması gereken fermuar uzunluğu, pililer, nakış, ilik stili, cep, dantel gibi detayların ise belirtilmesi gerekmektedir (Arslan, 2009, s.71). Giysi tasarımcısı, kumaşlar, renkler, aksesuarlar, sezon, hedef kitle, giysinin fonksiyonu, türü, maliyeti, işletmenin olanakları gibi özellikler doğrultusunda yaratıcılığını kullanarak siluet üzerindeki artistik çizimlerini tasarımlarına yansıtmaktadır. Model özelliğine göre, giysilerin farklı yönlerden duruşlarını çalışarak tasarımlarını etkili şekilde ifade etmektedir (Varol, 2004, s.19).

Görsel 2.7. *Artistik Çizim Örneği (http-4).*

Tasarımcılar, eskiz çalışmalarını tamamladıktan sonra, üretime yardımcı olmak amacıyla tasarlamış oldukları ürünler üzerinde gereken tüm bilgileri belirtmektedirler. Üretimin gerçekleşmesi için de çizimlerini ölçülü ve detaylı şekilde oluşturmaktadırlar (Kanışkan, 2013, s.151). Artistik çizimlerde göze hoş gelmesi amacıyla yapılan silüetler üzerine giydirilen giysilerde çizgiler abartılı olmakta ve silüetlerde deformasyon yapılmaktadır. Bu durum üretim bölümünde çalışan modelist ve işçilerin giysiye ait dikiş detayları ve modeli anlamalarını zorlaştırmaktadır, bu zorluğu ortadan kaldırma düşüncesi tasarlanan giysilerin teknik çizimlerinin yapılmasını gerekli kılmaktadır. Vücut ölçüleri belirli oranda çalışılan teknik çizimlerde, üretilecek giysinin dikiş detayları ile modelinin açık ve anlaşılır şekilde ifade edilmesi amaçlanmaktadır (Varol, 2004, s.19).

Görsel 2.8. Teknik Çizim Örneği (Karaoğlu, 2021, s.28).

Moda tasarımının temelleri arasında tek parça giysinin gösterilmesi mevcuttur. Ana hatlarıyla düz çizim ve detaylı teknik çizimin yer aldığı alanı kapsamaktadır. Düz çizimlerde giysiler genel olarak ön ve arka görünümüyle oluşturulmasına rağmen giysinin yandan görünümü de gerekli durumlarda yapılan çizime eklenebilmektedir. Teknik çizimler, doğrusal çizimler olarak görülmektedir ve sunumlardaki amaca göre geliştirilebilme özelliğine sahiptir. Tek parça giysinin teknik bilgilerinin birebir doğrusal çizimle aktarılması ise detaylı teknik çizimdir. Koleksiyon üretimi için veya kalite numunesini görebilmek amacıyla, teknik özellik çizimi bir tasarım oluşturulduktan sonra hazırlanır. Teknik özellik çizimlerinin bir diğer önemli yanı da, her zaman net ve doğrusal bir çizimle ifade edilmesidir (Hopkins, 2013, s.80-88). Teknik çizim üzerinde ölçülerin ve oranların doğru yapılması ile üretimi yapılacak giysinin kalıbı hazırlanmaya başlanmaktadır. Teknik çizim ya da kalıp hazırlamada bilgisayar destekli kalıp programı ile veya geleneksel yöntem olan elde kalıp hazırlama aracılığıyla işlemler gerçekleştirilir (Çağlar, 2019, s.15)

Görsel 2.9. Teknik Çizim Örneği (Hopkins, 2013, s.84).

Görsel 2.10. Artistik ve Teknik Çizimler (Avcioğlu ve Sayar, 2021, s. 2131).

2.4.3.1. Kumaş ve malzeme

Koleksiyondaki ana malzeme kumaşlardır. Temayı doğru yansıtmada renk seçiminde olduğu gibi kumaş seçiminin de en iyi ifade edeceği düşünülmektedir. Bu kumaşlar arasında ana kumaşlar ile tamamlayıcı kumaşlar yer alır (www.pantone.com, 1 Ağustos 2016)'dan aktaran Atalayer ve Bahar, 2016, s. 18). Koleksiyon hazırlığında kullanılacak olan kumaşların belirlenmesinde hangi sezon giysisi üretilecekse öncelikle o sezonun iklimsel özellikleri göz önüne alınmaktadır. Sezonda moda olacak olan kumaşlar önceden yapılan piyasa araştırmaları neticesinde belirlenir. Belirlenen bu kumaşların moda olması sonucunda ise hazırlanacak modellerde kullanışlılık, kolay üretilebilirlik, uygunluk ve satış olasılığının yüksek olması gibi özellikler önem arz etmektedir (Özdoğan, 1994'ten aktaran Molla, 2007, s.48). Tasarım sürecinin en kritik noktalarından biri kumaş ve malzeme seçimindeki aksesuar seçimi ve aksesuarın sağlanmasıdır. Ürünlerin üretilmesinde belirli malzemelerin kullanılması, tasarımın fonksiyonlarının ve vizyonunun belirlenmesinde gereklidir (Lafçı ve Köprülü, 2016, s. 72). Kemerler, düğmeler, fermuarlar, aplikeler, farklı renklerdeki şeritler, danteller, el yapımı çiçekler, boncuklar, pullar, giysi tasarımlarında fonksiyonel olan ve süsleme amacıyla kullanılan malzemelere örnek olarak gösterilebilir (Varol, 2004, s.26). Tasarımcı, ürünlerinin uyumu için çok sayıdaki çeşitli ürün tasarımlarını ayrı ayrı aksesuarlarla birlikte yönetmelidir (Lau, 2014, s.54). Tasarımcının ürünlerini geliştirme aşamasında kumaş ve malzeme seçimi, tasarımlarına uygun olmalıdır. Bir kumaşın tasarıma uygunluğunda, kolay işlenebilirliğinde, fiyatında, kolay bulunabilirliği gibi önemli hususlarda zaman ve kalite etkilidir. Ürünü oluşturma sürecinde tasarımcının kumaş ve malzeme konusunda sahip olduğu bilgi ve donanımı ile tasarımların doğru yönde ilerlemesi birbirine paralel gelişir (Jones, 2009'dan aktaran Ertürk ve Erdoğan, 2012, s.8). Böylelikle bunların en verimli nasıl kullanılacağı tasarım aşamasını kolay hale getirir. Tasarım sonucunu malzeme içeriği de büyük ölçüde etkiler. Tasarımcı, farklı dokuların özünü öğrenmeli bu dokuların esneme, renk verme ve örgü olup olmadıkları özellikleri bilgisine sahip olmalıdır. Aynı zamanda doğal ve sentetik elyaf uyumu ile örgü ve ağırlık durumlarının üründe ki biçim ile dayanıklılığı nasıl etkilediği bilgisine de hâkim olmalıdır. Kumaşı hissetme, tasarımı için uygun olup olmamasını bilme tasarımcı için gerekli olan bir yetenektir (Lafçı ve Köprülü, 2016, s. 72). Kumaş bilgisi, kumaşın nasıl tasarlanacağı ve kumaşı kıyafete uyarlama konusunda yetkin olan kişiler en iyi tasarımcılardır. Tasarımcıların bahsedilen becerilere sahip olmaması durumunda en iyi

Çizim bile kâğıt üzerinde olmaktan öteye geçemeyecektir (Udale, 2014, s.130). Tasarımcılar, koleksiyonlarında ki giysiler üzerinde birbirlerine benzer şekilde siluet, detay ve süslemeleri kullanmaktadırlar bunlar arasındaki ayırımı ise doku ile sağlamaktadırlar (Varol, 2004, s.26). Bir ürünün görselliği ile dokunsal özelliklerinin geliğmesi doku ile mümkündür. Doku, detay kullanılmaksızın bir ürünü cazip hale getirebilir (Udale, 2014, s.137). Molla'ya (2007, s.49) göre, uygun olan ve yüksek satımlı renkler de, koleksiyonun bağarılı olmasında en etkili şeylerin bağında gelir. Ulusal ve uluslararası moda fuarlarının düzenlenmesi, renk kataloglarının yayınlanmış olması, boya firmalarının mğterilerine yönelik hazırlamığ oldukları sezonun moda renklerinden oluğan kataloglar, yeterince bilgi sağlayan kaynaklardır. Moda olmuğ olması ya da hoğa gitmesi bir rengin koleksiyona seçilmesi için yeterli görülmemektedir. Koleksiyonda yer alacak olan renkler firma mğterilerinin beğenisine hitap eden satım oranı yüksek renkler ile kışın siyah ve kahverengi, yazın ise beyaz ve lacivert gibi tüketicinin mevsimsel tercihlerinde önemli rol oynayan renklerdir.

Görsel 2.11. Artistik izim ve Kumağ rnekleri (Burke,2006)'den aktaran Erdoğan, 2011, s.33).

2.4.3.2. Üretim planı ve maliyet

Koleksiyon oluşturmada en önemli aşamalardan biri de üretim planı yapmaktır. Tasarımcı, koleksiyon oluşturma sürecinde yalnızca tasarım yapma ve model üretme ile yetinmeden numune üretiminden dağıtıma kadar tüm süreci takip etmek zorundadır. İyi bir maliyet hesaplaması ile personel ve genel yönetime dair iyi bir bilgi birikimi giyim sektörünü için gereklidir. Koleksiyon süreci içinde bir tasarımcının pazarlama, imalat ve muhasebe gibi konularda da oldukça bilgi sahibi olması önemlidir. Üretim aşaması, zamanlama ve maliyet hesaplanması açısından da dikkat edilmesi gereken bir diğer önemli durumdur (Keiser ve Myrna, 2003; Gehlar, 2006; Gürsoy, 2010'dan aktaran Ertürk ve Erdoğan, 2012, s.8-9). Bir tasarımcının ya da büyük firmalardaki maliyet yöneticisinin sorumluluğunda, koleksiyondaki tüketim amaçlı hazırlanan ürünlerin tümünün maliyeti bulunmaktadır. Malzeme(dolaysız maliyet) ve iş gücü (dolaylı maliyet) olmak üzere iki tip maliyetlendirme bileşeni mevcuttur. Maliyet hesaplamasında, eskizlerin teknik detaylarının sayfaları, ölçüler, kumaş ve süsleme referansları ve bitişler için hazırlanan özel talimatlar gibi pek çok şey önemli bir yer kaplamaktadır (Mehrali, 2015, s.97). Üretim aşamasında malzeme maliyetinin yanı sıra işçilik maliyeti de aynı oranda önemlidir. Malzeme maliyeti ve işçilik maliyetlerinin birlikte hesaplanmasıyla üretim maliyeti oluşur (Varol, 2004, s.23). Lafçı ve Köprülü'ye (2016, s.74) göre de, her koleksiyon için üretim planı olmalıdır. Kumaş siparişi, ilk kalıplar, ilk örnekler, satış ve siparişin alınması ile son siparişe kadar, kesim, dikim ve nakliye gibi tüm aşamaların her birinin tarihlendirilmesi gerekmektedir. Yapılan kayıtlar, malzemelerin her birinin nerede ve hangi zamanlarda olduğunu belirtmelidir. Zihinde ki ürün tasarımıyla ilgili doğru malzeme seçilip teknik seçim yapıldıktan sonra öncelikle prototip üretim yapılmalıdır. Böylelikle tasarım, üretim esnasında oluşabilecek aksaklıkların önceden tespit edilip prova edilmesiyle daha iyi yönde geliştirilmelidir. Tasarım süreci, tüm bu aşamalardan sonra nihai üretim aşamasıyla devam edecektir (Tanyer ve Başaran, 2021, s. 1728).

Moda tasarımı ilk olarak üretimi yapılacak modelin görünümünün çizimi ile başlar. İkinci aşamada ise çizimler çeşitlendirilir. Bu çizimler yapılırken düşünülen modelin üzerinde bulunan fermuar uzunluğu, pililer, nakış, ilik stili, cep, dantel vb. gibi tüm detaylar gösterilir. Üretilen modelde kumaş, astar, tela vb. gibi bir diğer malzemelerin hesaplanması ile de genel maliyet hesaplanması yapılmış olur. Daha sonra tasarımcı veya yardımcısı, modelin hem kalıbının hazırlanması hem kalıbın geliştirilmesi aşamalarını gerçekleştirir. Tasarım ilk numune (prototip) ürünün üretilmesiyle başlar. Numune

hazırlama, koleksiyondaki ürünlerin seçiminin hangi kriterlerle oluşturulacağı, bütünlüğü, uygun kombinle giysi tasarımları ve fiyatlandırmaları gibi özellikleri barındırır. Numune aşamasını, tasarlanan modelin hazırlanan kalıbının kumaşa uygulandığı, dikildiği, giysinin hem vücuda uygunluğu, kullanım alanına uygunluğu hem de estetik görünümü ve boyutları gibi aşamalar oluşturur. Numune dikiminin kontrolünde ortaya çıkan aksaklıklar numune üretiminde de çizim ve kalıpta da düzeltilir. Giyside bulunan dikim tekniği, dikiş çeşidi, dikiş payı, süreç analizi, aksesuar, süsleme gibi özelliklerin ön çalışmaları bu aşamada gerçekleştirilir, ürünlerin onaylanması üretim sürecinin başlaması için gerekli olan veriler olarak kabul edilir. İş akışı ürünü meydana getirmede izlenecek aşamalardır. İşlem akışı planında; kullanılacak olan makinelerin özellikleri, ip rengi, ip kalınlığı, nakış, baskı vb, gibi süslemelerin hangi aşamada dikkate alınacağı ve hangi ambalajın seçilen model için uygun olacağı gibi durumlar bulunmaktadır (Çivitçi, 2013, s.130-132).

2.4.3.3. Koleksiyon sunumu

Üretim aşamasından sonra, hedef kitleye sunulması ve hazırlanan tasarımların tanıtımının yapılması amacıyla çeşitli organizasyonlar düzenlenmektedir. Moda dünyasında kullanılan yöntemlerden olan defileler ve şovlar aracılığı ile tasarımlar, moda dünyasının koleksiyonlarını tanıtmada etkilidir. Sunum tasarımı günümüzde, sanat, tasarım ve iletişim dünyası ile iç içedir. Tasarımların sunumunda mağaza, sergi, galeri gibi defile de moda sektöründeki yerini almıştır. Belirli bir zaman ve sistem dâhilinde, moda ve tamamlayıcı ürünlerin sunumunda artan maliyetler, medyayı da etkili bir araç olarak ortaya çıkarmıştır. Defilelerin geçmişle kıyas yapıldığında, kreasyon tanıtımından ziyade medyada daha fazla yer almak amacıyla oluşturuldukları gözlenmektedir. Bu durum ise tasarımların daha çok şov amaçlı yapılmasına sebebiyet vermektedir. Defile şovları, bir halkla ilişkiler çalışmasıdır. Satın almacılara, moda editörlerine, fotoğrafçılara ve basına, bu defile şovları aracılığıyla ilk ticari ürünün gösterimi yapılarak ürün satışa sunulmaktadır. Giysiler ve giysileri taşıyan mankenlerin basına karşı sunumları, tasarımcıların yaratıcı fikirler oluşturmalarında çok etkili ve önemli olmaktadır (Kanışkan, 2013, s.153-154). Birçok tasarımcının koleksiyonunun uluslararası şekilde sunulmasında etkili olan, ilkbahar/yaz ve sonbahar/kış sezonlarına yönelik defilelerdir. Satın alma sorumluları ve basının ilgisini çekmede etkili olan haftalık defile programları gibi geleneksel yöntemler, her moda başkentinde en son moda olanı sunma yönüyle

aynıdır. Belirli modaevleri, güvendikleri defileler ile markalarını tanıtmakta, genellikle küçük bir salon defilesiyle sadık müşterilerine ve aynı zamanda hedef müşteri kitlesine de ara koleksiyonlar yoluyla satış yapmaktadırlar. Tasarımcılar, çalışmalarını, sergi, çevrimiçi gibi daha da yaygınlaşan alternatif olabilecek farklı yollar ile göstermektedirler (Renfrew ve Renfrew, 2014, s.32).

Görsel 2.12. Koleksiyon Sunumu (Renfrew ve Renfrew, 2014, s.33).

3. MODA TASARIMI EĞİTİMİ VE STÜDYO DERSLERİ

Bu bölümde moda tasarımı eğitimi, moda tasarımı eğitiminde stüdyo derslerinin yeri, Türkiye’de ve Dünyada lisans düzeyinde moda tasarımı eğitimi veren üniversiteler ve kazandırmak istedikleri yeterlilikler hakkında bilgi verilecektir.

3.1. Bloom’un Taksonomisindeki Hedefler ve Hedeflerin Sınıflandırılması

Öğrenme, en geniş anlamıyla bireyin davranışlarında yaşantı, eğitim ve öğretim yoluyla meydana gelen kalıcı izli davranış değişiklikleridir denilebilir (Birgin, 2016, s.840). Bilindiği üzere eğitim programlarının öğeleri hedefler, içerik, öğrenme öğretme süreçleri ve ölçme değerlendirilmeden oluşmaktadır. Bu öğeler arasındaki dinamik ilişkiler birbirini etkilemektedir. Hedefler, öğeler arasında başlangıç ögesi olduğu için de ayırt edici özellik göstermektedir. Tutarlı bir eğitim programının oluşturulmasında olmazsa olmaz olarak nitelendirilebilecek hedeflerin doğru belirlenmesi, öğrencilere doğru şekilde kazandırılmaya çalışılması, ölçme ve değerlendirme ögesi için de hem yol gösterici hem de ölçüt olması bakımından oldukça önemlidir (Bümen, 2006, s.1).

Taksonomi kavramı, yıllar boyu hem sınıflama hem de genellikle bitki ve hayvan türlerinin ve cinslerinin gruplara ayrılması olarak bilinmektedir. Bloom ve arkadaşlarının 1948’deki toplantıları sonucunda ise eğitimsel hedefler taksonomisi kavramı doğmuştur (Gökler, Aypay ve Arı, 2012, s.115). 1950-60’lı yıllarda birçok araştırmacı, çeşitli taksonomi çalışmalarıyla bilişsel, duyuşsal ve devinişsel öğrenmelerdeki hedefleri gerçekleştirebilmek amacıyla olmuşlardır. İşte bu amaçla bu araştırmacılardan biri olan Benjamin Bloom, 1956 yılında Bloom Taksonomisi olarak bilinen altı basamaklı bilişsel alan taksonomisini oluşturmuştur. Bu taksonomi, farklı eleştirilere rağmen pek çok dile çevrilerek günümüze kadar gelen ve yaygın olarak kullanılan taksonomilerden biridir (Birgin, 2016, s.840-841).

Taksonominin bir bütün olarak incelendiğinde bilişsel, duyuşsal ve devinişsel (psikomotor) olmak üzere üç boyuttan oluştuğu gözlenmektedir (Pickard, 2007’den aktaran Gökler, Aypay ve Arı, 2012, s.115). Bilişsel, duyuşsal ve devinişsel (psikomotor) gibi öğrenmeler genellikle üç grupta toplanır. Çoğunlukla zihinsel etkinliklerle kazanılan öğrenmeler bilişsel öğrenme alanıdır. His, ilgi, kaygı, tutum, heyecan, korku, sevgi gibi duygulara hitap eden öğrenme alanı duyuşsal öğrenme alanıdır. Farklı organlarla reflekslerin birbiriyle uyumlu olarak belirli bir amaç doğrultusunda ortaya çıkması ise devinişsel öğrenme alanı olarak görülmektedir (Baki,

2008; Sönmez, 2004'ten aktaran Birgin 2016, s.840). Bilişsel boyut, zihinde kodlanan ve gerektiğinde geri getirilen zihinsel değişim ve gelişimlerle ilgili bilgilerdir. İkinci boyut olan duyuşsal boyut; ilgi, tutum, motivasyon, saygı, sevgi, beğeni ve değer verme ile ilgili hedeflerden oluşmaktadır. Devinişsel boyut ise, zihin kas kontrolü ve motor becerilerden meydana gelir. Bu üç boyut birbiriyle bağlantılıdır ancak duyuşsal boyuttaki hedeflerin bilişsel boyuta göre doğrudan gözlemlenmesi zordur. Devinişsel (psikomotor) boyuta bakıldığında ise, genellikle resim, beden eğitimi, teknoloji tasarım, meslek liselerinin atölye derslerinde kazandırılması düşünülen beceriler gibi hedefler bulunmaktadır (Doğan, 2006'dan aktaran Gökler, Aypay ve Arı, s. 115-116). Böylece, bilgi, beceri, tutum, değer ve öğrenme ürünleri gibi hedefler, sistemli ve planlı öğretim programları sayesinde eğitimin her kademesindeki öğrencilere kazandırılır (Aktan, 2019, s.17).

Program geliştirmede taksonomi üzerinde istendik davranışlar önkoşullu halde basitten karmaşığa, kolaydan zora, somuttan soyuta aşamalı sıralanmıştır. Bu bağlamda öğrenilmiş davranışlar arasında yatay ve dikey ilişkisel bir sınıflandırmanın oluşturulmasında taksonomiden yararlanılır (Sönmez, 2007, 37-38, 33 'ten aktaran Tutkun, 2012, s.15). Taksonomi düşük zihinsel düzeyden yüksek zihinsel düzeye doğru olacak şekilde hiyerarşiktir (Birgin 2016, s. 841). Genel anlamıyla taksonomi, varlıkların birbirinin önkoşulu olacak şekilde basitten karmaşığa doğrudur. Bu sıralamada bilgi, kavrama ve uygulama basamakları temel beceriler olarak görülürken; analiz, sentez ve değerlendirme basamakları üst düzey düşünme becerileri olarak adlandırılmaktadır (Birgin 2016, s. 841). Bilgi düzeyindeki kazanımlarda bilginin doğrudan anlatımı, kavrama düzeyindeki kazanımlarda alıştırma ve bol pratik yapma ile ilgili etkinlikler, uygulama düzeyindeki kazanımlarda problem çözme ile ilgili çalışmalar, analiz ve sentez düzeyindeki kazanımlarda ise araştırma ve inceleme ile ilgili çalışmalar yapılmaktadır (Birgin, 2016, s.859). Bloom taksonomisine göre, analiz, sentez (yaratma), değerlendirme gibi sorular, öğrencilerin düşünme, eleştirel davranma, problem çözme, karar verme gibi üst düzey düzey düşünme becerilerini ölçmeye yöneliktir (Aktaş, 2017, s.104).

3.2. Tasarım Eğitiminin Tarihçesi

Bauhaus, Walter Gropius'un 1919 yılında Weimar'da kurduğu mimarlık ve güzel sanatlar okuludur. Sanat ve zanaat arasında oluşan ikileminin ortadan kaldırılması

düşüncesi, okulun en büyük hedefi olarak bilinmektedir. Eğitim sürecindeki estetik ve özgün biçim ile çağın gereklerine uygun teknolojik bileşenlerin yaratıcı uyumu yakaladığı düşünüldükten de bu amaç doğrultusunda faydalanılarak “sanat” ve “zanaat” birleştirilmiştir (http-5). “Bauhaus, sanat akademisi ile uygulamalı sanat okulunun bütünleşmesinden doğan, o güne kadar benzeri olmayan, özgün bir sanat eğitim kurumudur (Tunalı, 2004, s.59)”. Weimar’da kurulması ve sanatla zanaatı birleştirmesi ile Bauhaus’un Almanya dışına çıkıp dünyayı etkisi altına alması çok kısa sürede gerçekleşmiştir. Okulun başlangıç kursları teorik öğrenme ile pratik çalışmayı bütünleştirmiş, pedagojik konsepti oluşturmuş ve böylece yeni bir eğitim anlayışının da öncüsü olmuştur. Teorik ve pratik çalışmaların birbirinden farklı programlar olarak başlanıp uygulanması Bauhaus’a dayanır. Temel Tasarım dersi, Bauhaus için başlangıçtır, halen tüm dünyada tasarım ve sanat okulları tarafından kabul görmektedir (Esen, 2015, s.26). Bauhaus Okulu’nda taşçılık ve tornacılıktan dokumacılığa kadar her çeşitte küçük sanat, serbest ve uygulamalı sanatların hepsi yapıp öğretiliyordu. Bauhaus için emek ve el ustalığı gerektiren Rönesans atölyeleri iyi bir örnekti. Burada da öğrenci çalışmaları bütün sanat dalları içindi. Amaç, buradan çıkan kişilerden sahne dekorundan mobilya, tekstil ve sofra takımına kadar her eşyanın tasarımının öğrenilmesi bekleniyordu. Özellikle iş eğitimi çok önemliydi. Mimar, ressam ve yontucular tam manasıyla birer işçi misaliydi (http-5). Bauhaus teorisine göre, bütün sanatlar el işçiliğiyle zanaat’ ten oluşmaktadır ve sanat içerisinde sanat ile zanaat ayrımı yapılamaz (Tunalı, 2004, s.63). Bilindiği üzere, Bauhaus sanat eğitiminde geleneksel yaklaşıma karşıdır, gündelik yaşamla sanatın iç içe olmasının daha da güçlendirilmesi gerektiğini öne sürerek toplumsallığı da ön plana çıkartmış olur. Bauhaus’un sanatta ayrımları yok etme felsefi yaklaşımıyla, Genç Etkinlik’ in bütün disiplinleri aynı platformda birleştirme amacı aynıdır. Gündelik yaşam ve sanattan uzak bir anlayışa karşı olan Bauhaus ile sanatla iç içe bir yaşam düşüncesinde olan Genç Etkinlik’ in sergileri birbirine benzerdir. Kültürel kimlikler, coğrafya, politika, yerleşmiş ve kalıplaşmış düşünce yapılarını yıkmaya yönelik yapıtlar bu sergilerin içerisinde mevcuttur (Artun ve Aliçavuşoğlu, 2009, s. 28-29).

Görsel 3.1. *Bauhaus Sergi Afişi (Bulut, Bulat ve Aydın, 2014, s. 107).*

Bauhaus’da, eğitim ve öğretimin amacı kişisel becerilerin geliştirileceği yönündeki atölye sistemi üzerinedir ve hiçbir zaman zanaatkâr yetiştirme amacı gütmemektedir. Endüstrinin ihtiyacı olan modüller, araştırma laboratuvarları gibi kullanılan bu atölyelerde gerçekleştirilmiştir. Endüstrinin ihtiyacını karşılamaya yönelik hazırlanan tasarımlar Bauhaus’ta yapılan ilk çalışmalardır. Tekstil, cam, metal, baskı ve seramik atölyelerinde prototiplerin hazırlanmasının ardından fabrikalar da üretimleri gerçekleştirmiştir. Sanatçıların ilk kez hayata uyarladıkları tasarımları, toplum da günlük hayatta kullanmaya başlamıştır (Bulut, Bulat ve Aydın, 2014, s.106). Bu eğitim sisteminde amaç, öğrencilerin yeteneklerinin belirlendikten sonra öğrencileri yetiştirmektir. Böylece öğrenciler hangi alanda yetenekli ve isteklilerse o alana uygun eğitim görme hakkına sahip olmaktadır (Dönmez, 2008. s.31). Öztürk (2014, s.16)’ün çalışmasında da görüldüğü üzere, sanat ve zanaatı teknolojiyle birleştirerek sanatsal tasarım anlayışını seri üretim fonksiyonel üretime aktarma ve sanayiye yönelik eğitilmiş sanatçılar ya da tasarımcılar yetiştirme ana amaçlardandır. Bu durum ancak yeni bir sanat eğitiminden geçen tasarımcılarla gerçekleşecektir. Yeni eğitim modeli estetik, zanaat ve işlevsellik yönünde ana yapısını oluşturmuş ve şekillenmiştir. Sektör açısından bakıldığında, estetik ve tekniği birleştirmekle sanayi ürünlerine estetik bir form kazandırmanın yanında bu gün de bile sektöre yaratıcı eleman yetiştirmek, eğitim anlayışının amacını göstermektedir. Günümüzde bu programlarla yetişen yaratıcı

adaylara sektörün ihtiyacı vardır. Bu amaçla en yaratıcı kişileri belirleyip desteklemek için yarışmalar düzenlenmekte, ödüllendirme yöntemiyle de yeni kişiler için özendirici bir yol izlenmektedir (Artun ve Aliçavuşoğlu, 2009, s.438).

Bauhaus eğitim sisteminde, algılama eğitimi, sanatsal etkinlikler elde etme, çevreye duyarlılığı artırma, sanatsal düşüncenin yayılmasını ve aydınlanmasını sağlama, gizli ruhsal algılama duyusunun açığa çıkarılıp derinleşmesini sağlama gibi sistemler esas alınmıştır (Esen,2015,s.63). Bauhaus okulunda temel sanat eğitimi altı aylık çalışma programının temeli olarak görülen bir kurstur. Burada amaç, öğrencilerin endüstri, malzeme ve modern üretim problemlerini tanımlarını ve bu alanlarda bilgi sahibi olmalarını sağlamaktır. Bu amacı gerçekleştirmek için çalışma atölyelerinde el sanatlarına yönelik uygulamalar yapılmasını sağlamak okulun önemli özelliklerinden biridir. Sanatçı ve zanaatkâr, atölyelerdeki vitray, ahşap ve metal malzemeye yapılan çalışmaların hem öğretilmesinde hem de denetlenmesinde birlikte hareket etmektedir. Ortaçağ ve Rönesans dönemindeki usta, kalfa ve çırak sistemi Bauhaus okulundaki eğitim kademelerinin de temelini hazırlamıştır. Böylelikle, mimarlık da dâhil olmak üzere dans, tiyatro ve fotoğrafçılığı da kapsayan bir durum oluşmuştur. Sanatçı ile zanaatçının birlikte eğitime başlamış oldukları temel sanat eğitimi dersinde öğrenciler, kâğıt, alçı, ahşap, cam, çimento, tuğla, briket, çita gibi şeylerle araştırmalar yapmış ve oynamışlar bu vesile ile de malzemelerin temel özelliklerini kavramışlardır (Bulut, Bulat ve Aydın, 2014, s.111). Kültürel programlar ve eğitim reformlarının yapılandırılmasında sanayi ile modernleşmenin birleştirilmesinin etkili olmasıyla birlikte Bauhaus da büyük oranda katkı sunmuştur. Bauhaus Ekolü 'nün modern sanat okulunun ilk modeli olarak kabul edilmesinde, araştırma-tasarım-teknoloji-ekonomi-modernlik ve üretim gibi faktörler etkilidir. Öncü olarak kabul görmesinde etkili olan şeyler ise; çağdaş, katılımcı, radikal, bütüncül, özgür, düşünen ve üreten bir hedef belirlemedeki yaklaşımlardır (Şener, 2017, s. 90). Bu ekol, günümüzün tekstil ve moda tasarımı eğitimini de inşa etmiştir (Başaran ve Şirin, 2013, s.74). Tekstil Sanatları Bölümü içerisinde de malzeme seçimi tekstil tasarımcısı için bir düşünme aracıdır ve bu, büyük bir öneme sahiptir. Hayal ve düşüncenin görsel biçimde ifade edilebilmesi için de gereklidir. Yaratıcılığın yakalanması, malzeme oluşturulması ve seçilmesi ile bu yaratıcılığın devam ettirilmesi fikri abartı olarak düşünülmemektedir (Artun ve Aliçavuşoğlu, 2009, s.425). Sonuç olarak, sanayi ürünlerinin beğenilmesi ve bir tasarım stili oluşturma Bauhaus'un

düşüncesinde olan bir hedeftir, dünya üzerindeki tasarım okullarını da uzun yıllar etkisi altına almada onun bu hedef ve düşünceleri sebep olmuştur (Öztürk, 2014, s 19).

Almanya’da eğitimini 1919-1933 tarihleri arasında veren Bauhaus Okulu temel alınarak Tatbiki Güzel Sanatlar Okulu 1957-1958 öğretim yılında açılmış ve sanat eğitimini endüstriyel üretime yönelik olarak vermeye başlamıştır. II. Dünya Savaşı, pek çok bilim insanı, mimar, sanatçı ve akademisyenin Almanya’dan dünyanın pek çok farklı yöresine göç etmelerine ve üretimlerini buralarda sürdürmelerine sebep olmuştur. Sanat eğitimi ve tasarım anlayışının dünyaya yayılmakla birlikte pek çok kurumu da etkilemesinde Bauhaus’ un kapatılması gerçeği mevcuttur. Türkiye’ye gelen akademisyenlerin pek çoğunun üniversitelere katkısı vardır. Alman akademisyenler Tatbiki Güzel Sanatlar okulunun kuruluş aşamasında rol üstlenmişlerdir. Temel sanat eğitiminden, temel eğitim anlamında Tatbiki Güzel Sanatlar Okulundaki bölümün tüm öğrencileri faydalanmıştır. Bu eğitim anlayışı, 1982’den bu güne Marmara Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesinde de sürdürülmektedir (Gür Üstüner, 2019,s.141). Uygulamalı güzel sanatlar okulları ülkemizde 1935 yılında kurulmaya başlamış 1957 de ise pratiğe dönüşmüştür. Sanayileşmenin ihtiyaçları doğrultusunda tekstil sanatlarını da kapsayan İstanbul Tatbiki Güzel Sanatlar Okulu, ilk olma özelliği taşımaktadır. Bauhaus yaklaşımıyla başlayıp zamanla sanat okuluna dönüşmüş ve Marmara Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi hâlini almıştır (Arslan ve Eyiöl, 2007: 297’den aktaran Başaran ve Şirin, 2013, s.74). Tatbiki Güzel Sanatlar Okulu olarak 1955’te kurulmuş ve 1982 yılı itibariyle de Marmara Üniversitesi bünyesi altına girmiştir. Fakülte ’de; Canlandırma Film, Endüstri Ürünleri Tasarımı, Fotoğraf Geleneksel Türk Sanatları, Grafik Sanatları, Heykel, İç Mimarlık, Müzik, Resim, Seramik ve Cam, Sinema ve Televizyon, Tekstil Sanatları, Temel Eğitim gibi 13 bölüm bulunmaktadır (Esen, 2015, s 84). Aynı zamanda

Tatbiki Güzel Sanatlar Okulu, kısmi anlamda Avrupa’da yüzyıldan uzun süredir olmasına rağmen ekonomi ve politika içinde önemli bir yer edinmektedir. Ülke sanayisi ve sanayi ürünlerinin dünya pazarında önemli bir yer edinmesinde, halen bile öğretim üyeleri, kurumun çalışanları ve yöneticilerinin etkisi görülmektedir(Artun ve Aliçavuşoğlu, 2009, s.318).

Bauhaus’ta temel tasarım kavramı, öğrencilerin hazırbulunuşluk düzeylerini geliştirme, kişisel özelliklerini tanımlama, yargılarını kontrol edip önyargılarından kurtulma amacı taşıyan bir disiplindir. Bauhaus’un ekol olmasında, kuruluşundan bu yana sürekli farklı etkilerin altında gelişmesi etkili olmuştur. Eğitim sürecinin haricinde de

kavramsal boyutta evirilerek varlığını sürdürmüştür (Esen,2015,s.14). Hasgöl ve Birer (2019, s. 27)'e göre, Bauhaus'un mimarlık eğitiminden Temel Tasarım Eğitimi'ne yönelik oluşturduğu bilinçli, ilkeli, kavrayıcı, uygulamalı bir tasarım dersini başlatmış olması en büyük açılımıdır. Bu ders için modernist ve sanatla iç içe bir öğretim programı hazırlaması da aynı zamanda buna katkı sağlamaktadır. Esen'e (2015,s. 60) göre, Almanya'da Bauhaus'da 'Temel Tasarım' eğitimi fikir olarak başlamıştır. Dersin başlangıcı ve oluşumunda sanatsal ve psikolojik akımlar önemlidir. Yüzyılın ilk yirmi yılındaki soyut sanat ise, dersin sanatsal atılımlarını etkilemiştir. Bauhaus kurulduktan sonra, 1919'da Walter Gropius, tasarım eğitimi üzerine ilk çalışmasını gerçekleştirmiştir. Bauhaus'un kurulmasıyla sanat ve zanaatı birleştiren yeni bir mimarlık okulu oluşturma fikri, ilk hedeftir. Bu eğitim sistemi, o dönemdeki akademilerin 'sanat sanat içindir' düşüncesine bir başkaldırı gibidir. Bu dönemde Bauhaus'da sanatın önemsenmesinin yanı sıra mevcuttaki endüstriyel prodüksiyona uyum çabası da görülmektedir. 1923 yılında ise okulda eğitim programı kesinleşmiştir. Temel Tasarım Dersi, Bauhaus geleneğinde ki gibi yalnızca 1. sınıfla kalmamalı sonraki tasarım stüdyolarında da devam etmeli ve güçlü mekânsal ilişkilerle arasında kuracağı bağlamda da örgütlenmesini yenileyerek yeni derslerdeki planlarda yer almalıdır (Hasgöl ve Birer, 2019, s.29).

Öztürk (2014, s.17), Bauhaus'ta temel tasarım derslerindeki konuların genellikle form ve malzeme bilgisi, renk prensipleri, üç boyutlu düşünme becerisi ve biçimlendirme yöntemleri gibi içeriklerden oluştuğunu, mimarlık ve tasarım okullarında işlenen konuların günümüzde de bu paralelde gittiğini ifade etmektedir. Temel tasarım dersinde öğrencilerle yapılan Bauhaus çalışmaları, mekân üretimindeki gibi mimari tasarım için girdi olabilecek tasarım ilkeleri de bazen parçadan bütüne bazen de bütünden parçaya olabilecek şekilde düzenlenmektedir. Bunun sebebi ise, mekânı anlama, yorumlama ve tasarlama gibi şeylerin mimarlık eğitimin temel amacı olmasıyla birlikte, dört yıllık eğitim sürecinde ilk yıldan itibaren farklı zamanlarda bütünden parçaya ya da parçadan bütüne şeklinde ifade edilecektir. Gestalt algı kuramına göre, çevredeki nesneler belli bir düzende oluşur, zihinsel şema desteğiyle de örgütlü şekilde algılanmaktadır. Bauhaus Okulu ilkeleri ile tasarım (mekân organizasyonu) ilkelerinin birbirleriyle ilişkisinin ortaya çıkarılması, seçim sürecinde dönüştürme eyleminin gerçekleşmesi için mimari tasarım eğitimi önemli bir başlangıçtır. Bu çalışmada mevcut düzenin bozulduktan sonra tekrar yeni bir düzenin kurulması gerekçesi en kritik aşamadır (Hasgöl ve Birer, 2019, s. 27-28). Itten, Schlemmer, Kandinsky, Klee gibi sanatçılar soyut ekspresyonist

akımın önde gelenleri olarak temel sanat eğitiminin de ilk öğretmenleridir. İlk dönemlerde bu sanatçıların önderliğinde sanatın temel öğeleri ve imkânların yapılabilecek en üst düzeyde kullanılmasıyla deneysel çalışmalar yapılmış ve bu çalışmalar ilk dönemlerde de adından söz ettirmiştir (Bulut, Bulat ve Aydın, 2014, s. 111). Mekân okuması yapmada, mekân tasarımının formasyonu ve biçimsel karakteristik arayışlarında Bauhaus'tan öğrenilenlerin ekili olduğu düşünülebilir. Mekânın kurgulanmasındaki düzen oluşturma sonucunda, Gestalt kuramına uyumlu olan nesnelerin birlikte bir bütün olması ile sistemin zihinsel şemalarla oluşturulması fikri yatmaktadır (Hasgöl ve Birer, 2019, s.32).

Görsel 3.2. *Yeni Bauhaus Tasarım Okulu Sergisi (Bulut, Bulat ve Aydın, 2014, s. 111).*

Tasarım eğitimi, Bauhaus ile başlangıç oluşturarak zamanla pek çok ülkede yayılmıştır. Tasarım eğitimi ile ilgili kuruluşların ve kurumların sayısı ülkemizde de her geçen gün çoğalmaktadır (Gömceli, 2009, s.15).Türkiye’de sanat ve tasarım eğitimi kurumları olarak Akademi, Gazi ve Tatbiki olmak üzere üç isim mevcuttur. Farklı amaçların ve farklı ihtiyaçların giderilmesi maksadıyla kurulmuş olan bu kurumlar aynı zamanda isimlerinin kısa olmasıyla da bilinmektedirler.1883 yılında Akademi, Batılı olarak, şehircilik, hakkaklık, resim ve heykel gibi bölümler dâhil olmak üzere eğitime başlamıştır. Yapı sanatı üzerine eleman ihtiyacını karşılama amacıyla kurulan kurum, o zamanki ismiyle bilinen Sanayi-i Nefise Mektebi’dir. Kurum, süreç içerisinde

bölümlerinin yenilenmesiyle ve yabancı öğretim elemanları ile geliştirilmiş; programlarının yenilenmesiyle de ciddi atılımlar gerçekleştirmiştir. Akademi'nin kuruluş misyonu sebebiyle, kurumun endüstriye hizmet amacıyla bulunan bölümleri dışında Tatbiki Güzel Sanatlar Okulu'na da (DTGSO) ihtiyacı doğmuştur. Gazi Eğitim Enstitüsü Resim-İş Bölümü ise Cumhuriyet eğitimin laboratuvarı, yerli ve yabancı hocaların eğitimde aktif rol aldıkları, günümüz fakültelerine benzeyen modern yapısı ile 1932 yılında oluşturulmuştur. Ortaokullara, “Yüksek Öğretmen Okulu” modeli ile öğretmen yetiştirmeyi halen sürdürmektedir (Artun ve Aliçavuşoğlu, 2009, s.313). Bauhaus'un etkileri, günümüzde Türkiye'de çağdaş sanat eğitiminin tek çatı altında toplanması ile farklı kitlelerin tasarım kültürünü benimseyerek bunu hızlı bir biçimde ilerletmelerinde de gözlenmektedir. Temel Sanat/Tasarım dersi farklı sanat disiplinlerindeki ürünlerin analizlerinin deneme yanılma ile yapılabilmesinde; farklı disiplinlerin bütünsel olarak ele alınması ve görsel dil desteğiyle, bütünlüğün değerlendirilmesi, öğrencilerin kazanımlarının artırılmasında etkilidir (Karabay, 2020, s.110).

“Fakültemiz, 1 Kasım 1955'de Bakanlar Kurulu kararıyla Devlet Tatbiki Güzel Sanatlar Yüksekokulu adı altında kuruldu ve 1957 yılında eğitime başladı. Devlet Tatbiki Güzel Sanatlar Yüksekokulu'nda Dekoratif Resim, Grafik Sanatlar, Seramik, Tekstil Sanatları, Mobilya ve İçmimarlık bölümleri olmak üzere beş bölüm bulunuyordu. Devlet Tatbiki Güzel Sanatlar Yüksekokulu, 20 Temmuz 1982 tarihinde yükseköğretim yasası kapsamında, Marmara Üniversitesi bünyesine katıldı. Fakülte, 1986 yılında Beşiktaş'tan Acıbadem kampüsüne taşındı. Bugün MÜGSF bünyesi kapsamında Resim, Grafik, Seramik-Cam,

Tekstil, İçmimarlık, Endüstri Ürünleri Tasarımı, Heykel, Geleneksel Türk El Sanatları, Film Tasarımı, Fotoğraf, Temel Sanat Eğitimi ve Müzik olmak üzere on iki bölüm bulunmaktadır. Fakülte, lisans eğitiminin yanı sıra, 1992 yılında kurulan Güzel Sanatlar Enstitüsü bünyesinde Yüksek Lisans ve Sanatta Yeterlik eğitimini de sürdürmektedir ([http-6](http://6))”.

3.3. Moda Tasarımı Eğitimi

Moda, bir toplumdaki yaşama ve hissetme durumları ile zevklerin ortak paydada buluşmasıdır, aynı zamanda bir nesnenin ya da kullanılmaya başlanan herhangi bir şeyin aniden toplum arasında yayılmasıdır (Sayinalp, 1997, s.11). Tasarım, politik, sosyal, ekonomik konularda sorgulayıcı, eleştireci tavrıyla çok fazla aktivist yaklaşımı, söylem

ve tasarım gibi özellikleri, tarihi sürecinde bünyesinde barındırmıştır (Fuad-Luke 2009,33-50'den aktaran Kipöz, 2015, s.53). Moda ve tasarım birlikte düşünülen ve kullanıldığında çok geniş anlamlara sahip olabilecek iki terim olarak karşımıza çıkmaktadır. Ancak moda tasarımı, literatüre göre giysi tasarımı anlamında kullanılmaktadır. Bu durumun ortaya çıkmasında terimle kavram arasındaki dil kuralları ilişkisi ile moda ve giyimin birbirlerinin yerine kullanmasından kaynaklandığı düşüncesi oluşmuştur (Varol, 2010, s.28).

Tasarım, oluşmasında insanların seçimlerinin etkili olmasıyla birlikte, düşündürülen ve problem çözmeyi de içeren içinde insanın olduğu bir aktivitedir (Öztürk, 2014, s.12). Tasarım konumu, çağın gerektirdiği anlamıyla ürünün estetiğinden uzaklaşıp anlam ile birlikte düşüncenin yapılandırılmasına yaklaşıp değişiklik göstermiştir. Tasarım, sadece ürünlerdeki şekil olmaktan çıkmış, ekonomik kalkınmada önemli bir araç olmanın yanında devlet politikalarında rekabet edebilecek düzeye gelmekle de önemi her geçen gün artmıştır. Böylece tasarım, hem yenilikte hem küresel pazardaki rekabette düzeni ve sistemi kurmada araçtır ve problem çözücüdür (Öztürk, 2014, s.13-14). Tasarım, her alanda hayatın içinde mevcuttur. Yaşam ve yaşamı kolaylaştırmak için de en önemli konumdadır. Tasarım odaklı mesleklerin eğitim süreçleri bu sebeplerden önemlidir (Kurak Açıcı, 2017, s.105). Tasarım, süreklilik içerisindeki eğitimin merkezinde yer alan, görsel yönü baskın olan ve eğitime hız kazandırma amacı taşıyan bir düşünme sistemidir (Sayınalp, 1997, s.10). Eğitim, en büyük gelişimini günümüz dünyasında teknolojik yenilikler üzerinde göstermektedir. Eğitim sektörü evrensel anlamda oldukça önemlidir. Bu sektör, yenilikçi ve çağdaş eğitim sistemi olarak benimsenmiştir. Bu eğitim sisteminin amacı çağın gerektirdiği teknoloji, bilim, sanat ve toplumsal değerlerin egemen olduğu durumları özümseyip bireylerin üretken bir birey olarak yetişmelerini sağlamaktır. Gelişen dünya ile yeni bilgilere ihtiyaç duyulmaktadır, eğitim, bu bilgilerin ışığında bireyin ihtiyacı olan bilgiyi kendi çabasıyla içselleştirip oluşabilecek farklı durumlara uyarlayabilmesi olarak açıklanabilir (Titiz, 2000, s. 27'den aktaran Duman, 2019, s.20). Eğitimin çağın ihtiyacını karşılayabilecek durumda olması, eğitim sürecinin dinamikliği açısından gereklidir ve program geliştirme çalışmalarının yapılmasının amacı budur. Günümüzde içerisinde teknolojik araç-gereçlerin az kullanıldığı, ikincil kaynak kullanımının fazla olduğu öğretmen merkezli olan geleneksel öğretim yönteminden uzaklaşmıştır. Birincil kaynakların daha çok kullanıldığı, yapılandırmacı yöntemi daha çok dikkate alan, eğitim ortamında teknolojik gelişmelerin daha çok yer kapladığı,

öğretmenin rehber olup öğrencinin merkeze alındığı modern eğitim sistemine geçilmiştir (Gömceli, 2009, s.12).

Wolff & Rhee (2009’ dan aktaran Steinbach, 2018, s.25)’e göre, tasarım ve tasarım eğitimi karmaşık bir şekilde birbiriyle bağlantılıdır; iyi bir tasarımcı olmak, tasarım ile tasarım eğitimi birlikte düşünerek tasarım mesleğinin durumunu değerlendirmekle mümkündür. Tasarım, birçok disiplin için gerekli olmakla birlikte eğitim sistemi içerisinde de çok önemli bir yer kaplamaktadır. İçeriğinde tasarım eğitimi olan bölümlerdeki dersler öğrenci ve öğreticinin işbirliğiyle oluşturdukları farklı paylaşımlarla sürdürülmektedir. İyi tanımak ve anlamak öğrencinin merkeze alındığı eğitim sürecinde gerekli olan şeylerdir. Tasarımı öğrenmenin tek yolu, tasarım eğitiminde öğrencinin bizzat yaparak öğrenmiş olmasıyla gerçekleşir ve tasarım ancak böylelikle öğrenilmektedir (Kurak Açıcı, 2017, s.105). Öğrencinin profesyonel hayatın akışına hazırlanması tasarım eğitimi açısından oldukça önemlidir (Odabaşı ve Şahin, 2019, s.4).Tasarım eğitimi, yalnızca tarihini ve gelişimini anlamakla kalmayıp sahip olunan sosyal ve ekonomik faktörlerinde anlaşılmasıyla sektörü etkilemiştir. Endüstride değişiklik oluşturan yıkıcı etkiler karşısında bunları dikkate almak hayati öneme sahiptir. Sektörün evrimini kavrama, bir eğitimci hatta bir müfredat tasarlayıcısı için, bir sonraki adımın ne olduğunu daha iyi anlama açısından önemlidir (Steinbach, 2018, s.21). Uygulanması en zor olan yaratıcılığı anlama kavramı, tasarım eğitiminde esas olandır. Ürünler üzerinde fikirler, çizimler ve tasarım problemleri bulunabileceği gibi bunlar sayısız düzeyde doğru çözüme sahip olabilmektedir. Birlikte kullanılan çok boyutlu beceriler bu çözümlere ulaşmada etkilidir. Bu nedenle, bu alanda yapılan bilimsel çalışmalar ile bilimsel çalışmaların ölçümü ve değerlendirilmesi zordur. Ancak bu zorluğuna rağmen, ölçme ve değerlendirme ile ilgili çalışmalar genel olarak tasarıma ve çeşitli yönleriyle de tasarım eğitime katkıda bulunmaktadır (Varol, 2018, s.53). Tasarım eğitiminde birden fazla disiplin bir aradadır ve bu disiplinler birbirlerini etkilemektedir. Disiplinler arası etkileşim sayesinde tasarım eğitiminin temeli transdisipliner yaklaşıma uygundur (Özalp, 2006 ‘ dan aktaran Çetin, 2019, s,31). Tasarım eğitiminin temelinde muhakkak görsel sanat eğitimi yer almalıdır. Tasarımcının sanatsal, estetik, yenilikçi, özgür, yaratıcı, sezgisel ve özgün eğitim ihtiyaçlarının giderilmesi ancak görsel sanatlar eğitimi ile olmaktadır. Görsel sanatlar eğitiminin, tasarım düşüncesinin zihinde oluşmasıyla başlayıp gelişen, kâğıt üzerine veya bilgisayar ortamına aktarılmasına kadar olan bütün süreçteki desteği yadsınamaz bir gerçektir (Başaran ve Şirin, 2013, s. 73).

Denel (1981, s.11'den aktaran Varol, 2010, s.28) çalışmasındaki tasarım eğitiminde, öğrencide bulunduğu ihtimalinden yola çıkarak bazı yeteneklerin hem bazı tekniklerden oluşmasından hem de öğretilerle ve bazı kavramlar aracılığıyla tasarlama becerisine dönüştürülmeye çalışılmasından bahsetmektedir. Üretimin bütün süreçlerinden haberdar, giydireceği pek çok kişiye farklı çözüm seçenekleri sunabilecek özellikte olabilmek amacıyla, araştırmacı kişiliğinin yanı sıra, gelişmiş vizyon sahibi kişilerin tasarımcı olarak adlandırabilmesi ve giysi tasarımcı ihtiyacının giderilebilmesi için verilen eğitim, günümüzde moda tasarımı eğitimi olarak bilinmektedir. Bilişsel, duyuşsal, psikomotor gibi pek çok bilgi ve beceriye sahip olmak bir tasarımcı için gereklidir. Hayal edilen bir giysinin iki ya da üç boyutlu olarak görselleştirilme becerisi bunlardan biridir. Moda tasarımı eğitimi içinde bulunan başta moda resmi olmak üzere sanat eğitimi dersleri aracılığıyla çizme, boyama, farklı materyallerin kullanımıyla görselleştirilip nesneler oluşturulması becerisi kazanılmaktadır (Okur ve Başaran, 2021, s. 706). Jones (2009, s.12'den aktaran Varol, 2010, s.28) çalışmasında, kapsamlı bir moda tasarımı eğitimi programında ki bazı önemli konuların olduğuna değinmiştir. Bunlar arasında çizim ve resimleme, elbise üretimi ve teknolojisi, tasarım öğeleri ve ilkeleri, bilgisayar destekli tasarım, pazarlama ve işletmecilik bilinci, koleksiyon hazırlama, moda ve görsel kültür bilinci, sunum ve iletişim teknikleri, moda ve sanat tarihi gibi bazı konular bulunmaktadır.

Kılınç ve Gürsoy (2015, S.643)'a göre, moda eğilimleri, moda tasarımı eğitimi yönüyle düşünüldüğünde hızla gelişmekle birlikte yeni tasarımların üretimi içinde beklenti oluşturmaktadır. Ortalama bir tüketici için hangi yeni trend ve tasarımların belirlenmesi, moda bilgileri ve analizi kavramların ivme ve popülerlik kazanması, kabul edilme potansiyelinin ortaya çıkması, çağdaş moda tasarımı eğitimi ve öğretiminde teknolojinin daha fazla kullanılması gerektiği, temel bir sorun olarak ortaya çıkmıştır (Lin, 2007, s.23). Günümüzde moda tasarımı eğitimi, kariyer olarak düşünüldüğünde popüler olabilecek bir seçenek olarak görülmektedir. Aynı zamanda moda eğitimi, pek çok alanı içerdiğinden ve birçok alanda kullanıldığından çok yönlü bir yetkinlik gerektirmektedir (Kılınç ve Gürsoy, 2015, s.641). Bu bağlamda moda tasarımı eğitimi de önemli görülmektedir. Bir ülkenin soyut ve somut kültürel değerleri ile sosyal ve ekonomik durumunun dünyaya tanıtılmasında moda önemli bir yer edinmektedir. Türkiye ise ancak iyi bir moda tasarımı eğitimi almış moda tasarımcıları yetiştirmesi sonucunda dünyaya karşı kendini göstermiş olacaktır (Arslan, 2009, s.94). Uyar (2006,

s.45) araştırmasında, ülkemizin, bu kişilerin sayesinde sosyokültürel, ekonomik, siyasi ve turizm yönüyle güçlenerek alanında lider haline gelmiş diğerkllerle aynı pozisyona geleceğini belirtmektedir.

3.4. Moda Tasarımı Eğitiminde Stüdyo Derslerinin Yeri

Tasarım, problem zme yolu ile herhangi bir şeyin zihinsel olarak düşünülmesi ve sürecin yaratıcı olarak kullanılmasıdır (Er Bıyıklı,2021, S.31). Tüm duyuşsal, düşünsel pratikler ile tasarımın öğretilmesinde ciddi bir yer kaplayan tasarım stüdyoları, tasarım işlemlerinde çağın gerisinde kalamaz. Tasarım yöntemleri ve stüdyoları sürekli sorgulandığı takdirde ancak değişim ve yeniliklere ulaşılmış olunacaktır. Tasarım eğitiminin olmazsa olmazı tasarım stdyolarıdır. Birçok tasarım yaklaşımından etkilenerek bu günkü eğitim anlayışına ulaşmış olmasıyla birlikte tasarım eğitiminin tarihsel sürecinde değişikliklerin en etkilediği alan olarak da yine tasarım stüdyoları karşımıza çıkmaktadır (Onur ve Zorlu, 2017, s.544). Bu bağlamda günümüz tasarım stüdyoları, öğrenciye tasarımın yöntemini ve kendi özgün bilgisinin nasıl kazandırılması gerektiği bilgisinin temelini vermelidir. Bu temel ise bilişsel destekle tasarım stratejileri, özgün düşünme stilleri, kavram üretme davranışının kazanılması ve tasarım stüdyolarında yeniden yaratıcı süreçlere dönülmesiyle oluşup gelişecektir (Koçkan zyıldız, 2018, s.97).

Tasarım stüdyoları günümüzde hem stüdyo yürütücüsünün mesleki ve pedagojik olarak güçlü ve zayıf yönlerini etkilemekte hem de öğrencilerin deneyimleri ve meraklarını gidermelerine yardımcı olmaktadır (Arıdağ ve Arslan,2012,s.51). Tasarım eğitiminde amaç, tasarımcı adayı kişilerde problemlere karşı yaratıcı ve eleştirel düşünme becerilerini kazandırmaktır. Dolayısıyla tasarım okullarında yaratıcılık-eğitim ilişkisiyle beraber yaratıcılığın oluşması yönünde atılacak her adım çok önemlidir (Adıgüzel zbek ve Usta, 2018, s.124). Endüstriyel uygulama içeriğiyle ders kapsamında yapılan tasarım projeleri yaratıcılığı geliştirir, tarafların gelişmelerini hedefler, bunlarla da kalmayıp derste öğrenmeyi daha da etkin ve verimli duruma getirir. Eğitim programlarındaki uygulama amaçlı bu öğrenme modellerinde hedef ise öğrencilerin daha donanımlı daha bilgili olmalarını sağlayarak mezun etmektir (Er Bıyıklı,2021, S.27). Moda tasarım projesi sektörle kıyaslandığında niversite stüdyosunda daha dar ervede ele alınır. Tasarım ise bu süreçte; ilham, tasarım eskizlerinin çizilmesi, kumaşların belirlenmesi, malzemelerin seçilmesi, süreç bilgisi ve prototip üretimi gibi özelliklerin sıralaması

dikkate alınarak yapılmaktadır (Jones, 2009, s. 129'dan aktaran Varol ve Çağlar, 2021, s.4). Koleksiyon içerisindeki son numunelerde de sürekliliği olan renk paleti, kumaş bilgisi, hedef pazar gibi konularda aynı zamanda önem arz etmektedir (Hopkins, 2016, s.164). Burada amaç, mezunların gerekli bilgi, beceri ve tasarım sürecini iyi yönetebilme; bu süreçte iyi tasarımlar yapabilme ve çok yönlü bir şekilde gelişmeleri için de bahsedilen bu yönlerin tümünün dengede olabildiğini sağlamaktır (http-7).

Tasarım eğitiminde en önemli bölüm tasarım stüdyosu dersleri olarak görülmektedir (Demirbaş ve Demirkan, 2007, s.2). Tasarım sürecini içselleştirmesi ve öğrenilen tüm mesleki bilgileri kullanırması yönüyle tasarım stüdyo dersleri, diğer derslerden ayrışır. Bu nedenle eğitimin temel hedefi, öğrenciye yaparak-yaşayarak öğrenme yöntemini kazandırmaktır. Tasarım eğitiminde tasarım stüdyosunda, daha çok “ne” değil, “nasıl” olması gerektiği düşüncesinin bir tasarımcı yaklaşımıyla kazandırılması ve bu doğrultuda bir eğitim verilmesi amaçlanmaktadır (Koçkan Özyıldız, 2018, s.97). Performans ürünleri, endüstriyel tasarım alanları ve moda tasarım alanlarına göre iki boyutlu ve üç boyutlu olarak düşünülmektedir. Son sınıf stüdyo kursları, hikaye tahtaları, sanatsal ve teknik çizim sayfaları, moda fotoğraflar ve süreç dosyaları gibi ürünlerin, moda tasarımında iki yarıyılın sonunda da kullanılmasında öğrenci başarısının ölçülmesi amacı vardır. Endüstriyel tasarımın son sınıfında bulunan stüdyo derslerinde final sınavında öğrenci performansını ölçmede de teknik çizimler, videolar gibi iki boyutlu ürünler kullanılmaktadır. Gerçek tasarımları ya da numuneleri kapsayan üç boyutlu ürünler ise endüstriyel tasarımdan bağımsız olarak proje amaçlıdır (Varol, 2018, s.62). Hopkins'e(2016, s.164) göre, tasarım stüdyosunda tasarım sürecinin son safhasını nihai ürünler oluşturur ancak bu ürünlerin satılabilmesi ya da sunumunun yapılabilmesindeki önemli ölçüt ise ürünün son şekline başarıyla ulaşması gerektiğidir. Moda tasarımında stüdyo dersleri, öğrencilere tasarım süreci içerisinde kendi özgün fikirlerini ya da çalışmalarını gösterebildikleri bir fırsat sunmaktadır (Varol ve Çağlar, 2021, s.3).

Tasarım eğitiminin ilk yarıyılında kavramlarla birlikte tasarıma yönelik olarak öğrencide farkındalık oluşturan onu araştırmaya ve öğrenmeye iten, önyargılarından kurtulup yeni fikirlere yönelten programlar tercih edilmelidir. Yaratıcılığın, öğrenilebilir ve eğitim desteğiyle geliştirilebilir olduğu bilindiğine göre, eğitim ortamlarında verilen tasarım eğitimlerinde de buna dikkat edilmelidir. Öğrenciler koşullanmışlıkların aksine kendi özgün ve yaratıcı düşünceleriyle hareket edebilecekleri bir ortamla ve yaklaşımlarla

karşılaşmalıdırlar (Adıgüzel Özbek ve Usta, 2018, s.124-125). Moda tasarımı stüdyo dersleri, öğrencilere ilk kez giysi tasarımı yaptırma girişimi ve olası problemlere karşı edindikleri bilgi ve becerilerle de yaratıcı çözümler bulma becerileri kazandırır. Bu derste ilk olarak öğrencilerin düzeyine uygun bir problem konusuyla, öğrencilerin problemi çözmeleri amaçlanır (Varol ve Ertürk, 2020, s.1348). Yaratıcılığın eğitimden ve eğitim sürecinden beslendiği inkâr edilemeyecek bir gerçektir. Öğrenci eğitim aracılığıyla edindiği yaratıcılık becerisini, kendi düşünce stili ve farklı şekillerdeki bakış açılarıyla tüm yaşamına uyarlayabilecektir. Verilen eğitim aynı bile olsa öğrencilerin yaratıcılık düzeyleri birbirleriyle aynı olmadığından dolayı öğrenciler üzerinde yaratıcılığın gelişme süreci ve hızı da değişecektir (Kurak Açıcı, 2017, s.106-107). Dünya üzerindeki ekonomik, sosyal, kültürel, çevresel ve teknolojik değişimler beraberinde tasarım eğitimini de etkilemiştir. Bu değişikliklerle birlikte tasarım eğitiminde de öğretme yerine öğrenmeyi öğrenme veya öğrenme ile ilgili yeni ve farklı yollar ön plana çıkmıştır. Yine bu değişimlerin en fazla tasarım stüdyolarını etkilediği gözlenmektedir. Tasarım stüdyoları yöntem değişikliğine giderek öğrenciye bilginin aktarılmasından uzaklaşmış, bilgiye ulaşma yolları olarak güncellenmiştir. Tüm bu yaratıcı süreçlerle ve deneyimlerle birlikte bireyin yaratıcı kişilik özelliği gelişmiş ve bu süreç hem bireyi hem de oluşturacağı ürünün potansiyelini de gün yüzüne çıkarmıştır (Onur ve Zorlu, 2017, s.543).

Tasarım eğitiminin stüdyo derslerinde çoğunlukla projeler yapılmaktadır. Diğer derslerde öğrenilen bilgi ve beceriler buraya transfer edilerek farklı problemlere farklı düzeylerden çözüm önerileri gelmesi beklenir (Varol ve Ertürk, 2020, s.1348). Er Bıyıklı 'ya (2021, s.29) göre, projelerle, öğrenciler lisans süresince değişik türdeki öğrenmelerle kendilerini tamamlamaları durumunda daha fazla düşünme yeteneğine sahip olurlar ve daha tecrübeli olarak koleksiyon hazırlama sürecinde bulunurlar. Tasarım yapılması ile tasarımın öğretilmesi birbirinden farklı şeylerdir. Tasarım stüdyosu yürütücüleri bu durumu benimsediklerinde eğitim gelişmeye başlayacaktır (Arıdağ ve Arslan, 2012, s.51). Tasarım ve yaratıcı süreçlerdeki zorluk ve karmaşa stüdyo derslerindeki öğretme ve öğrenme süreçleri içinde geçerlidir (Varol ve Ertürk, 2020, s.1349). Başarı sağlamada her öğrenci için geçerli olabilecek bir ortak tasarım yönteminin olmaması, tasarım stüdyolarında öğrenci ve öğretim elemanını zor duruma koymaktadır, bu durumda öğretim elemanı öğrencinin yaratıcılığını ortaya çıkarmak için anahtar kavramlarla yönlendirme yapmalıdır. Tasarım sürecinde öğrencinin sorunu belirleyebilmesi, sorun üzerine düşünerek farklı açılardan çözüm önerileri sunması gereklidir. Öğrencinin

zihnindekileri kâğıt üzerinde gösterebilmesi, özgün ve üç boyutlu düşünme kazanımlarını elde edebilmesi için gerekli olan her şey ancak kişisel ve mesleki becerilerini geliştirebilecek uygulamalarla olacaktır (Kurak Açıcı, 2017, s.106).

Tasarım eğitiminde tasarım stüdyoları, öğrencinin kendini ifade etmede eğitimin temel noktasıdır (Adıgüzel Özbek ve Usta, 2018, s.124). Okulun son yılında yaratıcılıklarını ve tekniklerini geliştirmek maksadıyla yapılan derinlemesine bir araştırmayla öğrenciler projelerini hazırlarlar. Aynı zamanda da sunulan bu imkânla öğrenciler kendilerini ifade etme, ilgi alanlarını güncelleme ve kendi yetkinliklerini geliştirme özelliklerine sahip olurlar (Jones, 2009, s.14). Öğrenciler, temel tasarım öğelerini, tasarım sorunlarına yönelik farklı çözümler bulabilme ve pratik beceriler geliştirme gibi davranışları geleneksel stüdyo eğitiminde almaktadırlar. Bu stüdyolarda öğrenciler çalışmalarını eskiz ya da üç boyutlu modellerle teslim ederler, sınavlar ara sınav ve final sınavı olmak üzere jürilerce değerlendirilir ve iletişim de birebirdir (Öztürk, 2014, s.40). Değerlendirme süreci tasarım eğitiminden farklı olarak öğrenme süreci için ayrı bir öneme sahiptir. Tasarım projesinde öğrenciler; yazılı, sözlü ve çizimle değerlendirilmektedir. Proje bazlı çalışmaların lisansüstü müfredatın altındaki diğer kurslarda kurs çalışmaları, sınavlar, makaleler ve dersler gibi standart değerlendirme yöntemleriyle değerlendirildikleri görülmektedir. (Demirbaş ve Demirkan, 2007, s.2). Farklı sınıflarda sunulan tasarım programlarının ana derslerinde öğrencilerin öğrendikleri tüm bilgi ve beceriler, stüdyo derslerinde tasarım problemlerinin çözümünde kullanılmaktadır. Özellikle son sınıf stüdyo kurslarında bir tasarım problemiyle karşılaşılması durumunda, öğrencilerden problemin çözümüne yönelik olarak yüksek seviyede yaratıcı performans göstermeleri istenir. Tasarım süreci sonunda yapılacak olan değerlendirme ise bütün süreç boyunca derslerde yapılan ürünlerdir (Varol, 2018, s.62). İki ya da üç boyutlu ürünlerin değerlendirilmesi için performans kriterlerinin belirlenmesi şarttır. Geçerli ve güvenilir bir değerlendirme için bu kriterler belirlenmelidir (Varol, 2018, s.52).

3.5. Türkiye’de Lisans Düzeyinde Moda Tasarımı Eğitimi Veren Üniversiteler ve Kazandırmak İstedikleri Yeterlilikler

Özgün ve yaratıcı ürünlere ilginin artması, tasarım ve tasarımcı ihtiyacıyla birlikte tasarım eğitiminin önemini de artırmıştır (Er Bıyıklı, 2021, s.25). Yaratıcılık ve sanatta gelişmiş, kültürel kimlik sahibi, toplumu yönlendiren ve uluslararası alanda ülkemizi

temsil edecek olan tasarımcılar, alacakları eğitimle ancak, bu vasıflara sahip olabileceklerdir. Kendi kişiliğini, kültürü ve özü dâhilinde, önceliğini yaratıcılık ve yeniliğe veren, araştırma ve teknik bilgide donanımlı, teknolojideki yeniliklerle bütünleşen tasarımcıların yetişmesinde moda tasarım eğitiminin gerekliliği yadsınamaz (Arslan, 2009, s. 94). Tasarım ve tasarımcı ihtiyacı sorununun çözülmesinde en etkili kurumlar olan üniversiteler ve kazandıracakları eğitimler, Türkiye’ye dünyada markalaşmış olarak yer alma fırsatı sunacaktır. Bu gün; araştırma, sorgulama, düşünme ve uygulamayı benimseyen moda eğitimi, uzun yıllardır sadece üretim odaklı düşünce yaklaşımdan böylece uzaklaşmıştır (Başaran ve Şirin, 2013, s.73).

Ülkemizde Yükseköğretim Kurumu’na (YÖK) bağlı moda tasarımı ve ilgili alanlarda eğitim veren 4 yıllık devlet üniversiteleri mevcuttur. Bu alanla ilgili Yükseköğretimdeki toplam üniversite sayısının artması, vakıflara bağlı özel üniversitelerin de varlığı ve sayılarının artışıyla sağlanmaktadır (İşözen, 2009, s.14). Artık vakıf üniversiteleri de sektör ihtiyacını karşılamak için moda tasarım bölümleri açmaktadır (http-8). YÖK’e bağlı olan 17 adet, lisans düzeyinde eğitim veren moda ve tekstil tasarımı programı mevcuttur (http-9). Lisans eğitimindeki tasarım uygulamalarının hedefe ulaşmasında ve öğrencilere istendik yönde davranış kazandırmasında da ölçme ve değerlendirme yaklaşımları etkili ve gerekli olmaktadır (Varol, 2018, s.51). Kabukçu (2018, s.24) çalışmasında, sektöre kazandırılması planlanan öğrencilerin; *tasarımda güçlü, yaratıcı, kendi yeteneklerinin farkında olan, sektörü tanıyan, sağlıklı iletişim kurabilen, girişimci, yaratıcı ve yenilikçi, mesleki yeterliliklerinin üstüne tasarım ve üretim eğitimi alan bireyler* olarak mezun olduklarından bahsetmektedir. Arslan’a (2009, s.96) göre ise, lisans eğitimi alan öğrenciler, sektöre, yönetici, moda tasarımcısı ve moda tasarım öğretmeni olarak kazandırılmaktadır.

Moda ve Tekstil Tasarımı eğitimleri, ülkemizde devlet ve vakıf üniversiteleri çatısı altında Güzel Sanatlar, Mimarlık ve Tasarım, Sanat ve Tasarım Fakülteleri ile karşılanmaktadır (Tezel, 2002:41’ den aktaran Odabaşı ve Şahin, 2019, s. 5). Günümüzde moda ve tekstil tasarımı bölümlerinin çoğu, öğrencilerini yetenek sınavıyla almaktadırlar. Eğitim anlayışının temeli verimlilik, eğitimde girdi de çıktı da önemlidir. Ülke ve dünyadaki durumu incelendiğinde moda ve tekstil tasarımı eğitiminin bu gün ne kadar popüler bir kariyer seçeneği olduğu açıktır. Birçok alanı ve yeterliliği bünyesinde barındıran moda tasarımı eğitimi için çok yönlülük de mecburidir. Eğitim sürecinde tasarım odaklı olan bu programların temeli endüstri ve sanata dayanmaktadır (Başaran ve

Şirin, 2013, s.75). Er Bıyıklı ‘ya (2021, s.25) göre, yaratıcılığa önem veren sektörlerin rekabetçi, bilgi temelli yönleriyle birlikte yaratıcı taraflarını da geliştirmek için üniversitelerin tasarım programlarıyla hareket etmeye başlamış olmaları son zamanlarda dikkat çekicidir. Üniversiteler, kamu araştırma merkezleri ve özel sektördeki ilgili birimler sayesinde, bir ülkenin bilimsel ve teknolojik Ar-Ge sistemi oluşur. Türkiye’de, sanayi ile işbirliği yaparak bu kuruluşları Ar-Ge sistemine dâhil etme çabası ile teknolojik gelişmenin sağlanmasındaki büyük sorumluluk üniversitelere aittir (Arslan, 2008, s.138). Öğrencilerin branş derslerinde kazandıkları teknik bilgi ve beceriyi iş ortamına transfer edememe, sosyal ilişki zayıflığı, çalışma alanına uyum sorunu yaşama ve buradaki görev ve sorumlulukları yerine getirememe gibi problemleri yaşadıkları gözlenmiştir. Hem öğrencilerin hem üniversitelerin sektörle işbirliğinin de sadece iki ay süreli stajla sınırlı kaldığı görülmektedir. Böyle bir durum da, sektördeki tasarımcıların birçoğu usta-çırak ilişkisiyle çalıştıkları için ancak meslekte başarılı olmuşlardır (Arslan, 2009, s.97). Unutulmamalıdır ki, üniversitelerin eğitimi, yaşama ve çağa uygun nitelikte ve donanımda olmalı, bireyleri her açıdan geliştirmelidir (Gömceli, 2009. s.26). Üniversitelerdeki moda programları bünyesine azar azar da olsa dâhil edilmesi gerektiği düşünülen endüstri ortaklığı ile endüstrinin ihtiyacı giderilecek; mezunlar da endüstride alacakları yeri kolaylaştırmış olacaklardır (İşözen, 2009, s.14). Moda tasarımı eğitimi veren kurumlar, ülkede tasarım kültürünün bilinmesi ve benimsenmesi, katma değeri yüksek üretim, ulusal tasarım ve tasarımcının küresel ölçekteki başarısının rekabetçi ortamdaki sürekliliği gibi pek çok şeyin sorumluluğunu almışlardır (Kabukçu, 2020, s.287). Moda tasarımına yönelik kurumlar, programlarını sektör desteğiyle belirlemeli ve bunu periyotlar halinde dünyadaki gelişmeleri de göz önüne alarak güncellemelidir. Bazı programlar ise dünya örnekleri baz alınıp ülke koşullarına uyarlanarak öğrenci yeteneğini geliştirecek şekilde olmalıdır (Arslan, 2009, s.98).

3.5.1. Ege Üniversitesi (Moda ve Tasarım Yüksekokulu)

Ege Üniversitesi İzmir’de bir devlet üniversitesidir. 2011 yılında kurulmuştur. “Moda ve Tasarım Yüksekokulu Türkiye’de herhangi bir fakülte veya yüksekokul içerisinde yer almayan Moda ve Tasarım alanında eğitim veren ilk ve tek lisans programıdır (http-10).”

Ege Üniversitesi Moda ve Tekstil Tasarım Yüksekokul bünyesinde bulunan Moda Tasarımı 4 yıllık lisans eğitiminde son sınıf 8. yarıyıldaki Bitirme Tezi (Final Koleksiyonu Hazırlama) dersinin öğrenme çıktılarına ulaşamamıştır.

Ege Üniversitesi Moda ve Tekstil Tasarım Yüksekokulu Moda Tasarımı program çıktılarına bakıldığında; moda tasarımına dair genel bilgileri kavrama, modanın tarihsel sürecini yorumlayabilme, moda sektörünü yönlendirebilecek renk, kumaş, desen aksesuar uyumu çerçevesinde oluşturulabilecek ticari koleksiyonlar, sorumluluk sahibi olma bilinciyle ekip oluşturabilme ve organizasyon ve yönetimini idare edebilme, moda sektörünün tasarımında gerekli olan aletler ve ekipmanlarının bilgisine ve makinelerin basit ayarlarına hâkim olma ve kullanabilme, sektörün tasarım için gerekli olan programlarını bilmenin yanı sıra programları kullanabilme, moda ve hazır giyim sektörünün kalite ile standartlarını bilme ve uygulama becerilerini kazanabilme, hedef kitle analizi doğrultusunda disiplin içi ve disiplinler arası ekip çalışması ve kendini iyi ifade edebilme, marka oluşturma ve pazarlama yönetimi becerisi ile müşteri ilişkilerini yönetebilme, malzeme ve üretim tekniklerine sahip olarak dokuma–örme yüzey, desen, baskı, giysi ve aksesuar tasarımı gibi alanlarda teknik ve estetik becerilere sahip bir şekilde yaratıcı ve özgün çalışmalar yapabilme, hayat boyu öğrenme düşüncesi doğrultusunda kendini geliştirebilme, iş başvurularında kişisel dosya hazırlayabilme ve sunma becerisine sahip olabilme, etkinlik oluşturma araştırma yöntemleri bilgisiyle sunu, proje ve deney raporu becerisine sahip olabilme, moda tasarımcısının mesleki haklar ve sorumluluklarıyla ilgili mevzuat bilgilerine hâkim olabilme, bağımsız kararlar ile de düşüncelerini sözlü ve yazılı olarak ifade edebilme gibi becerilerin mezun kişilere kazandırıldığı görülmektedir.

3.5.2. Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi (Sanat ve Tasarım Fakültesi)

Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi, Ankara’da bulunan bir devlet üniversitesidir. “Bakanlar Kurulunun 13 Kasım 2009 tarihli 2009/15546 sayılı kararı ile Sanat ve Tasarım Fakültesi kurulmuş, Moda Tasarımı bölümüne 2010-2011 Eğitim Öğretim yılında ilk öğrenci alımı gerçekleştirilmiştir ([http-11](http://11)).”

Hacı Bayram Veli Üniversitesi Sanat ve Tasarım Fakültesi içerisinde bulunan Moda Tasarımı programının öğrenme çıktıları, mezun kişileri pek çok vasıf ile mezun etmektedir. Bunlar şu şekilde sıralanabilir: Moda tasarımı alanında kişiler, sanat ve estetik konularına hâkim olmanın yanında mesleğiyle ilgili mevzuatı bilip temel ilkelere uygun

davranabilme, sosyal güvenlik ile iş güvenliği konularında da bilgi sahibi olabilme becerisine sahiplerdir. Mesleğinde aktif bir üretici olabilmesi için moda tasarımı ile ilgili materyal, yöntem ve teknik konularında bilgi sahibi olabilme, moda tasarımına yönelik problemin belirlenmesi ve yaratıcı çözüm önerileriyle bu amaç doğrultusunda analitik yöntem ve modelleme tekniğiyle uygulamalarda bulunabilmektedirler. Moda tasarımında sanatsal olarak da yöntem ve teknik seçerek bunları kullanabilme, çözümsel yaklaşım ile birlikte çok boyutlu düşünebilme, tasarlayabilme, yorumlayabilme, bireysel ve bağımsız çalışma becerilerini grup içerisinde de aktif olarak gösterebilme, hayat boyu öğrenme mantığıyla moda tasarımı alanındaki gelişmeler doğrultusunda kendi kişisel gelişimlerini de gerçekleştirebileceklerdir. Alanıyla ilgili olarak gerek yazılı gerek sözlü olarak açık ve net bir biçimde düşüncelerini ifade edebilme ve olası bir problem durumunda alacağı sorumluluk ile çözüm üretici olabilme, sanat ve bilim ile ilgili etik bir bilinçte olabilme, moda tasarımı faaliyetlerine karşı eleştirel ve yaratıcı bir düşünceyle yaklaşabilmektedirler. Moda tasarımı ile ilgili ulusal ve uluslararası gelişmelerden haberdar olabilme, alanın ihtiyaç duyduğu bilgisayar yazılımı, bilişim ve iletişim teknolojilerindeki becerisini iletişimde olacak şekilde sürdürebilmektedirler. Moda tasarımı mesleğinde yabancı kaynakları takip edebilecek ve meslektaşlarıyla iletişimde kalmasını sağlayacak seviyede yabancı dil bilgisine sahip olabilme, mesleki ve etik kuralara uyum becerisi ile işbirlikçi uygulamalarda görev alabilme becerileri gibi pek çok özellik kazanmaktadırlar.

Mezuniyet projesi dersinin öğrenim çıktılarına bakıldığında; proje hazırlamada gerekli olan temel ilke ve prensipleri kavrayarak bu yönde proje önerisini hazırlayabilme, tasarım sürecini proje konusu ile birlikte temel tasarım ilkelerine göre uygulayabilme ve prototip önerisi oluşturabilme, hazırlanan projenin sonuç raporu, bilimsel ve görsel olarak kazanılan değerin gösterildiği bir portfolyo ve sunum hazırlayabilme gibi becerilerin kazandırıldığı görülmektedir.

3.5.3. Eskişehir Teknik Üniversitesi (Mimarlık ve Tasarım Fakültesi)

Eskişehir Teknik Üniversitesi, Eskişehir’de bir devlet üniversitesidir. “Tekstil ve Moda Tasarımı Bölümü; 2018-2019 öğretim yılında eğitim ve öğretime başlamıştır. Öğretim programı, 1 yıl isteğe bağlı İngilizce hazırlık ve 4 yıllık lisans eğitimini kapsamaktadır (<http-12>).”

Eskişehir Teknik Üniversitesi Moda tasarımı bölümü lisans programı son sınıfta 7. yarıyıldaki Moda ve Tekstil Tasarım Stüdyosu, 8. yarıyıldaki ise Bitirme Projesi yer almaktadır.

Eskişehir Teknik Üniversitesi Mimarlık ve Tasarım Fakültesi bünyesinde bulunan Tekstil ve Moda Tasarımı bölümü programının tekstil ve moda endüstrisinin ihtiyaçlarının analiz edilmesinden sonra bu ihtiyaçlara yönelik tasarım süreçlerinin planlanabilmesi ile özgün ürünler tasarlayabilme becerilerine sahip olan mezunlar verdiği görülmektedir. Tasarım fikirlerini sanatsal ifadelerle gösterebilme, mesleki ve teknik değerlere bağlılığı ile birlikte yaşam boyu öğrenmenin farkına varabilme, alanındaki teknolojik gelişmelere ve bu teknolojik sürece uyum sağlayabilme ile dijital teknolojiyi kullanabilme becerilerine de sahip bireyler oluşmuştur. Mezun bireyler, kurguladığı görsel, yazılı ve sözlü ifade yöntemlerini etkili ve doğru şekliyle kullanabilme, problemler karşısında analitik ve farklı çözüm önerileri sunabilme, sanat ve tasarım akımlarını kendi içlerinde karşılaştırıp yorumlayabilme, kendi oluşturacağı tasarımlarına uyarlayabilme becerisi ile kavramsal tema önerileri çerçevesinde moda olan trend çalışmalarını yorumlayarak koleksiyon oluşturabilme becerisine sahip olmaktadır. Programın, tekstil ve moda tasarımı alanındaki üretim süreçlerinin planlanmasıyla birlikte yöntem ve malzemelerin belirlenerek süreçte uygulanabilme becerisi, disiplinler arası ve ortak çalışmalarda sorumluluğu ile işbirliği içerisinde çalışabilme becerisi, bilimsel araştırma ilke ve yöntemlerin kıyaslanması sonucunda bunu tasarım sürecine uyarlayabilme becerisi gibi pek çok yeterlilikle mezun verdiği gözlenmektedir. Lisans programı son sınıf 7. yarıyıldaki Moda ve Tekstil Tasarım Stüdyosu dersinin içeriğine bakıldığında tasarım, tema, malzeme, projeye yönelik uygulama tekniği ve hedef kitle araştırmaları yapabilme becerileri yer almaktadır. Bunların yanı sıra moda ve tekstil tasarıma yönelik projeler geliştirebilme, özgün bir temanın belirlenebilmesi ve ürünle temanın ilişkisinin kurulabilmesi becerisi kazandırılmaktadır. Koleksiyon tasarımlarının yapılabilmesi ve bunun sonrasında tasarımla, üretim ve kullanıcı ilişkisinin de kurulabilmesiyle tasarımların üretilebilmesi becerileri kazandırma, dersin öğrenme çıktıları arasında bulunmaktadır.

Lisans programı son sınıf 8. yarıyıldaki Bitirme Projesi dersinin öğrenme çıktılarının ise üç başlık altında toplandığı görülmektedir. Tasarım araştırma sürecini yönetme başlığında; özgün tema, malzeme, projeye yönelik uygulama tekniği, hedef kitle, doku, renk kombinasyonu ve form araştırması süreçleri mevcuttur. Moda ve tekstil

koleksiyonu üretme başlığında; tasarım ile tema, üretim ve kullanıcı arasındaki ilişkinin kurulabilmesi gibi özellikler yer almaktadır. İki veya üç boyutlu tasarımlar oluşturabilme, tasarımlar içerisinde seçilen koleksiyon üzerinde üretim tekniklerini uygulayabilme becerilerinin olduğu gözlenmektedir. Tasarım süreç raporunu hazırlama başlığında ise; tema araştırmalarının yazılması, koleksiyona yönelik görsellerin düzenlenmesi, üretim ve maliyet planlamasının hazırlanması gibi becerilerin kazandırıldığından bahsedilmektedir.

3.5.4. Çankırı Karatekin Üniversitesi (Sanat, Tasarım ve Mimarlık Fakültesi)

Çankırı Karatekin Üniversitesi Sanat, Tasarım ve Mimarlık Fakültesine bağlı olarak Tekstil ve Moda Tasarımı bölümünde eğitim veren devlet üniversitesidir. “Bölümümüz lisans düzeyinde eğitim vermek üzere 2015 yılında kurulmuştur ([http-13](http://13)).”

Çankırı Karatekin Üniversitesi, Sanat, Tasarım ve Mimarlık Fakültesi içerisinde yer alan Tekstil ve Moda Tasarımı Bölümünün program yeterliliklerine bakıldığında, moda tasarımı alanında mesleki etiğe uygun davranışları temel değerler ile ilkeler doğrultusunda gösterebilme, estetik ve sanatsal uygulamaların temel tasarım ilkelerini dikkate alarak oluşturabilme gibi becerilerin kazandırıldığı görülmektedir. Bunlarla birlikte, çağa uygun teknolojik gelişmeler doğrultusunda eğitim ve endüstri alanına yönelik yenilikçi tasarım ürünleri yapabilme, çeşitli tekstil ürünlerini bir arada kullanabilmek için yeni yöntem ve tekniklerden faydalanabilme kazanımları mevcuttur. Alanın ihtiyaçlarına yönelik makine, teçhizat ve bilgisayar kullanabilme yeteneği, moda ve tekstil alanında sözlü, yazılı ve görsel iletişim araçlarının analiz edilmesiyle birlikte algılama becerilerini de geliştirebilme özellikleri de programın yeterlilikleri arasındadır. Yaratıcı düşünme becerilerini geliştirebilmede belirlenen temanın tasarımlarda etkin şekilde kullanılabilmesi, disiplinler arası bağlantı kurabilme ve düşünme becerisi kazanabilme, grup çalışmalarında etkili iletişim becerisiyle analitik düşünebilme ve çalışabilme, mesleğe yönelik sorumluluk bilinciyle uygulamalara çözümsel yaklaşabilme gibi çıktılar da gözlenmektedir. Desen ve yüzey süsleme ile ilgili tasarım becerilerinde geleneksel sanatlardan faydalanabilme, farklı dokuma tekstil yüzeyleri tekniklerinden faydalanabilme davranışını yeni tasarımlara aktarabilme, sanatsal düşünebilme becerileri, yeni tasarım çalışmalarına analizi yapılan farklı dönemlerdeki kültürel ve sanatsal değerleri aktarabilme gibi beceriler de programın yeterliliklerindendir.

Çankırı Karatekin Üniversitesi, Tekstil ve Moda Tasarımı bölümü son sınıf 8. yarıyılında bitirme projesi dersinde, projeye yönelik model tasarlayabilme, proje ürününü

hazırlayabilme ve görsel olarak sunabilme becerileri öğrenme çıktıları arasında görülmektedir.

3.5.5. Çukurova Üniversitesi (Güzel Sanatlar Fakültesi)

Çukurova Üniversitesi, Adana’da Güzel Sanatlar Fakültesine bağlı Tekstil ve Moda Tasarımı programında eğitim veren devlet üniversitesidir.

Çukurova Üniversitesi, Moda ve Tekstil Tasarımı son sınıf 7. yarıyıl da proje dersi görülmektedir.

Çukurova Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi Tekstil ve Moda Tasarımı programının içeriğinde bulunan; tekstil tasarımında sosyal, kültürel, ekonomik anlamda estetik değerler ve kullanıcı ihtiyaçları göz önünde bulundurularak tasarımların yaratıcı ve çağdaş olabilmesi becerisi, somut ve soyut kavramları yaratıcı, yenilikçi ve özgün yapıtlara dönüştürebilme, sanat tarihi, sanatsal eleştiri ve araştırma yöntemlerine hakim, temel sanat öğeleri ve ilkeleri kapsamında yüzey düzenlemesini kavrayabilme ve yeni tasarımlara transfer edebilme becerisi, dokuma, baskı ve giysi tasarımında temaya uygun şekilde oluşturulan özgün koleksiyonları yaratıcı bir sunumla ifade edebilme becerisine sahip kazanımlar ile kişiler mezun edilmektedir. Tekstil tasarımında gerekli olan malzemeleri izleme, güncelleme ve yenilerini geliştirebilme, tasarım yüzeylerini çok boyutlu olarak kavrayıp uygulayabilme, tekstil tasarımı ve moda konularında bilgi toplama, duyurma ve uygulama becerilerini, toplumsal, sanatsal, bilimsel ve etik kapsamda yapabilme, prototip ürün tasarımının üretimini endüstriyel olarak değerlendirilebilme, tekstil tasarımını bilgisayar destekli ortamda yapabilme, bilişim ve iletişim teknolojileri doğrultusunda yeni programlar öğrenebilme ve kullanabilme becerileri de program çıktıları arasındadır. Tasarımlarda kullanılan farklı malzeme, yöntem ve tekniklerle çeşitli renkleri kombine edebilme, tekstil tasarımı ve sanatlarının uygulanması bilgileriyle 2 ya da 3 boyutlu yüzeyler ve /veya ürünler oluşturabilme, farklı disiplinlerle ekip çalışması halinde analitik ve tasarıma yönelik sorun çözebilme yaklaşımı gösterebilme, iş hayatında özgüvenli, öğrenmeye hevesli, enerjik tutuma sahip olabilme, hayat boyu öğrenme kapsamı dahilinde kültürel, sosyal, bilimsel ve sportif gibi alanlarda kendini geliştirme yetkinliklerine sahip olabilme gibi özellikler programın kazanımlarındandır. Bunların arasında, tekstil tasarımında ki bilgi ve becerilerini eleştirel bir şekilde yorumlayıp değerlendirebilme, alanında ki güncel bilgileri takip ederek meslektaşlarıyla iletişim kurma seviyesindeki yabancı dil bilgisine sahip olabilme, hedef

kitleye karşı düşüncelerini ve tasarım önerilerini, yazılı, sözlü ve görsel veriler ışığında aktarabilme gibi özellikler de bulunmaktadır. Estetik farkındalık ile sanat ve tasarım konusunda hem ulusal hem uluslararası değerleri görebilme becerilerini kazanabilme şeklinde ki tüm özelliklerin de dâhil edilmesiyle programın tüm çıktılarına ulaşmak mümkündür.

Çukurova Üniversitesi Moda ve Tekstil Tasarımı son sınıf 7. yarıyılı proje dersinde bireyler, dersin öğrenim kazanımlarına sahip olarak mezun olmaktadır. Uzmanlık alanına yönelik konu seçiminde yöntemsel araştırma yapabilme, tez konusuna yönelik özgün fikirlerini tasarımlarında ve problem çözümlerinde kullanabilme, tasarım ölçütlerine göre koleksiyon hazırlayabilme, koleksiyonunda ürün ve malzeme tekniği seçimini yapabilme, etik değerler çerçevesinde belirlenen günde koleksiyonunu görsel ve sözel olarak jüri karşısında sunabilme ve savunabilme becerileri bu kazanımlar arasındadır (http-14).

Çukurova Üniversitesi Moda ve Tekstil Tasarımı son sınıf 8. yarıyılında ise diploma projesi dersi görülmektedir. Bu dersin öğrenme kazanımları içerisinde ise, sanat tarihi, sanatsal eleştiri ve araştırma yöntemlerine hâkim olabilme, yaratıcı ve özgün yapıtlarda somut ve soyut kavramları kullanabilme, tasarımlarında farklı renk kombinasyonları, malzemeler, yöntem ve teknikler uygulayabilme becerileri göze çarpmaktadır. Prototip tasarım ürününü endüstriyel olarak değerlendirebilme, çizimlerden oluşan koleksiyonun aksesuar ve kumaş kalıplarının hazırlanması ile dikilmiş bir duruma getirebilme becerilerinin öğrenilebilmesi ile de süreç tamamlanmaktadır.

3.5.6. Gaziantep Üniversitesi (Güzel Sanatlar Fakültesi)

Gaziantep Üniversitesi, devlet üniversitesi olarak lisans düzeyinde, güzel sanatlar fakültesi bünyesinde, tekstil ve moda tasarımı eğitimi vermektedir. "Güzel Sanatlar Fakültesi'nde yer alan ve dört yıllık bir eğitimden sonra "Moda ve Tekstil Tasarımcısı" unvanıyla mezun veren bölümümüz, 2013 yılında eğitim ve öğretime başlamış ve ilk mezunlarını 2017 yılında vermiştir (http-15)."

Gaziantep üniversitesi Tekstil ve Moda Tasarımı programı 4. Sınıf güz döneminde proje 1 dersi bulunmaktadır. 4. Sınıf bahar döneminde ise diploma projesi dersi olmasına rağmen bu derslerin içeriği ve çıktılarına ulaşamamıştır.

3.5.7. Uşak Üniversitesi (Güzel Sanatlar Fakültesi)

2014-2015 eğitim öğretim yılında eğitime başlayan Uşak Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesine bağlı Moda Tasarımı eğitimi veren bir devlet üniversitesidir.

Uşak Üniversitesi Moda Tasarımı lisans programının son sınıfının 7. yarıyılında koleksiyon hazırlama dersi bulunmaktadır.

Uşak Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi Moda Tasarımı programında, alanıyla ilgili kullanabileceği yeterli düzeyde donanım sahibi olabilme, alanıyla ilgili gerekli olabilecek araştırma, deney, proje uygulama, sonuçları analiz edip etkili sunabilme gibi beceriler kazanabilme, tasarlanmış ya da tasarım sürecindeki ürünü malzeme bilgisine göre ortaya koyabilme becerisi ile ilgili yeterlilikler bulunmaktadır. Sanat tarihi ve temel kavramları üzerine bilgili olabilme, alanındaki dönemsel ve üslupsal teknik analizler yapabilme, ulusal ve uluslararası sanatsal gelişmeleri moda tasarımı alanına transfer edebilme, alanıyla ilgili sanat, tasarım ve teknik konularında çözüm üretebilme, alandaki yenilikleri geleneksel çalışmalarla buluşturabilme, çalışma alanını disiplinler arası ilişkiler kurarak genişletebilme ise diğer becerilerdir. Edindiği bilgilerle birlikte eleştirel, yaratıcı, bağımsız düşünebilme sonucunda özgün ürünler oluşturabilme, mesleki ve etik sorumluluk bilinciyle iletişim ve bilişim teknolojilerinde etkin olabilme, iletişim becerilerini yazılı ve sözlü olarak geliştirebilme kazanımları mevcuttur. Hayat boyu öğrenmenin öneminin bilincinde olarak hayatına uyarlayabilme, Atatürk ilke ve inkılapları doğrultusunda, demokratik, ahlaki ve kültürel değerleri özümseyen bir sanatçı olabilme gibi becerilerle programın toplam yeterliliklerine ulaşabilmektedir.

Uşak Üniversitesi Moda Tasarımı lisans programının son sınıfının 7. yarıyılında koleksiyon hazırlama dersinin öğrenim çıktıları şöyle açıklanabilir: Koleksiyon hazırlama bilgisine sahip olabilme, tasarlanan giysiyi gerçek ürüne dönüştürebilme, hazırlanan araştırma ve çizim dosyası içerisinde temaya uygun şekilde artistik ve teknik çizim yapabilme becerileri ile tasarlanan giysilerin prototipinin hazırlanması ve sunumu becerilerinin olduğu görülmektedir ([http-16](http://16)).

3.5.8. Giresun Üniversitesi (Şebinkarahisar Uygulamalı Bilimler Yüksekokulu)

Giresun Üniversitesi, Şebinkarahisar Uygulamalı Bilimler Yüksekokulu bünyesinde Moda Tasarımı eğitimi veren bir devlet üniversitesidir.

Giresun Üniversitesi, Şebinkarahisar Uygulamalı Bilimler Yüksekokulu bünyesinde Moda Tasarımı eğitimi son sınıf 7. yarıyılında Moda Stüdyosu: Koleksiyon

Hazırlama I, 8. yarıyılında ise Moda Stüdyosu: Koleksiyon Hazırlama II dersi bulunmaktadır.

Giresun Üniversitesi, Şebinkarahisar Uygulamalı Bilimler Yüksekokulu Moda Tasarımı programının yeterliliklerine bakıldığında moda tasarımı alanında öğretilen bilgi ve becerilere sahip olabilme, öğrendiği doğru bilgi ve becerilerle sektörün ihtiyacı olan kaliteli hizmete cevap verebilme, farklı dönemlere ait öğelerle amaçları doğrultusunda özgün ve uygulanabilir giysi ve kumaşlar tasarlayabilme özelliklerinin olduğu görülmektedir. Moda tasarımı alanıyla ilgili beklenmeyen durumlara karşı gereken önlemleri alabilme ve buna dönük çözümleri uluslararası toplumsal boyutlarıyla ilişkilendirebilme, sanattaki temel tasarım prensiplerini bilme, alanıyla ilgili bilgisayar programlarına ve yeterli mesleki yabancı dil bilgisine sahip olabilme, alanındaki yeni ve farklı üretim tekniklerine hakim olabilme, ekip içerisinde kendisine bağlı kişilerle sağlıklı iletişim yoluyla takım çalışması kurabilme çıktılarını ulaşılabilmektedir. İş güvenliği ve işçi sağlığı, çevresel değerler ve sosyal sorumluluklar konusunda bilinç sahibi olabilme, Atatürk ilke ve inkılaplarına bağlı, analitik düşünme ve değerlendirme becerisine sahip, araştırma ve incelemeye dönük, günlük problemlere pratik çözümler ve doğru kararlar ile yaklaşabilme özellikleri mevcuttur. Bireyler, olaylara bilimsel bir yorum ve değerlendirme ile yaklaşabilme, disiplinli takım çalışmalarında ise bireysel sorumluluk alabilir olarak donanımlı bir şekilde mezun olabilmektedirler. Kaynak araştırmasıyla veri tabanları ve bilgi kaynaklarının kullanımıyla bilgiye erişebilme becerisi, yaşam boyu öğrenmenin gerektirdiği bilim ve teknolojik gelişmelerin takibi ile kendini geliştirebilme, sözlü ve yazılı iletişimin etkin bir Türkçe ile yapılabilmesi, etik ve mesleki sorumluluk, girişimcilik ve yenilikçilik farkındalığı ve çağın sorunlarıyla ilgili bilgi sahibi olabilme becerileri yeterliliklerdendir.

Giresun Üniversitesi, Şebinkarahisar Uygulamalı Bilimler Yüksekokulu bünyesinde Moda Tasarımı eğitimi son sınıf 7. yarıyılında Moda Stüdyosu: Koleksiyon Hazırlama I ile Son sınıf 8. yarıyılındaki Moda Stüdyosu: Koleksiyon Hazırlama II dersinin öğrenme çıktıları ortaktır. Öğrencinin koleksiyon hazırlama sürecinde öğrendiği bilgilerle tasarım departmanındaki bireysel ve grup çalışma disiplinine sahip olabilmesi, mevcut ürünler dışında işlevsel, özgün, ticari ürünler üretebilme becerisine sahip olabilmesi, markalaşma için pazarlama, ürün geliştirme, marka yaratma gibi bilgiler edinebilmesi, tasarımlarda 2 boyutludan 3 boyutluya dönüştürebilme ve teknik detay çözümleme becerileri bunlardan bir kısmıdır. Bir diğer özellik ise, tasarımla ilgili

malzeme seçimi, üretim yöntemleri gibi konularda seçme ve tavsiye becerisi ile tasarımlarını ve sunumlarını sözlü ve görsel anlamda akıcı bir dille ifade edebilmesi yetisine sahip olabilmesidir (http-17).

3.5.9. İstanbul Teknik Üniversitesi (Tekstil Teknolojileri ve Tasarımı Fakültesi)

İstanbul Teknik Üniversitesi, Tekstil Teknolojileri ve Tasarımı Fakültesi'ne bağlı Moda Tasarımı (UOLP-SUNY Fashion Institute of Technology) Uluslararası Ortak Lisans Programını yürüten devlet üniversitesidir.

İstanbul Teknik Üniversitesi, Tekstil Teknolojileri ve Tasarımı Fakültesi'ne bağlı Moda Tasarımı lisans programında; moda tarihi, moda akımları ve tasarım hakkında teknik bilgilere sahip olabilme, tekstil teknolojisi ve malzemeleri ile ilgili bilgi sahibi olabilme, tekstil ve konfeksiyon endüstrisinin şimdi ile gelecekteki ulusal ve uluslararası pazarı ile ilgili fikir yürütebilme becerisi ile tasarım, drapaj, kalıp ve dikim teknikleri ile ilgili bilgili olabilme ve uygulayabilme gibi beceriler kazandırılmaktadır. Devamında ise, disiplin içerisinde çalışan gruplara dâhil olabilme ve liderlik yapabilme, mesleki sorumluluk ve anlayış sahibi olabilme, Türkçe ve İngilizce olarak yazılı ya da sözlü iletişim becerisi kazanabilme, hayat boyu öğrenme becerisini önemli görebilme, bilgiye çağdaş yollarla ulaşabilme becerisini kazanabilme gibi davranışların kazandırıldığı da görülmektedir (http-18).

3.5.10. Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi (Güzel Sanatlar Fakültesi)

Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi Tekstil ve Moda Tasarımı Bölümü Diploma Projesi program yeterlilikleri kapsamında bilgi, beceri ve yetkinlik kazandırmaya yönelik davranışlar olduğu gözlenmektedir. Bunlardan şöyle bahsedilebilir: Tekstil ürünlerinde kumaş, desen, giysi ve ev tekstilinde yaratıcı tasarımlar yapabilme, son teknolojiye uygun ürünler tasarlayıp topluma sunabilme becerileri mevcuttur. Alanındaki uzman olan ya da olmayan kişilere karşı çalışmalarını yazılı, sözlü ya da görsel iletişim yolu ile sunabilme, endüstriyel ya da sanatsal olarak tekstil ürünlerini meslek etiğine uygun olacak şekilde üretimsel açıdan değerlendirebilme davranışları kazandırılmaktadır. Özgün çalışmaların sergisini bireysel ya da grup olarak yapabilme, kumaş yapısı ve düzeyi ile giysi kalıplarını yapabilme için gerekli olan teknik ve teknolojik bilgiye sahip olabilme davranışları dersin çıktıları arasındadır. Tarihsel, toplumsal olaylar ve olgular ışığında çağdaş düşünme biçimlerini tasarımlarına

yansıtabilme, özgün fikirlerini yeni tasarımlarında gösterebilme, tekstil ve moda tasarımcısının toplum içindeki rolüne göre tarihsel, sosyal, ekonomik, ergonomik vb. şeylere yönelik tasarımlar yapabilme özellikleri görülmektedir. Ürün geliştirme projesi içerisinde pazarlama, ekonomi, işletme, mühendislik gibi alanlarla ortak çalışma becerisi, tekstil ve moda tasarımı alanlarındaki bilgisayar destekli tasarım yazılımlarını kullanabilme, tekstil üretimi, bitimi ve kumaş çeşitleri hakkında temel bilgilere sahip olabilme, dokuma, baskı, giysi sektörüne yönelik hammadde, tasarım ve üretim için gerekli olan uygulama davranışlarına ulaşılmaktadır. Giysi tasarımları oluşturmada çizim, dikiş ve drapaj yöntemlerini kullanabilme, giysi ve iç mekân aksesuarlarını tasarlayıp üretebilme, kaynak, analiz, yaratıcı düşünme ve sentez gibi davranışlar doğrultusundaki el çizimlerini estetik ve teknik olarak yapabilme ve buna yönelik kompozisyon oluşturabilme, çizim, kompozisyon, renk bilgisiyle estetik çalışmaları endüstriyel alana aktarabilme hedefleri de kazandırılmaktadır. Giysi tasarımı için gereken kalıp hazırlama, teknik çizim oluşturma, prototip üretme bilgilerine sahip olabilme, dokuma, baskı ve giysi sektöründeki hammadde, tasarım, üretim ile üretim sonrasındaki işlemlere hakim olabilme, tekstil sektöründe moda, marka, yöntemler, pazarlama ve sunum konularında bilgi sahibi olabilme gibi beceriler ile birlikte dersin çıktıları tamamlanmaktadır (http-19).

3.5.11. Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi (Güzel Sanatlar Fakültesi)

Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi, devlet üniversitesi olarak lisans düzeyinde, Güzel Sanatlar Fakültesi bünyesinde, Tekstil ve Moda Tasarımı eğitimi vermektedir. “20.06.2006 tarihinde kurulan Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi Tekstil ve Moda Tasarımı Bölümü, Yükseköğretim Kurulunun 29.03.2018 tarihli kararı ile lisans derecesinde öğrenci almaya başlamıştır (http-20).”

Sütçü İmam Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi bünyesinde bulunan Moda Tasarımı eğitiminin son sınıf 7. yarıyılında Koleksiyon Hazırlama ve Ürün Geliştirme ile 8. yarıyılında Bitirme Projesi dersi mevcuttur.

3.5.12. Niğde Ömer Halisdemir Üniversitesi (Güzel Sanatlar Fakültesi)

“Güzel Sanatlar Fakültesi bünyesinde yer alan Tekstil ve Moda Tasarımı Bölümü 2020-2021 Eğitim-Öğretim yılında lisans öğrencisi olarak eğitim- öğretime başlamıştır (http-21).”

Niğde Ömer Halisdemir Üniversitesi Moda Tasarımı programı son sınıf 1. yarıyılında koleksiyon hazırlama, 2. yarıyılında ise bitirme projesi dersleri yer almaktadır ancak bu derslerin öğrenme çıktılarına ulaşamamıştır.

Niğde Ömer Halisdemir Üniversitesi, Güzel Sanatlar Fakültesi, Tekstil ve Moda Tasarımı programının öğrenme çıktıları içerisinde; sanat ve tasarım alanındaki teorik ve uygulama bilgilerine sahip olabilme becerilerinin olduğu göze çarpmaktadır. Alanındaki malzeme ve teknik bilgilere sahip bir şekilde yöntem ve teknik bilgileri de uygulayabilme ile birlikte tarih, kültür ve estetik konularına da hâkim olabilme becerilerinin yanı sıra alanıyla ilgili somut ve soyut kavramları eleştirel, yaratıcı, yenilikçi, kaliteli ve özgün tasarımlarda kullanabilme davranışları görülmektedir. Kişilere, alanıyla ilgili problemlerin araştırılması ve analizleri, buna yönelik çözüm odaklı yöntem ve teknikler geliştirebilme, disiplinler arası ilişki kurma ve çalışma becerisini kendi alanına uyarlama becerilerine sahip olabilme yetkinlikleri verilmektedir. Bunlarla birlikte alana yönelik proje çalışmalarında sürecin başından sonuna kadar ki her aşamada bireysel ya da grup ile çalışmalarını sürdürüp topluma sunabilme, öğrenme ihtiyaçları doğrultusunda yaşam boyu öğrenme, toplumsal sorumluluk, eleştirel yaklaşım biçimleriyle kendini geliştirebilme özellikleri kazandırılmaktadır. İçinde bulunduğu çevreyi keşfedebilme ve sanatsal, estetik, eleştirel duyarlılığı ile tekrar dizayn edebilme, görsel, yazılı, sözlü iletişimleri doğru ve etkin kullanabilme, iletişim ve bilişim teknolojilerinde etkin olabilme, alanındaki yeterli dil bilgisine sahip olabilme, alanında yasal düzenlemeler ışığında işlerini başarılı bir şekilde yürütebilme, Türkiye Cumhuriyeti Atatürk İlke ve İlkeleri ile çağdaş dünyadaki evrensel değerlerle bireysel, sanatsal ve mesleki değerler doğrultusunda hareket edebilme özellikleri kazandırılmaktadır.

3.5.13. Selçuk Üniversitesi (Mimarlık ve Tasarım Fakültesi)

Selçuk Üniversitesi, Mimarlık ve Tasarım Fakültesine bağlı Moda Tasarımı eğitimi veren bir devlet üniversitesidir.

Selçuk Üniversitesi, Mimarlık ve Tasarım Fakültesine bağlı Moda Tasarımı eğitimi program çıktıları içerisinde sanat, estetik, moda tarihi, tekstil ve malzeme bilgisi, tasarım yöntem ve teknikleri, araştırma yöntemleri, sanat ve bilim etiği gibi konularda bilgi sahibi olabilme gibi davranışlar bulunmaktadır. Koleksiyon için eğilim ve pazar araştırması yapabilme, bağımsız bir koleksiyon tasarısı yapabilme, kuram ve uygulama bütünlüğü sağlayıp moda tasarımı alanındaki yöntem ve teknikleri kullanabilme, tasarımlardaki

üretim, tüketim, pazarlama, kullanım süreci ve sonuçlarına dair tahmini bir yorum yapabilme becerileri de mezun kişilere kazandırılmaktadır. Tasarımlar için uygun malzeme seçimi ile kalıpların hazırlanabilmesi ve uygun dikim tekniklerini yapabilme, haute-couture ve hazır giyim koleksiyonlarındaki üretim sürecini ayarlayabilme, moda ürünlerinin tanıtılması ve pazarlanmasında uygun stratejileri uygulayabilme, girişimcilik ve yönetim becerileri ile birlikte marka oluşturup yönetebilme becerileri de görülmektedir. Grupla ya da bireysel olarak çalışıp üretebilme, tasarımlarını topluma sunma ve çalışma sonuçlarını değerlendirebilme, kişisel çalışmalarını sorgulayıcı, çözümleyici, eleştirel bir yaklaşımla değerlendirebilme, yaşam boyu öğrenmeyi kendi ile bütünleştirebilme gibi becerilere sahip bireyler yetiştirilmektedir. Alanıyla ilgili konuları uzman olan ya da olmayan kişilere karşı doğru bir biçimde görsel, yazılı ya da sözlü bir ifadeyle sunabilme, yabancı bir dille alanındaki gelişmeleri izleyerek meslektaşları ile paylaşabilme, bilgi ve iletişim teknolojilerini kullanabilmede aktiflik gibi becerilere sahip davranışlar, programın yeterlilikleri arasındadır.

Moda Tasarımı lisans programı son sınıf 7. yarıyılında koleksiyon hazırlama dersinin öğrenim çıktılarında; koleksiyon oluşturma süreci bilgisi, hedef kitle, tema, moda trendleri, sezon değerlendirmeleri bilgisi, hikaye, renk ve malzeme panoları hazırlama bilgisi, orijinal giysi modelleriyle birlikte bu modellerin tamamlayıcısı olan aksesuar tasarlama bilgileri yer almaktadır. Farklı ürünlere yönelik orijinal tasarımlar yapabilme, uygun malzeme ve kumaş seçebilme, ürün karması seçimi ile iki veya üç boyutlu teknikleri tasarımlarda kullanabilme, tasarım projelerine çözümsel yaklaşabilme, eleştirel düşünebilme ve koleksiyon parçalarını gerekli tekniklerle üretebilme becerilerinin olduğu da gözlenmektedir.

Moda Tasarımı lisans programı son sınıf 8. yarıyılında yer alan bitirme projesi dersinin öğrenme çıktılarına bakıldığında ise, proje konusu ile ilgili araştırma, bilgi ve doküman hazırlayabilme, proje konusunun planlanması, düzenlenmesi, projenin uygulanması ve projenin sunumunun yapılabilmesi gibi becerilerin bulunduğunu söylemek mümkündür (http-22).

3.5.14. Akdeniz Üniversitesi (Güzel Sanatlar Fakültesi)

Akdeniz Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi içerisinde bulunan Moda Tasarımı bölümü program çıktıları ile son sınıfı 2. yarıyılındaki ders programında Diploma Projesi II dersi bulunan dersin öğrenme çıktılarına ulaşamamıştır (http-23).

3.5.15. Bursa Uludağ Üniversitesi (Güzel Sanatlar Fakültesi)

Bölümün açılış hazırlıkları devam etmekte olduğundan bölüm genel yeterlilikleri ile ders yeterlilikleri içeriğine üniversitenin internet sitesinden ulaşamamıştır ([http-24](http://24)).

3.5.16. Çanakkale On Sekiz Mart Üniversitesi (Güzel Sanatlar Fakültesi)

Çanakkale On Sekiz Mart Üniversitesi, Güzel Sanatlar Fakültesine bağlı Tekstil ve Moda Tasarımı eğitimi veren bir devlet üniversitesidir.

Tekstil ve Moda Tasarımı Bölümü 2021-2022 bahar yarıyılı ders programında son sınıfında Bitirme Ödevi II dersi yer almaktadır. Ancak ders çıktılarına ulaşamamıştır.

Çanakkale On Sekiz Mart Üniversitesi, Güzel Sanatlar Fakültesine bağlı Tekstil ve Moda Tasarımı programının bilgi, beceri ve yetkinlikler kapsamındaki program yeterlilikleri pek çok özelliği içinde barındırmaktadır. Bilgi, kuramsal-olgusal çıktılar incelendiğinde, tekstil ve estetik konularına ilişkin bilgiyi söyleyebilme, tekstil sanatına uygun yöntem ve tekniği kullanabilme ile birlikte tekstil sanatına has, sanat tarihi, yöntem ve teknikler konusundaki bilgiyi tanımlayabilme, tekstil sanatındaki hem ulusal hem de uluslararası değerleri kavrayabilme becerileri bulunmaktadır. Hedef kitlesine hitap eden tekstil çalışmalarını paylaşabilme, eleştirel ve çözümleyici bir düşünme yaklaşım gösterebilme, somut ve soyut kavramları, yaratıcı, yenilikçi, özgün düşüncelerde ve yapıtlarda kullanabilme, tekstil sanatında disiplinler arasındaki ilişkiyle bağlantılı olarak bilgi sunabilme becerilerinin kazandırıldığı da görülmektedir. Beceriler, bilişsel uygulamalı yeterlilikler kısmında ise; bilgi, kuramsal ve olgusal kısımdaki yeterliliklerden farklı olarak, kişinin bağımsız ya da grupla uyumlu olabilecek şekilde aktif ve üretken çalışabilme becerisinden bahsedilmektedir. Yetkinlikler, Bağımsız Çalışabilme ve Sorumluluk Alabilme Yetkinliği özelliklerinin Bilgi ve Beceriler kısımlarındaki davranışlar ile kıyaslandığında tekstil alanında duyarlı bir şekilde çalışabilme özelliği dışında diğer davranışların aynı olduğu gözlenmektedir. Yetkinlikler başlığı altındaki; Bağımsız Çalışabilme ve Sorumluluk Alabilme Yetkinliği, Öğrenme Yetkinliği, İletişim ve Sosyal Yetkinlik ile Alana Özgü Yetkinlik davranışlarının aynı olduğu sonucuna varılmıştır ([http-25](http://25)).

3.5.17. Erciyes Üniversitesi (Güzel Sanatlar Fakültesi)

YÖK’ün istatistik sayfasından bu bilgiye ulaşılmasına rağmen Erciyes üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi bünyesinde bulunan Tekstil ve Moda Tasarımı Bölümünün internet sitesi üzerinden gerekli bilgilere ulaşamamıştır (http-26).

3.5.18. Harran Üniversitesi (Güzel Sanatlar Fakültesi)

YÖK’ün istatistik sayfasında bulunmasına rağmen Harran Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi bünyesinde bulunan Moda ve Tekstil Tasarımı Bölümünün konu ile ilgili gereken bilgilere internet sitesinde ulaşamamıştır (http-26).

3.5.19. İzmir Kâtip Çelebi Üniversitesi (Sanat ve Tasarım Fakültesi)

“Fakültemizin inşaatı tamamlanmadığı için lisans öğrencisi alımı yapılmamakta olup, Fakültemiz eğitim ve öğretim faaliyetlerine başlanması için gerekli akademik ve altyapı çalışmalarını sürdürmektedir (http-27).”

3.5.20. Kafkas Üniversitesi (Güzel Sanatlar Fakültesi)

Tekstil ve Moda Tasarımı Bölümü içeriği ile ders içerikleri ile ilgili gerekli bilgilere üniversitenin internet sitesinde ulaşamamıştır.

3.5.21. Mersin Üniversitesi (Güzel Sanatlar Fakültesi)

Tekstil bölümü olarak 2000-2001 eğitim öğretim yılı ile birlikte öğrenci alımına başlanmıştır. “2020-2021 Eğitim-öğretim yılı itibariyle bölüm “Tekstil ve Moda Tasarımı Bölümü” adıyla faaliyetlerine devam etmektedir (http-28).”

Mersin Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi, Tekstil ve Moda Tasarımı Bölümü programının çıktıları incelendiğinde; tekstil sanatının tarihçesi ve temel ilkelerinde bilgi sahibi olup bu doğrultuda yeni tasarımlar yapabilme, tasarım yüzeylerini iki ya da üç boyutlu algılayarak uygulayabilme becerilerine ulaşılmaktadır. Konusuna yönelik araştırma ve sunum için gerekli teorik bilgi, çizim teknikleri ve bilgisayar programlarını kullanabilme becerisi, mesleki ve etik sorumluluk, disiplinler arası takım çalışması içinde olabilme ve analitik düşünebilme, iki ya da üç boyutlu tasarım koleksiyonlarını oluştururken tasarım unsurlarından faydalanabilme, hayat boyu öğrenme düşüncesinde olabilme gibi davranışların olduğu gözlenmektedir. Dokuma, baskı, moda-aksesuar ve geleneksel tekstil sanatları alanlarında yapılan araştırmalar ve buna yönelik yapılacak

tasarımların defile, sergi gibi yollarla sunumunu yapabilme, alanıyla ilgili yayınlar ve etkinlikler hakkında bilgi sahibi olabilme, sanattaki geçmiş ve günümüz anlayışı harmanlayarak tarafsız bir değerlendirme yapabilme becerisi kazandırılmaktadır. Herhangi bir nesne ya da insan formunu optik bir biçimde tekstil malzemelerine doğru olarak aktarabilme, en az Avrupa Dil Portföyü B1 genel düzeyinde yabancı dil bilgisiyle alanındaki bilgileri takip edebilme ve meslektaşlarıyla iletişim içinde kalabilme, sanatın günümüze kadar toplumsal, bilimsel, tarihsel dönemlerindeki değişiklikleri algılayıp yorumlayabilme becerilerine sahip bireyler yetiştirilmektedir. Öğrenim düzeyi ve çevresiyle uyumlu olabilecek genel kültür bilgisine sahip, Türk devrimini ortaya çıkaran siyasal, ekonomik, toplumsal koşullar üzerine fikir yürüterek toplumla iç içe, Atatürk ilkeleri ve ulusal amaçlar doğrultusunda yüksek insani değerleri benimseyebilen, Türk Dili ile yabancı dilin dilbilgisi kurallarına hâkim, İngilizce temel dil becerilerine sahip beceriler kazandırılmaktadır.

Tekstil ve Moda Tasarımı son sınıf 7. ve 8. yarıyıl Araştırma Yöntemleri I ve II derslerinin ortak olabilecek öğrenim çıktıları incelendiğinde, bilimsel ve analitik düşünebilme, bilimsel araştırma yöntem ve tekniklerini kavrayabilme, araştırma projelerine yönelik kaynak taraması yapabilme, alanındaki bilgileri disiplinler arasında kullanabilme becerilerinin kazandırıldığı görülmektedir.

3.5.22. Munzur Üniversitesi (Güzel Sanatlar, Tasarım ve Mimarlık Fakültesi)

Munzur Üniversitesi Güzel Sanatlar Tasarım ve Mimarlık Fakültesi bünyesinde olduğu gözlenen Moda ve Tekstil Tasarımı bölümü program yeterlilikleri ile son sınıf ders içeriği ve ders çıktılarına ulaşamamıştır.

3.5.23. Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi (Güzel Sanatlar Fakültesi)

Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi bünyesinde olduğu gözlenen Tekstil ve Moda Tasarımı bölümü program yeterlilikleri ile son sınıf ders içeriği ve ders çıktılarına üniversitenin internet sitesinden ulaşamamıştır.

3.5.24. Ordu Üniversitesi (Güzel Sanatlar Fakültesi)

Ordu Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi bünyesinde bulunan Tekstil ve Moda Tasarımı Bölümünün gereken bilgilerine üniversitenin internet sitesinden ulaşamamıştır.

3.5.25. Süleyman Demirel Üniversitesi (Güzel Sanatlar Fakültesi)

Süleyman Demirel Üniversitesi, 11 Temmuz 1992’de Güzel Sanatlar Fakültesi’ne bağlı Tekstil ve Moda Tasarımı eğitimi veren bir devlet üniversitesi olarak kurulmuştur.

Süleyman Demirel Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi Tekstil ve Moda Tasarımı Programının çıktıları incelendiğinde, tekstil tasarım ilkelerini anlayarak yeni tasarımlarda bunu kullanabilme, tasarım yüzeylerini iki ve üç boyutlu olarak algılayabilme özelliği kazandırılmaktadır. Tekstil ve moda tasarımıyla ilgili alanların hepsinde farklı renkleri dönemlerine göre bilme ve tasarımda görsel boyutları kullanarak doğru tasarım yapabilme özelliği ile tasarımları uygulayabilme için gerekli tüm teorik bilgileri kazanabilme becerilerine de sahip olunabilmektedir. Konusuyla ilgili araştırmada hedef kitleyi ikna edebilmek için ürün ya da proje sunumu yapabilme becerisi ve mesleki ve etik sorumluluk bilinci aşılanmaktadır. Disiplinler arası takım çalışmasına yatkın olabilme, analitik düşünebilme, tasarımsal problemleri çözebilme yeterliliğine ulaştırılmaktadır. Tekstil ve moda tasarımında marka ve imaj yeterliliği oluşturabilmenin yanı sıra, görsel, yazılı ve sözlü iletişim becerilerinde yetkin olabilme, düşüncelerini ve özgün tasarım süreçlerini uzman ve uzman olmayan kitlelere anlatabilecek seviyede iletişime sahip olabilme becerileri kazandırılmaktadır.

Tekstil ve moda tasarımı son sınıf 8. yarıyıldaki bitirme ödevi dersinin öğrenme çıktılarına bakıldığında ise, akademik araştırma ile akademik yazım kurallarını kavrayabilme, giysi oluşturmada koleksiyon sürecine hâkim olabilme özellikleri kazandırılmaktadır. Kişisel tasarım süreçlerinin anlatılabilecek düzeyde yeterlilik sahibi olunabilmesi ile sosyal bilimlerde karşılaşılabilecek bir problemin sonucuna ulaşabilme gibi davranışların edinildiği de görülmektedir (http-29).

3.5.26. Marmara Üniversitesi (Güzel Sanatlar Fakültesi)

Marmara Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi Tekstil Bölümü bünyesinde yer alan Tekstil- Giyim Tasarımı müfredatında bulunan son sınıf 2. yarıyıl Giyim Tasarımı–Diploma Projesi dersinin öğrenme çıktılarına ulaşamamıştır.

Marmara Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi Tekstil Bölümü Tekstil - Giyim Tasarımı programının çıktıları: Mesleğiyle ilgili ileri seviyede kuramsal ve uygulama bilgisine sahip olabilme, alanla ilgili kavram ve düşüncelerinde kavrama, uygulama, analiz ve değerlendirme becerisi kazanabilme, mesleki gelişimiyle ilgili bireysel ve grupla çalışmalarda sorumluluk altına girebilme davranışlarından bahsedilmektedir.

Eleştirel bir yaklaşımla sahip olduğu bilgileri değerlendirebilme, alanında bulunan konuları sözlü, yazılı ve uygulamalı biçimde sunabilme, alanında yabancı dil ile iletişim kurabilme, veri toplamada toplumsal, bilimsel ve etik değerlere uygun davranabilme, gerekli düzeyde iletişim ve bilişim teknolojilerini kullanabilme becerileri mevcuttur. Bu davranışlara ilave olarak, görme ve algılama özelliği sayesinde yaratıcılığını geliştirebilme, sanatçı kimliğine özgünlük katabilme, temel sanat eğitimi ile genel kültür ve sanat alanlarına yönelik bilgi sahibi olabilme becerileri program yeterlilikleri olarak karşımıza çıkmaktadır.

Türkiye’de devlet kurumları içerisinde lisans düzeyinde moda tasarımı eğitimi veren yükseköğretim kurumlarının tekstil ve moda tasarımı ile moda tasarımı program yeterlilikleri, her üniversite tarafından ayrı şekillerde belirtilmiştir. Tüm bu programların yeterlilikleri karşılaştırıldığında; sanat, estetik, moda tarihi, moda akımları, tekstil, malzeme bilgileri ve teknolojileri, tasarım yöntem ve teknikleri, araştırma yöntemleri, sanat ve bilim etiği, mesleki etik ve sorumluluk gibi becerilerin olduğu gözlenmektedir. Sanat ve tasarım alanlarındaki çok yönlü teorik ve uygulamalı bilgiler, temel sanat öğeleri ve ilkeleri doğrultusunda tasarımlarını oluşturabilme, tasarım yüzeylerini çok boyutlu şekilde algılama, düşünme ve uygulayabilme becerileri de bulunmaktadır. Tekstil ve moda tasarımındaki güncel malzemeleri araştırma, izleme ve uygulayabilme, tekstil ve moda konularında toplumsal, sanatsal ve etik değerler içerisinde bilgi toplama ve uygulayabilme becerileri ile bireysel çabalarıyla birlikte farklı disiplinler arasında ekip çalışmasına uyumlu, analitik düşünme becerilerine sahip bireyler yetiştirilmektedir. Yaşam boyu öğrenmenin önemi bilinciyle alanındaki gelişmeleri takip ederek kendini geliştirebilme, ulusal ve uluslararası değerlerin farkına varabilme çözümleyici ve eleştirel düşünebilme, meslektaşlarıyla en az bir yabancı dil seviyesinde de olsa iletişimini aktif tutabilme yeterlilikleri sağlanmaktadır. Bilişim ve teknolojik gelişmelere uyum sağlayabilme, alanında tasarım için gerekli bilgisayar programlarını öğrenebilme ve uygulayabilme, alanıyla ilgili konuları uzman ya da uzman olmayan kişilere yazılı, sözlü ya da görsel iletişim yöntemleriyle doğru ve etkili sunabilme becerileri gibi kazandırılan pek çok becerinin ortak olduğu düşünülmektedir. Soyut ve somut kavramları, yaratıcı, yenilikçi ve özgün yapıtlara dönüştürebilme, moda tasarımı alanına ait kalıp, malzeme, yöntem ve teknik, dikiş ve üretim teknikleri bilgisine sahip olarak kendi tasarım ve ürünlerini oluşturabilme, toplumla paylaşabilme ve değerlendirebilme gibi becerilerin kazandırıldığı da ortak beceriler arasındadır.

Türkiye’de Devlet Üniversiteleri’ndeki Tekstil ve Moda Tasarımı ile Moda Tasarımı lisans programı son sınıf 1. ve 2. döneminde zorunlu olup farklı başlıklar altında verilen dersler bulunmaktadır. Bu dersler: Proje Hazırlama, Bitirme Projesi, Diploma Projesi, Mezuniyet Projesi, Koleksiyon Hazırlama I ve II, Koleksiyon Hazırlama ve Ürün Geliştirme, Moda ve Tekstil Tasarım Stüdyosu gibi derslerdir. Farklı başlıklar altında olmalarına rağmen derslerin öğrenim yeterliliklerine bakıldığında, kazandırılan pek çok davranış arasında ortak olduğu düşünülen davranışlardan şu şekilde bahsetmek mümkündür. Proje önerisi, koleksiyon hazırlama süreci, hedef kitle, moda trendleri, tema ve sezon değerlendirmeleri araştırmalarının yapılabilmesi, hikâye ve renk panosunun hazırlanabilmesi, teknik ve artistik çizimlerin oluşturulabilmesi, tasarımlara uygun malzeme seçimi ve üretim yöntemlerinin uygulanabilmesi gibi özelliklerdir. Bunların devamında ise tasarlanan giysiler arasından prototip olabilecek olanın analiz edilmesi ve çözümlenmesi ile hazırlanan tasarım ve sunumun görsel ve sözlü olarak doğru bir şekilde sunulabilmesi becerileri de kazandırılmaktadır (http-30).

3.6. Dünya’da Lisans Düzeyinde Moda Tasarımı Eğitimi Veren Üniversiteler ve Kazandırmak İstedikleri Yeterlilikler

“Tasarım, yaşam tarzı modellerinin geliştirilmesi konusunda merkezi bir role sahiptir (Kaya, 2020, s.176).” Yaratıcı, estetik, özgür ve yenilikçi bir eğitim anlayışı gibi değerler öğrencilere kazandırıldığı takdirde ancak etkili bir tasarım eğitim anlayışı da sağlanmış olacaktır (Başaran ve Şirin, 2013, s.73). Odabaşı ve Şahin’e (2019, s.5) göre, öğrencinin hayata profesyonel bir şekilde hazırlanması tasarım eğitiminde ki en önemli faktörlerdendir.

Dünyadaki moda tasarımı eğitiminin temelinde mesleki olarak sanat eğitimi bulunmaktadır. Sanatın ve işin temelini öğrenmiş olmakla birlikte sorgulama, eleştirel bakabilme, çağa uygun düşünebilme ve davranışlarını buna göre hayata uyarlayabilme gibi becerilere sahip tasarımcılar gereklidir (Okur ve Başaran, 2021, s.707). Bu anlamda, müfredatın yapısı ve sürecinden faydalanmak da gerek tasarımcılar gerekse eğitimciler için kaynaklarla araçları daha iyi anlamaya yardımcı olarak daha iyi bir eğitim anlayışına katkı sunar. Bu müfredatın uygulanması çerçevesinde de öğrenciden beklenen çıktıya ve çıktının yöntemine ulaşılır (Steinbach, 2018, s.27).

Eğitimde dünyanın önde gele ülkeleri olan Amerika Birleşik Devletleri, İngiltere, Fransa, İtalya ve Finlandiya, moda tasarım eğitiminde de büyük gelişme göstermiştir

(Duman, 2019, s.22). Paris, Milano, New York, Londra gibi küresel kentler, tasarımın üretilmesi, tüketilmesi ve moda trendlerinin belirlenmesinde öncü kentler olmuşlardır (http-8). Moda endüstrisinde küresel pazarda (ör. Fransa, ABD, İngiltere, İtalya..) söz sahibi ülkeler vardır. Bu ülkeler içerisinde moda endüstrisinin ihtiyacı olan tüm personel, özel üniversitelerin ve yüksekokulların uzmanlaşmış kadrosunda eğitilmektedir ve bu ülkelerde çok sayıda özel üniversiteye rastlamak da mümkündür. İngiltere’de Central Saint Martins College of Art and Design, London College of Fashion ve Royal College of Arts; ABD’de Pratt Institute, Parsons The New School of Design ve Fashion Institute of Technology bunlar arasında önemli olanlardır. Moda pazarında başarı sağlayan kurumlar bu başarılarını sektörle, öğretim elemanları ve mezun kişiler arasındaki işbirliğine borçludur (İşözen,2009, s.12).

Fransa, İngiltere ve İtalya gibi ülkelerdeki üniversitelerin lisans eğitim süreleri 3 yıldır. Fransa’ da ki yükseköğretim kurumlarına bakıldığında, bu kurumlar devlet üniversiteleridir, 3 yıl lisans eğitim süreleri bulunmaktadır ve içerisinde çok sayıda üniversite mevcuttur (Uyar, 2006, s.53-54). İtalya’da da, NABA (Nouva Accademia Di Belle Arti Milano) ve Domus Academy dünyanın ünlü ve en kaliteli üniversitelerdendir. NABA, eğitimini 3 yılda tamamlamaktadır, lisans düzeyinde bir kurum olmakla birlikte İtalyanca olarak eğitim vermektedir. AIU – London - American Intercontinental University; İngiliz modası, tekstil sektöründeki etkili olabilecek düzeydeki tasarımcıların dünya modasında küresel bir etki bırakmalarıyla kurumun bilinirliği daha da artmıştır (Uyar, 2006, s.55-56).

Domus akademi ve La Salle akademi gibi yabancı kökenli olan özel okullar, moda tasarımı eğitimde artan başarılarını kanıtlamaya başlamışlardır (Uyar, 2006, s.53). Ürün tasarımı, iç tasarım, endüstriyel tasarım, sergi tasarımı, sanat ve tasarım, medya -iletişim, moda ve tekstil tasarımı, restorasyon, mücevher tasarımı, aksesuar tasarımı reklamcılık, grafik tasarım bölümleri NABA ve Domus Academy’de verilen eğitimlerin gruplanmış şekilleridir. Tüm dünyaca tanınan ve kazandırdıkları diplomalarla iş yaşamının kapılarını açmada çok önemli bir yeri olan İngiltere’de ki üniversiteler, aynı zamanda köklü ve dinamik bir eğitim sistemine de sahip kurumlardır. American Intercontinental University; dünya çapındaki ünü ve dünyanın pek çok ülkesinde eğitimlerini başarılı bir şekilde sürdürmesiyle uluslararası bir üniversite konumundadır. Uzman öğretim elemanları, modacılar, pazarlamacılar, gazeteciler, stilistler ve alıcılar üniversitenin eğitim kadrosunda olan kişilerdir. Kurumun eğitimi, teknolojik gelişmelerle iç içe, تنها

sınıflarda ve atölyelerdedir. Son sınıf öğrencilerinin oluşturdıkları kreasyonlar, her yıl düzenlenen moda şovlarında, satıcıların, basın, halkın katılımına ve beğenisine sunulmaktadır (Arslan, 2009, s.95). Dünyaca ün yapmış moda ve sanat okulu olarak bilinen Mod'Art ise Fransa'dadır. Moda tasarımı, modelistlik, stilistlik, moda aksesuarları, moda yönetimi gibi bölümler, eğitim programının içeriğini oluşturmaktadır. İtalya ise, sanat ve tasarım alanında pek çok okulu bünyesinde barındırmaktadır. Edinilen diplomaların uluslararası alanda geçerli olması ile mezun kişilerin sanat ve tasarım alanlarında önemli yerlerde olması, bu okullara daha çok tavsiye edilme ayrıcalığını kazandırmıştır. Okulun kapsamını ise İtalya'ya ait pek çok program haricinde; moda, sanat, iç tasarım, endüstriyel tasarım, grafik tasarım, görsel tasarım gibi programlar oluşturmaktadır (http-8). Teknolojiyi hep en önde takip etme hedefinde olan uluslararası özellikteki tekstil ve modanın vereceği eğitimlerde de önem ve kalite kaçınılmaz olacaktır (Başaran, 2012, s.17).

3.6.1. The New School – Parsons

Parsons lisans programlarına bakıldığında, sanat, tasarım kavramlarının ve becerilerinin öğrenilebilmesi, esnek düşünebilme, el sanatları el becerileri gibi keşiflerle toplum, elbise, teknik ve estetik arasındaki bağı ortaya çıkarabilme becerileri gözlenmektedir. Tasarım süreçleri, marka kimliği, pazarlama, mağazacılık ve iletişim gibi durumlar hakkında bilgi sahibi olabilme, temel araştırma, yazma ve eleştirel akıl yürütme becerilerinin yanı sıra yaratıcı sorgulama için kavramsal temelleri geliştirme becerileriyle araştırma projeleri ve final tasarımları yapabilme davranışları kazandırılmaktadır.

Koleksiyon ile tasarım stüdyosunda, kişilere kendi özgün çalışmalarını yapabilme, bağımsız bir çalışma içerisinde bireysel projeler, tasarım yöntemleri, süreçler, önemlilik gibi hususlarda daha derinlemesine bir anlayış becerileri kazandırılmaktadır (http-31).

3.6.2. State University of New York

Moda Tasarımı BFA öğrenme çıktılarının mezunlara kazandırdığı beceriler içerisinde, yaratıcılığı ve yenilik doğrultusunda hazırlanan moda koleksiyonları, farklı moda pazarları için sanatsal yetenekler, gelişmiş iş ve dijital tekniklerle hazırlanan tasarım koleksiyonlarındaki özgünlük, moda tasarımındaki kavramlarla üretici olabilmek için gerekli olan yenilikçi teknolojilerin kullanımı mevcuttur. İklim

değişikliklerinin pek çok şeye yansımalarının sonuçlarını etik ve sürdürülebilir ilkeler doğrultusunda moda tasarımına uyarlayabilme, moda tasarımı içerisinde tüm kesimlerden insanları dâhil ederek çeşitlilik, eşitlik ve kapsayıcılık anlayışı ile hareket edebilme, moda tasarımı ile ilgili ileri düzey teknolojiyi kullanarak bilgi oluşturabilme davranışlarının olduğu gözlenmektedir (http-32).

Moda Tasarım programının içerisinde bulunan dijital tasarım stüdyosu dersinin hedefinde, Adobe Photoshop ve Illustrator gibi yazılımlar aracılığıyla moda tasarımına özgü tekniklerin öğrenilebilmesi, dijital tasarım ile eskiz teknikleri, renk ve çizgi planlamaları ile kumaş tasarımları, silüet gibi özelliklerin kazandırıldığı gözlenmektedir.

3.6.3. London College of Fashion

BA (Hons) Moda Tasarımı ve Geliştirme, yaratıcı, stratejik ve pratik beceriler sağlama ile tasarım ve üretim becerileriyle birlikte önemli araştırma yöntemleri kazandırmada da etkilidir. Programın her aşaması akademik ve kişisel gelişimi sağlamadaki adımlardır. Karmaşık konularda eleştirel muhakeme, değerlendirme ve problem çözme becerilerinin geliştirilmesi, büyük projelerde yaratıcı, teknik, analitik ve stratejik becerilerle konular ve disiplinlerde sentezlenme becerileri kazandırılmaktadır.

Ders çıktıları kapsamında, moda tasarım anlayışını derinleştirmedeki ticari ve kültürel kaynaklar aracılığıyla araştırma, keşfetme, eleştirme ve değerlendirme becerileri, bilgi senteziyle sektöre katkı sağlayabilme, moda tasarımı geliştirme çerçevesinde yaratıcı, stratejik ilkelerin kullanılabilmesi, materyal, marka ve form gibi özelliklerin farkındalığı, moda tasarımında ekonomik yaşam ve sürdürülebilirlik konularının kavranması özellikleri görülmektedir. Daha geniş sosyal, eğitimsel ve profesyonel bağlamlarda, ilgili beceriler ve bir ürün tasarımcısı ve uygulayıcı olarak kendi kişisel ve mesleki gelişimi eleştirel olarak değerlendirebilme davranışları kazandırılmaktadır (http - 33).

3.6.4. Marangoni Fashion Institute

Moda tasarımı programı, çağdaş moda endüstrisinin ihtiyaçlarına göre tasarımın tüm süreçlerinin derinlemesine incelenebilmesi, öğrencilerin ihtiyaç duydukları bütün bilgileri kazanabilmelerinde, temel bilgi ve kavramlardan başlayarak teknoloji kullanımı, iş uygulamalarında görsel ve kavramsal araştırmaları tasarım çalışmalarıyla bağlayabilme davranışları edindirilmektedir. Koleksiyon planlama ve tasarımıyla kişisel yorumlarını

markalaşma, cinsiyet, sürdürülebilirlik gibi endüstrinin çağdaş yönleriyle ilişkilendirebilme, analitik, entelektüel, eleştirel ve yaratıcı yaklaşım ile hayat boyu öğrenebilme becerileri sunulmaktadır. Sunum ve iletişim becerilerinin yanı sıra yansıtıcı öğrenmeyi teşvik etme ve aktarım becerileri geliştirebilme amacıyla farklı öğrenme öğretme yöntemleri de kazandırılan diğerk özelliklerdendir.

Dersin öğrenme çıktıları ise pek çok beceriyi kazandırmaktadır. Bunlar, analiz ve eleştirel beceri, yaratıcılık, motivasyon, öz disiplinle ilgili profesyonellik kazanabilme, bilgileri ve fikirleri, doğru ve etkili şekilde anlatabilme, ekip çalışması içerisinde lider özelliğıyle farklı fikirlere karşı saygılı olabilme ve çalışma yürütebilme, mesleki gelişimi uygun şekilde ilerletebilme becerileridir. Bunlara ek olarak, farklı kaynaklardan bilgiye ulaşabilme, sentezleyerek kullanabilme, kendi disiplin alanlarında sosyal durumların farkındalığını oluşturabilme davranışları da görölmektedir (http-34).

3.6.5. Nuova Accademia di Belle Arti (NABA)

Moda tasarımı programının kazandırdığı yetkinlikler gözlemlendiğinde, bir moda tasarımcısına özgü şekilde araç ve tasarım yaklaşımları hakkında bilgi sahibi olabilme, karmaşık projelerde gerekli olabilecek kavram ve fikir analizleriyle tasarım ve üretimdeki tüm aşamaları yönetebilme, ekip çalışmalarında yaratıcı ve profesyonel deneyimler oluşturabilme yetkinliklerinin olduğı görölmektedir.

Koleksiyon tasarımlarında, malzeme, araç-gereçler ve yenilikçi tasarım yöntemlerini keşfedip kullanabilme, farklı ürün projelerini baştan sona tüm hazırlık ve yapım süreçlerini, bilgi ve becerilerini, renk, doku, teknik çizim gibi durumları da göz önüne alarak moda ürününün tüm aşamalarını derinlemesine uygulayabilme imkânına sahip olunmaktadır.

Dünya’da moda tasarımı lisans programlarının bulunduğı üniversiteler içerisinde seçilenlerin program yeterlilikleri incelendiğinde, sanat ve tasarıma yönelik kavramlar, tasarım süreçleri, analitik düşünebilme, eleştirel akıl yürütme, sorgulama gibi yeterliliklerin olduğı göze çarpmaktadır. Tasarım koleksiyonlarındaki özgünlüğü yakalayabilme, gerekli yenilikçi teknolojilerin kullanımıyla moda tasarımındaki kavramlara, bilgilere ve gelişmelere ulaşabilme, projelere yönelik, stratejik, analitik yaklaşım gösterebilme, problem çözme becerileri, moda endüstrisinin ihtiyaçlarına yönelik tüm bilgilerin kazandırılabilmesi gibi özellikler bulunmaktadır. Moda tasarımı alanının tasarım süreçlerindeki tüm aşamalarında gerekli olabilecek bilgi ve kavramlar ile

malzeme bilgisine sahip olabilme, araştırma, akıl yürütme, yaratıcı yaklaşımlar sergileyebilme, eleştirel düşünebilme, teknolojiyi kullanarak bilgi oluşturabilme, stratejik ve pratik beceriler sağlayabilme, sunum ve iletişim becerisi kurabilme özelliklerin ortak olduğu yorumu yapılabilir.

Seçilen üniversitelerin son sınıflarında ki tasarım stüdyosu, koleksiyon oluşturma veya geliştirme gibi farklı başlıklar altındaki derslerin ortak sayılabilecek öğrenim çıktıları incelendiğinde, tasarımın en başından en sonuna kadar tüm hazırlık ve üretim süreçlerinde, malzeme ve araç-gereç bilgisi, renk, doku, siluet ve kumaş bilgisi, teknik çizim gibi özellikler bulunmaktadır. Tasarım sürecinde, analitik, eleştirel, yaratıcı düşünce biçimiyle kendi özgün çalışmalarını yapabilme, ekip çalışmasına yatkın şekilde çalışmalarını sürdürebilme, teknolojiden de faydalanarak bilgi oluşturabilme ve kendi kişisel, mesleki bilgileriyle oluşturduğu tasarımlarını doğru ve etkin bir şekilde aktarabilme gibi becerilerin kazandırıldığı yorumu yapılabilir (http-35).

4. MODA TASARIM SEKTÖRÜNÜN MODA TASARIMCISINDAN BEKLEDİĞİ YETERLİLİKLER

Bu bölümde Türkiye’de ve dünyada moda tasarım sektörü ile moda tasarım sektörünün tasarımcıdan beklentileri ile ilgili bilgi verilerek açıklamaları yapılacaktır.

4.1. Türkiye’de ve Dünyada Moda Tasarım Sektörü

Görsel 4.1. Maslow'un İhtiyaçlar Dizisi (Dal ve Gürpınar, 2010, s.29).

Değişen ihtiyaçların tüketicilerin algısını da değiştirmeleri önemli bir unsur olarak görülmektedir. Görsel 2.13.'te de görüldüğü gibi Maslow, ihtiyaçlar dizinini beş madde üzerinde göstermiştir. Moda endüstrisi temel ihtiyaçların karşılanmasından sonraki aşama olan saygı ve kişiliği gösterme basamağıyla ilgilenir daha da üst basamağa çıkıldığında ise estetik ihtiyaç karşılanması gerekir (Dal ve Gürpınar, 2010, s.29).

Endüstriyel modanın medya kültürü olmasında önceliği reklam kültürüne vermesi ve bu vesileyle kendi değerini tüketiciye sunması etkilidir (Crane, 2003, s.178). İlk olarak küresel rekabetin artması ikinci olarak da gelişen teknolojiyle birlikte dijital dönüşüm ve beraberinde getirdiği verimlilik, endüstri 4.0 kavramının doğmasına yol açmıştır (Kılıç ve Alkan, 2018'den aktaran Şen, Şen Kılıç ve Öndoğan, 2020, s.56). Günümüzde teknolojinin giyim ürünlerini de etkilemesiyle hem moda hem de giyim sektöründe köklü

değişiklikler oluşmaya başlamıştır. Böylece endüstri 4.0 kavramı, moda sektörünü de olumlu yönde etkilemiştir (Şen, Şen Kılıç ve Öndoğan, 2020, s.54). Dünyadaki hazır giyim ve tekstil ticaretinde bilhassa hazır giyim sanayisi gelişmiş ülkelerden gelişmekte olan ülkelere doğru yönelmiştir. Bunun sebebi, gelişmekte olan ülkelerin gelişmiş ülkeler gibi tüketime değil üretime yoğunlaşmış olmalarıdır (Arslan, 2008, s.29).

Endüstriyel modayı oluşturanlar, farklı ülkelerde benzer gruplara benzer ürün satan üreticilerle bir kıta da ya da bir ülkede sınırlı faaliyet gösteren küçük firmalardır (Crane, 2003, s.178). Moda ve teknolojinin benzer sektörler olmasının sebepleri; yenilikçi ve ileriye dönük olmalarıyla toplumun özelliklerini yansıtmalarıdır. Giyilebilir teknoloji ürünlerinin fonksiyonel ve modaya uygun olması, gelecekte de nesillerin stil ve fonksiyonelliği birlikte kullanmasını kolaylaştıracaktır (Öymen, 2017, s. 137).

Dünya üzerinde tekstil ve konfeksiyon sektörü, üretimde ki katma değeri, ihracatta ki yüksek payı elde etmesiyle ekonomik kalkınma sürecinin önemli bir aktörü durumundadır. Bu nedenle bu sektör, ülkelerin vazgeçilmezidir (Aydoğdu, 2012, s.27). Ancak, her sektörün kendine özgü doğası, amaçları, uygulama alanları, rekabet türlerinin farklı olması bir sektörden diğerine değişim gösterebilir (Ping, 2009, s.46).

Üretimdeki uzmanlık ve sektörel yapılanma ile tekstil ve giyim endüstrisinin işbirliği oluşmaktadır, bu da moda endüstrisini meydana getirmektedir. Tekstil endüstrisinde lif, iplik ve kumaş üretimi mevcuttur. Giyim endüstrisi, tekstil sektöründeki malzemelerle yeni giysi üretimleri ile moda endüstrisini oluşturma amacındadır. Moda endüstrisinin merkezi giyim endüstrisidir ancak modanın gerçek manasıyla kurumsallaşması, moda ürünlerinin moda pazarlarına dağıtılması ve pazarlanmasına bağlıdır (Kipöz, 2013, s.39). Zengin tasarım ortamı, eğitim, Ar-Ge ve teknolojik yatırımlar, sektörel işbirliği, sosyal sorumluluklar gibi değerler moda endüstrisini geliştirecektir (Dal ve Gürpınar, 2010, s.23). Günümüzde tekstil ve hazır giyim sektörü dünya geneline bakıldığında sosyal yönüyle daha az gelişmiş olan Çin, Bangladeş, Hindistan, Hong Kong ve Endonezya gibi ülkelerin ekonomilerinde ve iş gücü maliyetinin düşük olduğu üretim kısımlarında önemli yer edinmiştir. Türkiye ise Avrupa perakende şirketlerinin tercihi olması sebebiyle bu ülkelerden farklı bir sınıftadır. Ülke içinde kaliteli işler üretmesi, maliyetinin Avrupa imalatına oranla daha düşük olması gibi sebeplerden ötürü Türkiye, saygın perakende şirketleri için önemli ve güvenli bir konumdadır (Aydoğdu, 2012, s.5).

Ülkelerin ekonomilerinin kalkınmasında tekstil ve hazır giyim sanayisi oldukça etkilidir (http-12). Tekstil sektörü başlangıçta üretimdeki emeğini yoğun bir biçimde hammaddeye verirken son yüzyılda teknoloji ve sermayeye vermeye başlamıştır. Küreselleşme ise diğer sektörlerde olduğu gibi tekstil sektöründe de büyük bir değişim gerçekleştirmiştir (Sayar, 2020, s.7). Sosyal ve kültürel farklar, tüketicilerin değişen beğeni ve istekleri, sürekli değişen moda, nüfus artışı, artan talep gibi etmenler, diğer sektörlerin ürünlerine göre hazır giyim sektöründeki ürünlerin pazarlama alanlarını daha çok değiştirmektedir (Küçükikiz, 2007, s.12). Hazır giyim ürünlerinin tüketimindeki eğilimler, dünyadaki hazır giyim ve tekstil sektörünün belirleyicisidir. İkinci önemli belirleyici ise ithalatın karşılanma oranıdır. Dünya hazır giyim ticaretinin büyümesi ithalat hacminin büyümesiyle paralellik gösterir (Arslan, 2008, s.31). 20 yıllık döneme bakıldığında dünya hazır giyim sanayisi üretimi tekstil sanayisi üretiminden daha çok oranda artmıştır. Dünya üretimiyle kıyaslandığında gelişmekte olan ülkeler, hazır giyim üretiminde daha çok artış sağlamışlardır. Hazır giyim üretiminin son yılları incelendiğinde; Asya kıtası ülkelerinde %177 arttığı, Avrupa kıtası ülkelerinde %13 azaldığı, Amerika kıtasında ise %67 arttığı bilgisi göze çarpmaktadır (http-12). 2020 yılında Ocak, Şubat, Mart aylarında Çin'e verilen siparişlerin ülkemize verilmeye başlanması sektördeki ihracatı artırmıştır. Mart sonunda salgının dünyaya hâkim olması ise siparişleri iptal ettirerek ihracatın düşmesine yol açmıştır. Tekstil sektöründe %55, hazır giyimde %64, deri sektöründe ise %63 düşüş, ülkemizin Nisan ayında bir önceki yıla göre ihracatının kıyaslamasıdır (http-36).

Kazanç sağlamada moda endüstrisi, günümüz küresel pazarının önemli bir yerindedir. Moda sektörü ülkelerin sermaye birikimindeki konumunu sağlamlaştırmasıyla birlikte Türkiye'de de fason üretimiyle ihracatı artıran sektörlerin başında gelir. Pamuktan ipliğe, iplikten dokumaya, baskıya, tüm tasarım, üretim ve pazarlama ve lojistik hizmetleri, belli ve düzenli bir sistem dâhilindedir. Üretim ve dağıtım imkânları, yetişmiş kalifiye elamanı gibi olumlu özellikler Türkiye'nin marka sayısını artırmakla kalmayıp markasını daha da değerlendirmiş ve çok büyük bir paya sahip olmasını sağlamıştır (Okur ve Başaran, 2021, s.707). Türkiye, her geçen gün moda sektöründeki faaliyetleri ile, teknik alt yapısı ve becerileriyle ülkeler içerisinde kendini ispat etmeye başlamıştır (Kabukcu, 2018, s.24). Tekstil ve hazır giyim sanayisi hem uluslararası rekabetin hem de en çok gelir getiren sektörlerin merkezindedir. Ülke ekonomisinin merkezinde üretim ve istihdamıyla bulunan türk tekstil ve hazır giyim

sektörü, yüksek ihracat getirisiyle de ekonomiye döviz kazandırmaktadır (Küheylan, 2019, s.2).

Moda tasarımcılarının teşvik edilmesi, marka sayısının çoğaltılması ve katma değeri yüksek ürünlerin üretilmesi gibi durumlar sağlandığında, uluslararası yüksek rekabet ve zor pazar koşulları gibi sebeplerle engellenen Türk hazır giyim sektörü, küresel pazardaki seviyesini artırabilecektir (http-12). Bu sektörlerin Türkiye ekonomisinde çuk güçlü olarak devam etmeleri rekabetin sürekliliğini gerektirir. Çok eski bir geçmişe sahip olan THD (Tekstil, Hazır giyim ve Deri ürünleri) sektörleri küresel pazarda önemli bir yerdedir, bu gerçekçi büyümenin sürekli olması ise ancak üretimin sürekliliği ile mümkündür (http-36). Teknoloji, ekonomik faaliyetleri ve sosyal etkileşimi sayesinde hazır giyim ve tekstil sektörü Türkiye’de sosyo-ekonomik faaliyet alanında iyi bir yerdedir. Dünya koşullarının değişmesi ve modadaki hareketler de bu sektöre daha da büyüyen bir yatırım imkânı sunmaktadır (Arslan, 2008, s.25).

Gündemdeki küresel ve ekonomik koşullar içerisinde değişim ve dönüşümünü sürdüren sektörler, süreç içerisinde elde ettiği başarılarıyla hem küresel hem iç pazarda ki rekabetini artırarak Türkiye ekonomisindeki yerini güçlü bir şekilde korumaktadır (http-37).

Dünya’nın genel ihracatında 17.4 trilyon \$’ın 1 trilyon \$’ı ile hazır giyim, tekstil deri ve halı sektörleri genel ihracatın %6’lık bir kısmını oluşturmaktadır (http-37). Ülkemizde ise, üretimi, istihdamı, katma değeri ve ihracatıyla bakıldığında hazır giyim, tekstil, deri ve halı sektörleri öncelikli sektörler arasında yer almaktadır (http-37).

Tekstil, hazır giyim, deri ve halı sektörleri:

- GSMH’nin %6,6’sını,
- İmalat üretiminin %15,2’sini,
- İmalatta işgücünün %27,8’ini,
- Toplam ihracat gelirinin %19,8’ini gerçekleştirmektedir (http-37)

Türkiye’nin genel ihracatına bakıldığında %30’ların üzerinde bir başarı sağlayan hazır giyim sektörü, bu ihracattaki katma değeri yüksek ürünleriyle de aynı zamanda ülke ekonomisine ciddi bir katkı sunmaktadır (Dal ve Gürpınar, 2010, s.22). 1980 yılında eyleme geçen ihracat kalkınma politikası, tekstil ve hazır giyim sektörüne hızlı bir büyüme ile artan bir yatırım fırsatı sunmuştur (http-12). Gayri safi yurt içi hâsıla, imalat sanayi ve sanayi üretimindeki pay, ihracat, ekonomiye sağladığı net döviz girdisi, istihdam, yatırım gibi makro-ekonomik büyüklükler, Türkiye’de tekstil ve hazır giyim

sektörünün de önemini artırmıştır. Mevcut kapasitelerin yurt içindeki talebin çok üstünde seyretmesinden dolayı bu sektör, varlığını günümüzde çoğunlukla ihracata yönelik olarak sürdürme eyleminde dir. Hızlı teslimat, hedef pazarlara olan yakınlık, teknik, sosyal ve idari bilgi birikimi, tecrübe, geniş ürün yelpazesi ve tasarım kapasitesi gibi durumlar sektör için avantajdır. Hazır giyim sektörünün büyük firmaları, yurt içi ve yurt dışında mağazalarını daha da artırmışlardır. Esnek üretim yapısıyla değişen moda eğilimlerini takip eden Türk hazır giyim sanayisi, modaya uygun ve katma değeri yüksek ürünler üretme ayrıcalığını kazanmıştır (http-12).

Arslan'a (2008, s.44) göre, hazır giyim ihracatında Türkiye'nin pazar payı ile bu pay içinde gösterdiği gelişimi son derece önemlidir. Türk hazır giyim sektörü, dış pazara yoğunluk vererek mevcut potansiyelini büyütüp geliştirmektedir. Avrupa Birliği ülkeleri ile Amerika pazarı, sektör için en önemi iki pazardır diğerleri ise ihracatta bu ikisini takip etmektedir.

Avrupa Birliği'nin 2021 yılında tekstil sektöründe en çok ithalat yaptığı 10 ülke arasında, Türkiye Çin'den sonra ikinci sırada yer almaktadır. Avrupa Birliği-27 ülkelerinin 2021 yılında tüm dünyadan ithal ettiği tekstil ve hammaddeleri, bir önceki yıla oranla %20,7 artarak 18,5 milyar Euro değerinde gerçekleşmiştir. 2021 yılı genelinde, AB-27 ülkelerinin Türkiye'den tekstil ürünleri ithalatı bir önceki yıla kıyasla %36,1 oranında artmış ve 3,6 milyar Euro değerinde gerçekleşmiştir. Avrupa Birliği-27 ülkelerinin 2021 yılında hazır giyim ve konfeksiyon ürünleri ithalatı 2020 yılı verilerine göre %12,5 oranında ve 2019 yılı verilerine göre %4,1 oranında düşüş ile 85,8 milyar Euro değerinde gerçekleştirmiştir. 2021 yılında 28,8 milyar Euro değerinde ithalat değeri ile Çin AB-27 ülkelerinin birinci tedarikçisi konumunda iken, Bangladeş 14,7 milyar Euro ile ikinci, Türkiye ise 10,6 milyar Euro ile üçüncü büyük tedarikçisi konumunda olmuştur. Geçtiğimiz yıla göre Türkiye'den %14 oranında artış ile 10,6 milyar Euro değerinde sektörel ithalat değeri kaydedilmiştir. Bu ithalat değeri ile Türkiye'nin Avrupa Birliği'nin hazır giyim ve konfeksiyon ithalatı içerisindeki payı %12,3 olarak hesaplanmıştır (http-38).

4.2. Moda Tasarım Sektörünün Tasarımcıdan Beklentileri

Kabukçu' ya (2018, s.24) göre, “Moda kavramının içsel-dışsal ve bireysel-sosyal perspektiflerinden yola çıkarak; moda endüstrisi, *tasarım, üretim ve tüketimi teknik sosyal ağlar ile ilişkili olan pazarlama faaliyetleri* olarak tanımlanabilir ”. Ürün ve marka

çeşitliliği, renkli tasarımları, her sezonda yenilenen değişken yapısı, moda endüstrisine hız kazandırmaktadır. Dolayısıyla markalar ve tasarımcılar, tasarımlarını, belirledikleri hedef müşteri kitlelerine yönelik yaptıklarında bu hıza yetişebilmektedirler. Bununla birlikte tedarik zincirinin tüm elemanları baştan sona kadar eşgüdümlü olarak koordineli bir şekilde izlenmelidir (Kabukçu, 2018, s.24).

Pek çok moda merkezinin üretim geçmişine rağmen coğrafi özelliklerine bakıldığında moda tasarım sektöründeki üretim ve tasarım, günümüzde küresel eğilimlerle de kıyaslandığında birbirinden farklı konumlarda gelişmektedir (http-12). Türk hazır giyim sektörünün en önemli kısmı olan işletmelerde pazarlama yerine üretime odaklanıldığı bu durumun ise pazarlama düşüncesini geliştirmediği gözlenmiştir. Rekabet ortamının değişmesi yoğunluğun yalnızca üretime verilmesinin önüne geçmiş ve fiyat, satış, dağıtım, reklam, satış sonrası gibi hizmetlere de odaklanılmış, bu vesileyle pazarlama faaliyetleriyle modern pazarlama yöntemleri de kullanılmıştır (Küçükikiz, 2007, s.12).

Müşteri isteklerinin çeşitlenerek artması ile marka ve şirketlerin günden güne çoğalması, moda dünyasında farklı akımları gündeme getirmiştir. Bu durum, moda tasarımcılarına kendi ürünlerinin pazardan beklentisi ile tüketicilerin giysiden beklentisinin birbiriyle uyumlu olmasına dikkat etme mecburiyeti getirmiştir (http-12). McKinsey'e göre moda aktörlerinin önceliği esnek çalışmalarını daha da hızlandırmaları ve modellerini çalışırken de mevcuttaki durumu göz önünde bulundurmalarıdır (http-39). Teknolojik gelişmelerin başlattığı çağda, kitle iletişim araçları son hızla ilerlemekte, bu değişim ve gelişim düzenine uyum sağlamak ise kaçınılmaz olmaktadır (Öztürk ve Özbaş, 2018, s.84). Türk hazır giyim ürünlerinin ciddi bir kısmının yurt dışı pazarlarına gönderilmesi ile dünyada yaşanan bu son gelişmeler, sektörün talebini de firmaları da muhakkak etkileyecektir (http-12). Bundan dolayı Türk hazır giyim işletmeleri, ancak özgün tasarım ürünleri ve kendi modaları ile sektörün şiddetli rekabet ortamından zaferle çıkabileceklerdir (Özbek, Esmer ve Şaylan, 2020, s.191).

Her işe alımda olduğu gibi şirket içinde tasarım departmanı oluşturmada da tasarımcı adayının potansiyel uzmanlık ve motivasyon değerlendirmesinin olması gereklidir. Tasarımlarını şirket ile bütünleştirme, tasarımını müdürün kolayca anlayabileceği şekilde sunma özellikleriyle birlikte; iş dünyası bilgisi, tasarımcı konumunun kendisine yeni bir bakış açısı sunması ve yeni bir departmanda bulunma heyecanı, aynı zamanda tasarımcıdan beklenen şeylerdir (Mozota, 2005, s.326-327)

Yeni tasarımlar yeni ürünler demektir, yeni ürünler ise son yıllarda müşterilerin değişen beklentilerine cevap vermektedir. Bu doğrultuda gerek tasarımcı ihtiyacının gerekse hazır giyim işletmelerinin yeni ürünler geliştirme ihtiyaçlarının karşılanması zorunlu olmaktadır (Özbek, Esmer ve Şaylan, 2020, s.184). Hazır giyim üretiminde, toplumun istekleri, işletmenin satış ve fiyat politikası, üretim kapasitesi, üretim teknolojisi, makine parkı ve gelecekteki hedeflerini dikkate alarak bir sonraki sezonun moda olacak çizgilerini ve moda gelişimlerini gözlemleyen tasarımcının bu doğrultuda çalışmalarını yapması gereklidir (Arslan, 2009, s.103).

Günümüzde teknolojinin de ilerlemesiyle birlikte ülkeler açısından çok önemli olan mesleki eğitimin üretimdeki yeri yadsınamaz. Usta-çırak ilişkisinin olduğu sektörde zamanla kaliteli elemana daha fazla ihtiyaç duyulmaya başlanmış, örgün ve yaygın eğitim kurumlarından faydalanılmaya çalışılmış ve böylece moda tasarımı eğitiminin de önemi anlaşılmıştır. İyi bir moda tasarımı eğitimi almış, yetişmiş bir tasarımcı ve sektöre yönelik periyodik araştırma raporları sağlanmış bir Türkiye, kendini dünyaya kanıtlamış olacaktır (http-12). Bireylerin, değişimlerden etkilenecek yeniden şekillendirdikleri kariyerlerinde, daha anlamlı bir iş yaşamı beklentileri için geleneksel kalıpların dışındaki kariyer yaklaşımlarına yöneldikleri söylenebilir (Kanbur ve Han Salihoğlu, 2014, s.29). Moda sektörünün, perakende ticaret, yayıncılık, fotoğrafçılık, modellik, grafik tasarım, ürün tasarımı, tekstil ve hazır giyim sanayi gibi bölümlerle iç içe olması, ilgili bölümlerin mezunlarına bu sektörlerle birlikte sahne tasarımı, vitrin tasarımı, kostüm tasarımı, imaj stil danışmanlığı gibi alanlarda da istihdam edilme fırsatı vermektedir. Mezunlardan beklenen ile ne kadar vasıflı eleman ihtiyacı olduğu sorularının cevaplanabileceği şekilde sektörlerin isteklerine yönelik çalışma detayları bulunmamaktadır (Z. Kozaman Som 2010 ‘dan aktaran Aygöl ve Özudoğlu, 2014, s.37).

Ekonomik, hızlı, esnek, yaygın bilgi ve iletişim aracı olarak günümüzün en gelişmiş doğal yöntemi olan internet, moda tasarımcıları ve hazır giyim işletmelerini bir arada tutabilmektedir (Özbek, Esmer ve Şaylan, 2020, s.193). Günümüz şartlarında moda ve giysi modası, değişen düzlemde yer bulabilmek için kendini sosyal medya iletişim kanallarıyla ifade etmek zorundadır (Öztürk ve Özbaş, 2018, s.84). Dijital ortam “ bir tuşla yaşam” tabiriyle tüm insanlara cevap verebilecek potansiyeldedir. Bireyler, alışveriş öncesinde hizmetle ilgili bilgilerini alabildikleri gibi istek ve önerilerini bu ortam sayesinde karşı tarafa da aktarabilmektedirler. Yengin ve Sağiroğlu’na (2012, s.2) göre, moda dünyası internet sayesinde hedef kitleleriyle etkileşimdedir ve zamanla bu durum

süreklilik kazanmıştır. Teknoloji departmanında ki tasarımcı, iş planlarını teknolojiye eş değerde bir yöntemle geliştirip sürdürebilir (Mozota, 2005, s.330). Hazır giyim sektörünün son yıllardaki olumsuz seyrini değiştirecek olan e-girişimcilik uygulamalarının yaygınlaşması, sektöre canlılık kazandırmanın yanı sıra sektörün işletmeleri içinde önemli bir fırsat olmaktadır (Özbek, Esmer ve Şaylan, 2020, s.193).

5. YÖNTEM

Bu bölümde araştırmanın modeli, evren ve örnekleme, veri toplama teknikleri ile araçları, verilerin işlenmesi ve çözümlenmesinde kullanılan istatistiksel yöntemler yer almaktadır.

5.1. Araştırma Modeli

Ekonomik bir biçimde elde edilen verilerin analizindeki gerekli koşulların düzenlenmesi ve bunun belirli bir hedef doğrultusunda gerçekleştirilmesi, araştırma modeli olarak görülmektedir (Kuzu, 2013, s.26). Araştırmanın temel yöntemi betimsel, modeli ise genel tarama (survey) modellerinden tekil tarama modelidir. Karasar'a göre (2012, s. 79) bu araştırma modelleri “çok sayıda elemandan oluşan bir evrende, evren hakkında genel bir yargıya varmak amacı ile evrenin tümü ya da ondan alınacak bir grup örnek ya da örneklem üzerinde yapılan tarama düzenlemeleridir. Tekil tarama yaklaşımında, ilgilenilen olay, madde, birey, grup, kurum, konu vb. birim ve duruma ait değişkenler ayrı ayrı betimlenmeye çalışılır”. Bu doğrultuda öncelikle araştırma konusu ile ilgili literatür taraması yapılarak araştırmanın ilk bölümü olan kavramsal çerçeve kısmı oluşturulmuştur. Kavramsal çerçeve oluşturulduktan sonra veri toplama aracı olarak anket formu geliştirilmiştir. Örneklem uygulanan anket sonucunda elde edilen verilerin istatistiksel analizleri ile bulgulara ulaşılmış ve araştırmanın problemi ile alt problemlerine yanıtlar aranmıştır. Bulgular doğrultusunda araştırma sonuçlarının belirlenmesi ile birlikte ise öneriler geliştirilmiştir.

5.2. Evren ve Örneklem

“Evren, araştırma sonuçlarının genellenmek istendiği elemanlar bütünüdür. Örneklem, belli bir evrenden belli kurallara göre seçilmiş ve seçildiği evreni temsil yeterliliği kabul edilen küçük kümedir. Araştırmalar, çoğunlukla örneklem üzerinde yapılır ve elde edilen sonuçlar alındıkları evrene genellenir (Karasar, 2016, s.147-148)”.

Bu araştırmanın evrenini, 2001 yılında öğrenci kabulüne başlayarak, ilk mezunlarını 2004 yılında veren Anadolu ve Eskişehir Teknik Üniversitesi moda tasarımı ile tekstil ve moda tasarımı lisans programlarını başarılı biçimde tamamlayarak sektörde çalışan mezunların tamamı oluşturmaktadır. Araştırmanın örneklemini ise, ölçütleri karşılayarak araştırmaya katılan Anadolu ve Eskişehir Teknik Üniversitesi moda tasarımı ile tekstil ve moda tasarımı programlarının çalışan mezunları oluşturmaktadır.

Bu araştırma örnekleminin belirlenmesinde ölçüt örnekleme yöntemi kullanılmıştır. “Bu örnekleme yöntemindeki temel anlayış önceden belirlenmiş bir dizi ölçütü karşılayan bütün durumların çalışılmasıdır. Burada sözü edilen ölçüt veya ölçütler araştırmacı tarafından oluşturulabilir ya da daha önceden hazırlanmış bir ölçüt listesi kullanılabilir (Yıldırım ve Şimşek, 2008, s. 112)”. Bu doğrultuda, araştırma örnekleminin belirlenmesinde oluşturulan ölçütler şu şekildedir:

Örnekleme yer alan mezunların;

- Anadolu Üniversitesi ve Eskişehir Teknik Üniversitesi’nin Moda Tasarımı ya da Moda ve Tekstil Tasarımı Bölümü lisans mezunu olması,
- En az 1 yıllık çalışma geçmişine sahip olması,
- Araştırma örnekleme katılma ve anket formunu yanıtlamada gönüllü olması.

Araştırma ölçütlerini karşılayarak örnekleme yer alan mezunların yaşları, en az 23 en çok 39 yaş aralığında değişmektedir. Cinsiyet dağılımları incelendiğinde ise örneklemin % 94,9’u (f=93) kadın ve % 5,1’i (f=5) erkektir. Mezunların mevcut iş yerlerinde çalışma süreleri 1 yıl ile 16 yıl arasında değişiklik göstermektedir. Örnekleme yer alan mezunların mezuniyet yıllarına göre dağılımları ise aşağıdaki tabloda ayrıntıları ile sunulmaktadır.

Tablo 5.1. Örnekleme Yer Alan Mezunların Mezuniyet Yılları

Mezuniyet Yılı	f	%
2006	2	2,0
2007	3	3,1
2008	1	1,0
2009	1	1,0
2010	1	1,0
2011	2	2,0
2012	8	8,2
2013	5	5,1
2014	8	8,2
2015	3	3,1
2016	16	16,3
2017	12	12,2
2018	14	14,3
2019	16	16,3
2020	5	5,1
2021	1	1,0
Toplam	98	100

Tablo 5.1. incelendiğinde örnekleme yer alan mezunların çoğunluğunu %16,3'lük eşit oranlarla 2016 ve 2019 yılı mezunlarının oluşturduğu görülmektedir. En az mezuna ulaşılan yıllar 2008, 2009, 2010 ve 2021 yılları olmuştur. 2004 ve 2005 mezunlarına ise ulaşılammıştır. Araştırmanın veri toplama aşamasında, 2004 yılındaki ilk mezunlardan 2020-2021 öğretim yılına kadar olan süreçteki tüm mezunlara erişilmeye çalışılmıştır. Bu süreçte, Moda Tasarımı ya da Tekstil ve Moda Tasarımı Bölümlerinin mezun öğrencileri ile üniversitelerin ya da bölümlerin sağladığı resmi bir iletişim platformunun bulunmaması nedeni ile oldukça güçlük yaşanmıştır. Belirlenen ölçütleri karşılayarak, araştırma örneklemini oluşturan 98 çalışan mezuna ise öğretim elemanlarında geçmişe ait bulunan iletişim bilgileri ya da sosyal medya hesaplarından ulaşılabilmiştir.

5.3. Veri Toplama Tekniği ve Aracı

Araştırma verilerinin elde edilmesinde anket formu kullanılmıştır. Anket formu uygulaması, örnekleme yer alan mezunlara, 2020-2021 öğretim yılı güz döneminde çevrimiçi (online) platformda Google formlar aracılığıyla yapılmıştır. Anket formu ile elde edilen veriler, SPSS 23 programına aktararak istatistiksel analizleri gerçekleştirilmiştir. Ankette bulunan önermeler, kesinlikle katılıyorum: 5, katılıyorum: 4, kararsızım: 3, katılmıyorum: 2 ve kesinlikle katılmıyorum: 1 şeklinde numaralandırılarak 5'li likert tipinde oluşturulmuştur. Önermelerin likert puan aralıkları ise kesinlikle katılıyorum: 5,00 – 4,20, katılıyorum: 4,19 – 3,40, kararsızım: 3,39 - 2,60, katılmıyorum: 2,59 – 1,80 ve kesinlikle katılmıyorum: 1,79 – 1,00 şeklindedir. Toplamda 98 mezuna uygulanan anketin güvenilirlik analizi SPSS 23 programında Cronbach's Alpha katsayısı hesaplanarak yapılmıştır. Bu hesaplama göre anketin güvenilirlik **katsayısı, 97'dir**. İstatistiksel anlamda, iç tutarlılık düzeyinin kabul edilebilmesi için genellikle istenen Alpha düzeyi, 70 ya da üzeridir. Alpha değeri, 60 ila, 80 arasında ise ölçek oldukça güvenilir (Özdamar, 2004, s. 632-633'ten aktaran: Akbulut, 2010, s.80). Bu doğrultuda, araştırma verilerinin güvenilirliğinin yeterli olduğu söylenebilir.

5.4. Veri Toplama Aracının Geliştirilmesi

Moda tasarımı bölümü mezunlarının proje derslerinde kazandıkları yeterliliklerin çalışma hayatlarında bilgi ve beceri ihtiyaçlarını karşılama durumuna yönelik görüşlerinin belirlenmesinde, 2016 yılında Dr. Öğr. Üyesi Esra VAROL tarafından geliştirilen ve geçerlilik ve güvenilirlik analizi yapılmış olan anket formu güncellenerek

kullanılmıştır. Kullanılan anket formu araştırmanın problem ve alt problemlerinin çözümüne yönelik nicel verilerin elde edilmesinde, mezunların demografik özellikleri ile stüdyo derslerinde kazandırılan bilişsel, psikomotor ve duyuşsal yeterliliklerin çalışma hayatındaki ihtiyaçları karşılama durumuna yönelik görüş önermeleri olmak üzere iki boyuttan oluşmaktadır. Anket formunun birinci kısmında, mezunların yaş, cinsiyet, çalışma süresi ve mezuniyet yılı olmak üzere demografik özellikleri ile ilgili 4 soru yer almaktadır. Anket formunun ikinci kısmında ise stüdyo derslerinde kazandırılan yeterliliklerin çalışma hayatındaki ihtiyaçları karşılama durumuna yönelik 35 görüş önermesi yer almaktadır. Toplam 39 maddeden oluşan anket formunun geliştirmesinde öncelikle araştırma problemine yönelik literatür taraması yapılmıştır. İlgili literatür doğrultusunda ve eğitim programlarının incelenmesiyle birlikte stüdyo derslerinde kazandırılması amaçlanan bilişsel, psikomotor ve duyuşsal program yeterliliklerinin (hedeflerinin) neler olduğu belirlenmiştir. Yeterliliklerin belirlenmesi ile birlikte, bu hedeflerin iş yaşamında ihtiyaç duyulan yeterliliklerle ilişkisi kurulmuş ve anket formunda yer alan önermeler geliştirilmiştir. Anketin kapsam geçerliliği için uzman görüşleri alınmıştır. Uzman görüşleri ile son hali verilen anketin uygulanabilmesinde etik inceleme için Eskişehir Teknik Üniversitesi Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği Kuruluna başvuruda bulunulmuştur. Kurulun uygun görüşü doğrultusunda ise veri toplama aşamasına gelinmiştir.

5.5. Verilerin Analizi

Araştırma probleminin cevaplanmasında ölçme aracı ile ulaşılan nicel verilerin SPSS 23 istatistik programına aktarımı sonucunda incelemesi yapılmıştır. Anket formu ile ulaşılan verilerin genelinin çözümlenmesinde frekans (f), yüzdelik değer (%), aritmetik ortalama ($\bar{X}$) hesaplamaları kullanılmıştır. Anketin güvenirlik analizinde ise Cronbach's Alpha Testi uygulanmıştır. Ulaşılan bulgular, bu bölümde ilgili başlıklar altında metin içerisinde ya da Bulgular ve Yorum bölümünde oluşturulan tablolar ile ayrıntılı biçimde sunulmuştur.

6. BULGULAR VE YORUM

Bu bölümde, araştırma problemi ve alt problemlerin cevaplanması amacıyla toplanan verilerin istatistiksel analizlerinin yapılması sonucu elde edilen bulgular ve bulguların yorumları bulunmaktadır. Bulgular, araştırma alt problemleri doğrultusunda ilgili başlıklar altında ve oluşturulan tablolar ile sunulmuştur. Her bir tablo ise önemli olduğu düşünülen bulgular doğrultusunda ayrıntıları ile yorumlanmıştır.

6.1. Mezunların Kazandıkları Bilişsel Yeterliliklerin Çalışma Hayatlarındaki İhtiyaçlarını Karşılama Durumu Konusundaki Görüşlerine Yönelik Bulgular

Araştırma verilerinin elde edilmesinde kullanılan anket formunda, mezunların proje derslerinde kazandıkları bilişsel yeterliliklerin çalışma hayatlarındaki ihtiyaçlarını karşılama durumuna yönelik görüşlerini belirlemede 14 önerme yer almıştır. Bu önermelere verilen yanıtların istatistiksel analizi sonucunda ulaşılan bulgular Tablo 6.1.'de sunulmaktadır.

Tablo 6.1. *Mezunların Bilişsel Yeterliliklerin Çalışma Hayatlarındaki İhtiyaçlarını Karşılama Durumu Konusundaki Görüşleri*

Önermeler	Kesinlikle Katılıyor % (f)	Katılıyor % (f)	Kararsızım % (f)	Katılmıyorum % (f)	Kesinlikle Katılmıyorum % (f)	$\bar{X}$
1. Proje dersinde öğrendiğim teorik bilgiler moda sektöründe yaratıcı, özgün ve yenilikçi tasarımlar geliştirebilmemde katkı sağlar.	28,6 (28)	41,8 (41)	17,3 (17)	10,2 (10)	2 (2)	3,8469
2. Proje derslerinde farklı yaş, cinsiyet ve kullanım alanlarına yönelik tasarım fikirleri geliştirmiş olmam iş koşullarında istenen koleksiyonlara yönelik tasarım fikirleri geliştirebilmemde katkı sağlar.	35,7 (35)	43,9 (43)	9,2 (9)	6,1 (6)	5,1 (5)	3,9898
3. Proje derslerinde farklı temalar (esin kaynakları) doğrultusunda giysi koleksiyonları tasarlama konusunda edindiğim bilgiler iş koşullarımda istenen koleksiyonlara yönelik yaratıcı tasarım fikirleri geliştirebilmemde katkı sağlar.	37,8 (37)	45,9 (45)	8,2 (8)	5,1 (5)	3,1 (3)	4,1020
4. Proje derslerinde tasarım öğelerini tasarım ilkeleri yönünde kullanarak giysi koleksiyonları hazırlama yönünde kazandığım bilgiler iş koşullarımda beğenilen giysi koleksiyon fikirleri geliştirmemde katkı sağlar.	29,6 (29)	40,8 (40)	20,4 (20)	8,2 (8)	1,0 (1)	3,8980

Tablo 6.1. (Devam) *Mezunların Bilişsel Yeterliliklerin Çalışma Hayatlarındaki İhtiyaçlarını Karşılama Durumu Konusundaki Görüşleri*

5. Tasarım sürecinde hedef kitlenin belirlenmesi konusunda edindiğim bilgiler, çalışma hayatımda müşteri istek ve beklentilerinin karşılanmasında verimli sonuçlar elde etmemi sağlar.	46,9 (46)	29,6 (29)	16,3 (16)	4,1 (4)	3,1 (3)	4,1327
6. Proje derslerinde giysi koleksiyonu tasarlama ve koleksiyonun üretimi ile ilgili tüm aşamalara yönelik öğrenmiş olduğum teorik bilgiler, iş yaşamımda tasarım projesi gerçekleştirirken kolaylık ve katkı sağlar.	35,7 (35)	40,8 (40)	14,3 (14)	4,1 (4)	5,1 (5)	3,9796
7. Proje dersleri dâhilinde edindiğim piyasa rekabet analizi bilgileri, sektörde oluşan rekabet durumlarında çalışma alanıma daha fazla katkı sağlamama yardımcı olur.	22,4 (22)	31,6 (31)	25,5 (25)	10,2 (10)	10,2 (10)	3,4592
8. Proje derslerinde yapılan toplam maliyet analizleri iş koşullarımda fiyat-kalite faktörlerini etkili şekilde analiz edebilmemde katkı sağlar.	22,4 (22)	31,6 (31)	22,4 (22)	15,3 (15)	8,2 (8)	3,4490
9. Proje derslerinde iki ve üç boyutlu düşünebilme davranışlarını kazanmış olmam, iş koşullarımda geliştirdiğim ürünleri öngörebilmemi sağlar.	40,8 (40)	41,8 (41)	12,2 (12)	3,1 (3)	2,0 (2)	4,1633
10. Proje derslerindeki koleksiyon tasarımları ile gelişen estetik algım iş koşullarımdaki tasarımları eleştirebilmemde katkı sağlar.	42,9 (42)	43,9 (43)	8,2 (8)	3,1 (3)	2,0 (2)	4,2245
11. Proje derslerinde geliştirdiğim tasarım problemlerine çözüm fikirleri üretme becerilerim iş koşullarımda karşılaştığım çok çeşitli tasarım problemlerine çözüm fikirleri üretebilmeme katkı sağlar.	40,8 (40)	41,8 (41)	6,1 (6)	8,2 (8)	3,1 (3)	4,0918
12. Proje dersinde hedefe uygun ürün tasarlayabilmem iş koşullarımda moda endüstrisinin beklentisine uygun ürünler tasarlamama katkı sağlar.	37,8 (37)	45,9 (45)	10,2 (10)	3,1 (3)	3,1 (3)	4,1224
13. Proje derslerinde öğrendiğim renk bilgisi, sektörde sezonluk belirlenen renk trendleri çerçevesinde doğru ve uyumlu renkler seçmeme katkı sağlar.	38,8 (38)	37,8 (37)	14,3 (14)	5,1 (5)	4,1 (4)	4,0204
14. Proje derslerinde geliştirdiğim estetik bakış açısı, iş koşullarımda beğeni yaratan koleksiyonlar geliştirmeme katkı sağlar.	49,0 (48)	35,7 (35)	9,2 (9)	4,1 (4)	2,0 (2)	4,2551

n=98

Moda tasarımı eğitiminin stüdyo derslerinde, bilişsel alanın bilgi basamağından, en üst basamağı olan değerlendirme basamağına kadar her düzeyde pek çok farklı yeterliliğin kazandırılması hedeflenmektedir. Bu hedefe yönelik görüş önermelerinden oluşan Tablo 6.1. incelendiğinde elde edilen en dikkat çekici bulgular şöyledir:

Gerek frekans ve yüzdelik değerler, gerekse belirlenen ortalama değer ($\bar{X} = 4,2551$) dikkate alındığında, mezunların stüdyo derslerinde kazandıkları ve iş yaşamlarında en çok ihtiyaçlarına cevap veren bilişsel yeterliliğin, “proje derslerinde geliştirdiğim estetik bakış açısı, iş koşullarımda beğeni yaratan koleksiyonlar geliştirmeme katkı sağlar” olduğu görülmektedir. Bu görüşü yine aynı doğrultuda olan ve ortalama değer bakımından ($\bar{X} = 4,2245$) ikinci sırada yer alan “proje derslerindeki koleksiyon tasarımları ile gelişen estetik algım iş koşullarımdaki tasarımları eleştirebilmemde katkı sağlar” takip etmektedir. Bu doğrultuda, mezunların stüdyo derslerinde edindikleri, tasarımların beğeni kazanabilmedeki estetik değeri ile bu değer düzeyi konusunda değerlendirmelerde bulunabilme kazanımını çalışma hayatlarında yeterli ve yararlı buldukları görüşünde olduğu söylenebilir. Bununla birlikte, ortalama değer bakımından $\bar{X} = 3,4490$ ’lık değer ile “katılıyorum” aralığında ($\bar{X} = 4,19 - 3,40$) yer almasına rağmen mezunların en az görüş birliğinde olduğu bilişsel kazanımın “proje derslerinde yapılan toplam maliyet analizleri iş koşullarımda fiyat-kalite faktörlerini etkili şekilde analiz edebilmemde katkı sağlar” olduğu görülmektedir. Bu durumun temel nedeni, stüdyo derslerinde belli sayıda ve küçük ölçekli üretimlerin yapılması ve yapılan bu üretilere yönelik maliyet analizlerinin gerçek iş koşullarına göre sınırlı kalması olduğu şeklinde düşünülebilir. Mezunların çalışma hayatlarındaki ihtiyaçlarını karşılamada en kararsız görüşte oldukları bilişsel kazanımın ise % 25,5’lik bir oranla “proje dersleri dâhilinde edindiğim piyasa rekabet analizi bilgileri, sektörde oluşan rekabet durumlarında çalışma alanıma daha fazla katkı sağlamama yardımcı olur” şeklindedir. Mezunların bu bilişsel yeterlilikle ilgili kararsız görüşe sahip olmasının nedeni olarak, stüdyo derslerinde oluşturulan iş benzetimi ortamının, gerçek iş koşullarındaki rekabeti tam ve güncel hali ile izleme konusunda yetersiz kalabilmesi olduğu düşünülebilir. Tablo 6.1.’de yer alan her bir bilişsel kazanıma yönelik genel yüzdelik değerler ile genel ortalama değerler dikkate alındığında ise mezunların stüdyo derslerinde kazandıkları bilişsel yeterlilikler konusunda çalışma hayatlarındaki ihtiyaçlarını karşıladığı yönünde görüşe sahip oldukları söylenebilir. Bu

durum, eğitim programının stüdyo derslerinin bilişsel hedeflerine ulaştığı şeklinde yorumlanabilir.

Eğitimde başarılı bireylerin yetiştirilebilmesinde bilişsel hedefler önemli bir boyutu oluşturmakla birlikte tek başına yeterli değildir. Bilişsel hedeflerle birlikte psikomotor ve duyuşsal hedeflere de ulaşılabilmelidir.

6.2. Mezunların Kazandıkları Psikomotor Yeterliliklerin Çalışma Hayatlarındaki İhtiyaçlarını Karşılama Durumu Konusundaki Görüşlerine Yönelik Bulgular

Moda tasarımı eğitiminin stüdyo derslerinde, öğrencilere kazandırılması gereken pek çok psikomotor yeterlilik söz konusudur. Beceri olarak da adlandırılabilen bu yeterlilikler, düşündüğünü çizebilmeden, ürün haline getirebilme gibi tasarım sürecinin her bir aşamasında ve pek çok farklı düzeyinde bulunmaktadır. Mezunların proje derslerinde kazandıkları psikomotor yeterliliklerin çalışma hayatlarındaki ihtiyaçlarını karşılama durumuna yönelik görüşlerini belirlemede anket formunda 18 önermeye yer verilmiştir. Bu önermelere verilen yanıtların istatistiksel analizleri sonucunda ulaşılan bulgular ise Tablo 6.2.'de sunulmaktadır.

Tablo 6.2. Mezunların Psikomotor Yeterliliklerin Çalışma Hayatlarındaki İhtiyaçlarını Karşılama Durumu Konusundaki Görüşleri

Önermeler	Kesinlikle Katılıyorum	Katılıyorum	Kararsızım	Katılmıyorum	Kesinlikle Katılmıyorum	X̄
	% (f)	% (f)	% (f)	% (f)	% (f)	
1. Proje dersinde öğrenerek geliştirdiğim üretim becerileri, moda sektöründe yaratıcı, özgün ve yenilikçi tasarımlar üretebilmeme katkı sağlar.	30,6 (30)	48,0 (47)	15,3 (15)	5,1 (5)	1,0 (1)	4,0204
2. Proje derslerinde farklı yaş, cinsiyet ve kullanım alanlarına yönelik farklı giysi koleksiyonları hazırlamış olmam iş koşullarında istenen koleksiyonları hazırlayabilmemde katkı sağlar.	35,7 (35)	42,9 (42)	11,2 (11)	7,1 (7)	3,1 (3)	4,0102
3. Proje derslerinde tasarım öğelerini tasarım ilkeleri yönünde kullanarak giysi koleksiyonları üretmiş olmam iş koşullarımda beğenilen giysi koleksiyonları hazırlamamda katkı sağlar.	28,6 (28)	40,8 (40)	21,4 (21)	5,1 (5)	4,1 (4)	3,8469

Tablo 6.2. (Devam) *Mezunların Psikomotor Yeterliliklerin Çalışma Hayatlarındaki İhtiyaçlarını Karşılama Durumu Konusundaki Görüşleri*

4. Proje derslerinde tasarım koleksiyonunun görsel özeti olan hikâye panosu hazırlama çalışmaları yapmış olmam çalışma hayatımda koleksiyon tasarım süreçlerimi ve sunumumu destekler.	43,9 (43)	31,6 (31)	13,3(13)	5,1 (5)	6,1 (6)	4,0204
5. Proje derslerinde moda eğilimi ve sezon araştırmaları sonucunda koleksiyon geliştirme çalışmaları yapmış olmam, sektörde eğilim belirleme ve sezonlara göre koleksiyonlar hazırlamamda tasarım süreçlerime olumlu yönde katkı sağlar.	41,8 (41)	41,8 (41)	10,2(10)	5,1 (5)	1,0 (1)	4,1837
6. Proje derslerinde giysi koleksiyonu tasarlama ve koleksiyonun üretimi ile ilgili tüm aşamalara yönelik öğrenmiş olduğum beceriler, iş yaşamımda tasarım projesi gerçekleştirirken kolaylık ve katkı sağlar.	40,8 (40)	42,9 (42)	8,2 (8)	5,1 (5)	3,1 (3)	4,1327
7. Proje derslerinde tasarımlarıma uygun kumaşların ve aksesuarların seçimi ile kullanımı konusunda geliştirdiğim becerilerim sektörde hazırladığım koleksiyonlar için doğru malzeme seçmeme katkı sağlar.	35,7 (35)	34,7 (34)	19,4(19)	6,1 (6)	4,1 (4)	3,9184
8. Proje derslerinde geliştirdiğim koleksiyonları üretmiş olmam sektörde geliştirdiğim koleksiyonların üretilebilirliğini değerlendirebilmem konusunda yardımcı olur.	37,8 (37)	36,7 (36)	14,3(14)	6,1 (6)	5,1 (5)	3,9592
9. Lisans eğitimimin bitirme projesi kapsamında yapılan sergi veya defile etkinlikleri, iş koşullarında sunum ve tanıtım becerilerimin geliştirilmesine katkı sağlar.	40,8 (40)	32,7 (32)	11,2 (11)	4,1 (4)	11,2 (11)	3,8776
10. Proje dersi kapsamında moda fotoğrafı çekimleri yapmış olmam sektörde ürün tanıtım ve pazarlama alanındaki becerilerimi artırır.	41,8 (41)	38,8 (38)	9,2 (9)	6,1 (6)	4,1 (4)	4,0816
11. Proje dersi kapsamında süreç dosyaları hazırlamış olmam, iş koşullarımda araştırma verilerimi planlı şekilde düzenleme ve sunabilmemde katkı sağlar.	34,7 (34)	36,7 (36)	12,2(12)	12,2 (12)	4,1 (4)	3,8571
12. Proje derslerinde farklı malzemelerle koleksiyonlar hazırlamış olmam iş koşullarında çeşitli malzemeleri etkin ve estetik kullanımına katkı sağlar.	36,7 (36)	43,9 (43)	11,2(11)	4,1 (4)	4,1 (4)	4,0510

Tablo 6.2. (Devam) *Mezunların Psikomotor Yeterliliklerin Çalışma Hayatlarındaki İhtiyaçlarını Karşılama Durumu Konusundaki Görüşleri*

13. Proje derslerinde vücut oranlarına göre ve tüm detaylarıyla tasarımı yapmam iş koşullarında üretim sürecini kolay ve verimli geçirmeme katkıda bulunur.	35,7 (35)	42,9 (42)	13,3(13)	5,1 (5)	3,1 (3)	4,0306
14. Proje derslerinde tasarımlarım üzerinde bulunan detayları siluet üzerine anlaşılır şekilde aktarmam sektörde üretim esnasında oluşabilecek yanlış anlamaları önlememde yardımcı olur.	40,8 (40)	37,8 (37)	11,2(11)	5,1 (5)	5,1 (5)	4,0408
15. Proje derslerinde tasarım sürecindeki her bir işleme göre işlem basamakları oluşturmam sektörde üretimdeki iş akışını kolaylaştırmama katkı sağlar.	28,6 (28)	41,8 (41)	17,3(17)	8,2 (8)	4,1 (4)	3,8265
16. Hedef kitle, moda ve modele uygun hazırladığım süsleme ve dikiş teknikleri, iş koşullarında modelin estetik görünmesi ve beğeniyle karşılanmasını sağlamama katkı sağlar.	39,8 (39)	43,9 (43)	13,3(13)	1,0 (1)	2,0 (2)	4,1837
17. Proje derslerinde modeli doğru analiz ederek modelin kalıbını hazırlamam, iş koşullarında hazırlanacak kalıbı doğru yönlendirmeme yardımcı olur.	41,8 (41)	40,8 (40)	13,3(13)	2,0 (2)	2,0 (2)	4,1837
18. Proje dersinde hazırladığım modellerin örnek dikimini (prototipini) ve üzerinde gerekli düzeltmeleri yapmam iş koşullarında üretim sürecini daha verimli hale getirmeme katkı sağlar.	43,9 (43)	39,8 (39)	8,2 (8)	3,1 (3)	5,1 (5)	4,1429
n=98						

Psikomotor yeterliliklerin çalışma hayatındaki ihtiyaçları karşılama durumuna yönelik görüş önermelerinden oluşan Tablo 6.2. incelendiğinde elde edilen en dikkat çekici bulgular şöyledir:

Sahip oldukları 43,9'luk eşit yüzdelik değerler ile mezunların iş yaşamındaki ihtiyaçlarını karşılamada “kesinlikle katılıyorum” görüşünü belirttikleri psikomotor kazanımlar, “Proje derslerinde tasarım koleksiyonunun görsel özeti olan hikâye panosu hazırlama çalışmaları yapmış olmam çalışma hayatımda koleksiyon tasarım süreçlerimi ve sunumumu destekler” ile “Proje dersinde hazırladığım modellerin örnek dikimini (prototipini) ve üzerinde gerekli düzeltmeleri yapmam iş koşullarında üretim sürecini daha verimli hale getirmeme katkı sağlar” önermeleri olmuştur. Tabloda yer alan

aritmetik ortalama değerleri dikkate alındığında ise mezunlar, ortalama değer bakımından eşit olan ($\bar{X}=4,1837$), “proje derslerinde moda eğilimi ve sezon araştırmaları sonucunda koleksiyon geliştirme çalışmaları yapmış olmam, sektörde eğilim belirleme ve sezonlara göre koleksiyonlar hazırlamamda tasarım süreçlerime olumlu yönde katkı sağlar”, “hedef kitle, moda ve modele uygun hazırladığım süsleme ve dikiş teknikleri, iş koşullarında modelin estetik görünmesi ve beğeniyle karşılanmasını sağlamama katkı sağlar” ve “proje derslerinde modeli doğru analiz ederek modelin kalıbını hazırlamam, iş koşullarında hazırlanacak kalıbı doğru yönlendirmeme yardımcı olur” önermelerine katıldıkları görüşüne sahiptirler. Bu sonuçlar dikkate alındığında, tasarım sürecinin hikâye panosu hazırlamadan, tasarım geliştirme ve üretim süreçlerine kadar her basamağında ve her düzeyde yer alan psikomotor yeterliliklerin kazandırılmasının çalışma hayatı ihtiyaçlarının karşılanmasında oldukça önemli olduğu değerlendirilmesinde bulunulabilir. Konu ile ilgili kişilerin bazı söylemleri ve moda tasarımı eğitiminde yapılabilen bazı uygulamalar doğrultusunda tasarımcı adaylarının proje derslerinde özellikle üretim çalışmalarının başkaları tarafından yapılması uygun bulunabilmektedir. Oysaki ilgili sonuçlar dikkate alındığında, moda tasarımı ğrencilerinin üretim çalışmalarını kendilerinin gerçekleştirmesinin çalışma hayatındaki ihtiyaçlarının karşılanmasında ne kadar önemli olduğu görülmektedir. Tablo 6.2.’de yer alan aritmetik ortalama değerleri incelendiğinde $\bar{X}=3,8265$ ’lik değer ile “katılıyorum” aralığında ($\bar{X}=4,19-3,40$) yer almasına rağmen en az görüş birliğinde bulunan psikomotor yeterlilik “Proje derslerinde tasarım sürecindeki her bir işleme göre işlem basamakları oluşturmam sektörde üretimdeki iş akışını kolaylaştırmama katkı sağlar” önermesidir. Bu durumun, proje derslerinde oluşturulan iş benzetimi ortamda gerçekleştirilen iş basamaklarının, gerçek iş koşullarındakilere göre daha farklı olabilmesi ve bu ortamda günceli tam olarak takip etmede glk yaşanması nedenlerinden kaynaklandığı dşnlebilir. Mezunların %21,4’lk oranla en kararsız görüş bildikleri önerme ise “proje derslerinde tasarım ögelerini tasarım ilkeleri yönünde kullanarak giysi koleksiyonları üretmiş olmam iş koşullarımda beğenilen giysi koleksiyonları hazırlamamda katkı sağlar” önermesi olmuştur. Tablo 6.2.’de yer alan tüm yüzdelik değerler ile ortalama değerler dikkate alındığında ise mezunların tüm önermelere katıldıkları görüşüne sahip oldukları görülmektedir. Bu doğrultuda, ilgili programın stüdyo derslerinde kazandırılan psikomotor yeterliliklerin çalışma hayatının beklenti ve ihtiyaçlarını karşılamada yeterli

olduğu söylenebilir. Bir başka deyiş ise bu bulgu doğrultusunda moda tasarımı programın hedeflerine başarılı şekilde ulaşıldığı yorumunda bulunabilir.

6.3. Mezunların Kazandıkları Duyuşsal Yeterliliklerin Çalışma Hayatlarındaki İhtiyaçlarını Karşılama Durumu Konusundaki Görüşlerine Yönelik Bulgular

Eğitimde kazandırılmak istenen yeterliliklerin üçüncü boyutunu oluşturan duyuşsal yeterlilikler gerek bilişsel gerekse psikomotor yeterlilikler kadar önemlidir. Bu yeterlilikler, ilgi, tutum, güdülenmişlik, kişilik gibi değer yargılarını kapsamaktadır (Sönmez, 1985, s. 102). Moda tasarımı eğitiminin stüdyo derslerinde tasarımcı adaylarına temel mesleki ve insani değerlerin kazandırılması programın genel hedeflerine ulaşılabilmesinde gereklidir. Bu doğrultuda mezunların proje derslerinde kazandıkları duyuşsal yeterliliklerin çalışma hayatlarındaki ihtiyaçlarını karşılama durumuna yönelik görüşlerini belirlemede anket formunda 3 önermeye yer verilmiştir. Bu önermelere verilen yanıtların istatistiksel analizi sonucunda ulaşılan bulgular ise Tablo 6.3.'te sunulmaktadır.

Tablo 6.3. Mezunların Duyuşsal Yeterliliklerin Çalışma Hayatlarındaki İhtiyaçlarını Karşılama Durumu Konusundaki Görüşleri

Önermeler	Kesinlikle Katılıyorum	Katılıyorum	Kararsızım	Katılmıyorum	Kesinlikle Katılmıyorum	$\bar{X}$
	% (f)	% (f)	% (f)	% (f)	% (f)	
1. Proje dersi içeriğinin yükümlülüklerini yerine getirmem, sektörde mesleki sorumluluk kazanma bilincimi geliştirmeme katkı sağlar.	42,9 (42)	43,9 (43)	9,2 (9)	2,0 (2)	2,0 (2)	4,2347
2. Proje dersinin yükümlülüklerini yerine getirmem, iş hayatında da işimi özveriyle yapmama katkı sağlar.	48,0 (47)	33,7 (33)	13,3 (13)	3,1 (3)	2,0 (2)	4,2245
3. Proje dersinde arkadaşların, öğretim elemanlarının fikirlerinden faydalanmam ve fikir alışverişinde bulunmam, iş hayatında ekip çalışmasına uyumlu olmamda katkı sağlar.	52,0 (51)	34,7 (34)	7,1 (7)	2,0 (2)	4,1 (4)	4,2857
n=98						

Moda tasarım programlarının mezun kişilere kazandırmak istediği yeterliliklerden biri de duyuşsal yeterliliklerdir. Duyusal yeterliliklerin çalışma hayatındaki ihtiyaçları karşılama durumuna yönelik görüş önermelerinden oluşan Tablo 6.3. incelendiğinde elde edilen bulgular şu şekildedir:

Tablo incelendiğinde katılımcıların, % 52,0 ile en yüksek yüzdelerik değere sahip olan “Proje dersinde arkadaşların, öğretim elemanlarının fikirlerinden faydalanmam ve fikir alışverişinde bulunmam, iş hayatında ekip çalışmasına uyumlu olmamda katkı sağlar” önermesini tercih ettikleri görölmektedir. Tablodaki aritmetik ortalama değerlerine ($\bar{X} = 4, 2857$) bakıldığında ise, en yüksek değerin yine “Proje dersinde arkadaşların, öğretim elemanlarının fikirlerinden faydalanmam ve fikir alışverişinde bulunmam, iş hayatında ekip çalışmasına uyumlu olmamda katkı sağlar” önermesinde olduğu gözlenmektedir. Aritmetik ortalamalar içerisinde en düşük değerde olan ($\bar{X} = 4,2245$) önerme ise, “Proje dersinin yükümlölüklerini yerine getirmem, iş hayatında da işimi özveriyle yapmama katkı sağlar” olduğu önermedir. Mezunlardan % 13,3 oranla en karasız görüşte oldukları önerme “Proje dersinin yükümlölüklerini yerine getirmem, iş hayatında da işimi özveriyle yapmama katkı sağlar” önermesi olmuştur. Bunun nedeninin proje dersinin yükümlölüklerini tam manasıyla yerine getirmede zorlanmış olabilecekleri ya da yapılması gerekli şeylerin erteleme alışkanlığı sebebiyle iş hayatında özveri sağlayamadıkları düşünölebilir.

Tablo 6.3. üzerindeki duyuşsal yeterliliklerin bulunduğu üç önermeye de yüksek düzeyde “kesinlikle katılıyorum” görüşüyle katılımın sağlandığı görölmektedir. Buradan yola çıkarak proje derslerindeki fikir alışverişlerinin aslında çalışma hayatına olumlu bir şekilde yansıdığı ve işbirliği çalışmasını da güçlendirdiği yorumu yapılabilir. İlgili programın duyuşsal yeterliliklerinin çalışma hayatındaki beklentileri karşıladığı ve programın da hedeflerine ulaştığı düşünölebilir.

7. SONUÇ VE ÖNERİLER

Bu bölümde araştırma bulgularının yorumlanması sonucunda elde edilen sonuçlar ve sonuçlar doğrultusunda geliştirilen öneriler açıklanmıştır.

7.1. Sonuçlar

Tasarım, hayal ettiğini çizibilme, yaratıcılığı ve yeteneklerini ortaya koyabilme vb. özellikleri kapsamaktadır. Tasarım diğer disiplinlerin yanı sıra moda tasarımı da içinde barındırır. Moda tasarım sürecinde hayal dünyasını etkin kullanabilmek ise en önemli öğelerden biridir.

Yükseköğretim kurumlarının lisans düzeyinde eğitim veren moda tasarımı programları, moda tasarımcılarını yetiştirmeyi amaçlamaktadır. Bunun yanı sıra son sınıf proje/stüdyo derslerinde kazandırılması düşünülen bilişsel, psikomotor ve duyuşsal yeterlilikteki hedeflerin çalışma hayatlarındaki ihtiyaçları karşılaması da hedefler arasındadır.

Öğrenciler, moda tasarımı programının teorik ve uygulamalı olan diğer derslerden edindikleri bilgi ve becerileri son sınıftaki stüdyo derslerinde proje veya koleksiyon geliştirme gibi derslere transfer edebilmektedirler. Bu sebeple proje veya stüdyo dersleri moda tasarım programlarının en üst basamağında bulunan sentez basamağı düzeyindedir. Son sınıf stüdyo dersleri ile öğrencilere hazır tasarımcı gibi bakıldığı, gerek konu gerek tasarım çalışmalarında özgürce hareket edebilme özelliği bu dersler sayesinde bu kişilere kazandırılmaktadır. Öğrenciler son sınıf stüdyo derslerinde daha önce almış oldukları bilgi ve becerilerini sentezleyerek özgün ve bağımsız olabilecek koleksiyonlarını oluştururlar (Varol, 2010, s.38).

Moda tasarımı eğitiminin stüdyo derslerinde, bilişsel alanın en alt basamağı olan bilgi basamağından en üst basamağı olan değerlendirme basamağına kadar farklı düzeylerde yeterliliklerin öğrencilere kazandırılması amaçlanmaktadır. Mezunların kazandıkları bilişsel yeterliliklerin çalışma hayatlarındaki ihtiyaçlarını karşılama durumu konusundaki görüşlerine yönelik istatistik analizler yapılmış ve yorumlanmıştır. Buna göre, mezunların stüdyo derslerinde kazandıkları ve iş yaşamlarında en çok ihtiyaçlarına cevap veren bilişsel yeterliliğin, proje derslerinde edindiği estetik bakış açısının iş yaşamında oluşturduğu koleksiyonlarının beğenilmesine olumlu yansıdığı yönünde olmuştur. Böylece bu kazanımın çalışma hayatlarındaki isteği karşıladığı söylenebilir. Mezunların en az görüş birliğine vardıkları kazanımın proje derslerinde yapılan toplam

maliyet analizleri iş koşullarında fiyat-kalite faktörlerini etkili şekilde analiz edebilmedeki etkililiği ile ilgilidir. Stüdyo derslerinde belli sayıda ve küçük ölçekli üretimlerin yapılması ve bu üretimlere yönelik maliyet analizlerinin gerçek iş koşullarına göre sınırlı olması bunun sebebi olarak değerlendirilebilir. Mezunların çalışma hayatlarındaki ihtiyaçlarını karşılamada en kararsız kaldıkları görüş proje dersleri dâhilinde edinilen piyasa rekabet analizi bilgilerinin, sektörde oluşan rekabet durumlarında çalışma alanına daha fazla katkı sağlanmasına yardımcı olması yönündeki görüştür. Bunun nedeni olarak, mezun olmuş kişilerin proje dersindeki iş benzetimi ortamının, gerçek iş koşullarındaki rekabeti tam ve güncel hali ile izleme konusunda yetersiz kalabildiği olarak düşünmelerinden kaynaklanabilir. Genel anlamda mezunların stüdyo derslerinde kazandıkları bilişsel yeterliliklerin çalışma hayatlarındaki ihtiyaçlarını karşıladığı yönünde görüşe sahip oldukları söylenebilir. Bu durum, eğitim programının stüdyo derslerinin bilişsel hedeflerine ulaştığı şeklinde değerlendirilebilir.

Psikomotor yeterlilikler, düşündüğünü çizebilme, ürün haline getirebilme gibi tasarım sürecinin her aşamasında ve her düzeyinde bulunan yeterliliklerdir. Psikomotor yeterliliklerin çalışma hayatındaki ihtiyaçları karşılama durumuna yönelik görüşlerde mezunların, proje derslerinde tasarım koleksiyonunun görsel özeti olan hikâye panosu hazırlama çalışmaları yapmış olmanın çalışma hayatında koleksiyon tasarım süreçleri ve sunumu desteklediği ile proje dersinde hazırladığı modellerin örnek dikimini (prototipini) ve üzerinde gerekli düzeltmeleri yapmanın iş koşullarında üretim sürecini daha verimli hale getirmeye katkı sağladığı görüşlerine eşit şekilde katılım sağladıkları görülmektedir. Proje derslerinde moda eğilimi ve sezon araştırmaları sonucunda koleksiyon geliştirme çalışmaları yapmış olmanın, hedef kitle, moda ve modele uygun hazırlanan süsleme ve dikiş tekniklerinin, proje derslerinde modeli doğru analiz ederek modelin kalıbını hazırlama gibi önermeler üzerinde katılımcıların yanıtları eşit ortalama değerine denk gelmişlerdir. Bu sonuçlar dikkate alındığında psikomotor yeterliliklerin kazandırılmasının çalışma hayatı ihtiyaçlarının karşılanmasında oldukça önemli olduğu değerlendirilmesi yapılabilir. Konu ile ilgili kişilerin bazı söylemleri ile moda tasarımı eğitiminde ki bazı uygulamalar doğrultusunda tasarımcı adaylarınca proje derslerinde özellikle üretim çalışmalarının başkaları tarafından yapılması uygun bulunabilmektedir. Oysaki ilgili sonuçlar dikkate alındığında, moda tasarımı öğrencilerinin üretim çalışmalarını kendilerinin gerçekleştirmesinin çalışma hayatındaki ihtiyaçlarının karşılanmasında önemli bir yeri vardır. Proje derslerinde tasarım sürecindeki her bir

işleme göre işlem basamakları oluşturmanın sektörde üretimdeki iş akışını kolaylaştırmaya katkı sağladığı yönündeki önermede ise katılımcıların en az görüş birliğinde oldukları görülmektedir. Buradan hareketle, proje derslerinde oluşturulan iş benzetimi ortamda gerçekleştirilen iş basamaklarının, gerçek iş koşullarındakilere göre daha farklı olabilmesi ve bu ortamda günceli tam olarak takip etmede güçlük yaşanması gibi nedenler etkili olabilir. Mezunların tüm görüşlere katıldıkları gözlenmektedir. Bu doğrultuda, ilgili programın stüdyo derslerinde kazandırılan psikomotor yeterliliklerin çalışma hayatının beklenti ve ihtiyaçlarını karşılamada yeterli olduğu söylenebilir.

Moda tasarım programlarının mezun kişilere kazandırmak istediği yeterliliklerden biri de duyuşsal yeterliliklerdir. Duyusal yeterliliklerin çalışma hayatındaki ihtiyaçları karşılama durumuna yönelik görüşlere bakıldığında en yüksek katılımın proje derslerinde, öğretim elemanları ile arkadaşların görüş ve fikirlerinden faydalanmanın iş hayatındaki ekip çalışmasına uyumu kolaylaştırdığı görülmektedir. Bu doğrultuda, proje derslerindeki fikir alışverişlerinin çalışma hayatına olumlu bir şekilde yansıdığı ve ekip ruhu içerisinde işbirliği çalışmasını da güçlendirdiği yorumu yapılabilir. Hem en düşük aritmetik ortalama değerine sahip hem de en kararsız olunan görüş ise mezunların proje dersinin yükümlülüklerini yerine getirmenin iş hayatında da işi özveriyle yapmaya katkı sağlaması yönündeki görüştür. Bunun nedeninin proje dersinin yükümlülüklerini tam manasıyla yerine getirmede zorlanmış olabilecekleri ya da yapılması gerekli şeylerin erteleme alışkanlığı sebebiyle iş hayatında özveri sağlayamadıkları düşünülebilir. İlgili programın duyuşsal yeterliliklerinin çalışma hayatındaki beklentileri karşıladığı ve programın da hedeflerine ulaştığı şeklinde yorumlanabilir.

Sonuç olarak, bu araştırmanın proje derslerinde kazandırılması hedeflenen bilişsel, psikomotor ve duyuşsal gibi tüm yeterliliklerin, mezun kişilerin önermeler üzerindeki genel değerlendirmelerine göre çalışma hayatlarındaki istek ve beklentilerini karşıladığı düşünülmektedir.

7.2. Öneriler

Araştırma sonuçlarından elde edilen verilere göre geliştirilen öneriler, aşağıda maddeler halinde sıralanmıştır.

- Yükseköğretim kurumlarının lisans düzeyinde moda tasarımı eğitimi veren programlarının stüdyo derslerine yönelik görüşlerden yola çıkılarak programların sektörün güncel halini takip etmesi sağlanabilir.

- Stüdyo derslerini veren öğretim elemanlarına sektörün beklentileri üzerine güncel bir eğitim verilebilir.
- Sektör ve üniversite işbirliği artırılarak gündem yakalanabilir.
- Bulgular doğrultusunda elde edilen sonuçlara göre moda tasarımı lisans programından mezun olmuş kişilerle iletişim halinde olunabilir.
- Programın stüdyo derslerinin kapsamı ile ilgili bilimsel yayınlar artırılarak kişilere seminerler düzenlenebilir.

KAYNAKÇA

- Adıgüzel Özbek, D. ve Usta, G. (2018). İçmimarlık proje stüdyosunda yaratıcılık odaklı tasarım çalışmaları, *The Turkish Online Journal of Design, Art and Communication – TOJDAC*, 8(1), 123-132.
- Akıncı, Ö.B. (2014). *Moda Trendlerinin Giysi Seçimi ve Satın Almaya Etkileri*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Ankara: Gazi Üniversitesi.
- Aktan, O. (2020). İlkokul matematik öğretim programı dersi kazanımlarının yenilenen bloom taksonomisine göre incelenmesi. *Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 4(8), 15-36. doi: 10.9779/pauefd.523545
- Aktaş, E. (2017). Öğretmen adaylarının farklı metin türlerine yönelik soru sorma becerilerinin yenilenmiş bloom taksonomisine göre değerlendirilmesi, *Uluslararası Türk Dili, Edebiyatı ve Tarihi Dergisi*, 12(25), 99-118.
- Altun Başaran, B. ve Şirin, N. (2013). Moda ve tekstil tasarımı öğretim programında görsel sanatlar eğitimi, *İdil Dergisi*, 2(6), 72-99.
- Antçok, S. (2022). *Türkiye’de açılan moda tasarımı eğitimi kursları ve hazır giyim sektörüne yansımaları*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Işık Üniversitesi.
- Arıdağ, L. ve Aslan, E. (2012). Tasarım çalışmaları-1 stüdyosunda uygulanan yaratıcı drama etkinliklerinin mimarlık öğrencilerinin yaratıcı düşünce becerilerinin gelişimine etkisi. *Megaron* .7(1), 49-66.
- Arık, A. (1990). *Yaratıcılık*. Ankara: Kültür Bakanlığı.
- Arslan, K. (2009). *Moda tasarımı*. Müsiad Araştırma Raporları: 60. İstanbul: Mavi Ofset Yayıncılık.
- Arslan, K. (2008). Küresel rekabet baskısı altında tekstil ve hazır giyim sektörünün dönüşüm stratejileri ve yeni yol haritası. MÜSİAD Araştırma Raporları:57 <http://www.prestij.com.tr>
- Artun, A. ve Aliçavuşoğlu, E. (2009). *Bauhaus: Modernleşmenin Tasarımı Türkiye’de Mimarlık, Sanat, Tasarım Eğitimi ve Bauhaus*. İstanbul: İletişim Yayıncılık
- Atalayer, G. ve Bahar, C. (2016). Tekstil ve hazır giyim sektöründe marka, pazar ve moda eğilimlerinin koleksiyona etkisi. *Arış Geleneksel Türk Sanatları Dergisi*, 13-20.
- Aydın, F. ve Müjde, D.D. (2020). Ortaokul öğretmenlerinin tasarım anlayışının tasarımcı bağlamında incelenmesi, *Ondokuz Mayıs Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 39(3), 97116.

- Aydoğdu, G. (2012). *Hazır giyim ve konfeksiyon araştırma raporu*. Çukurova Kalkınma Ajansı.
- Aygöl, Z., Özüdoğru, Ş. (2014). Moda Tasarımcısı Olmak: ‘Yeni Mezun Moda Tasarımcıları Üzerine Söylemsel Bir Araştırma’. *Mediterranean Journal of Humanities mjh*, 4(2), 35-49.
- Bedir Erişti, S. D., & Tekin Akbulut, A. S. (2014). Anadolu Üniversitesi Endüstriyel Sanatlar Yüksekokulu Moda Tasarımı Bölümü Öğrencileri Örneğinde Sanatsal Tasarım Ürünlerine Dayalı Kültür Algısı. *Eğitimde Nitel Araştırmalar Dergisi – Journal of Qualitative Research in Education*, 2(1), 9-37
- Birgin, O. (2016). Bloom taksonomisi. E. Bingölbalı, S.Arslan, İ.Ö.Zembat (Ed.) *Matematik eğitiminde teoriler*. (ss.839-860). Ankara: Pegem Akademi
- Bulat, S., Bulat, M. ve Aydın, B. (2014). Bauhause tasarım okulu. *Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 18 (1). s. 105-120.
- Bulone, P.A. (2016). *Reflections on global competence by four design educators* . Ph.D Thesis. University of South Florida.
- Bümen, N.T. (2006). Program geliştirmede bir dönüm noktası: yenilenmiş bloom taksonomisi (a revision of the bloom’s taxonomy: a turning point in curriculum development), *Eğitim ve Bilim*, 31(142), 3-14.
- Ceyhan, A., Şener, H.F. (2018). Moda Tasarımında Uluslararası Farkındalık Yaratma. *Journal of Awareness*, 3(Özel Sayı), 545-556.
- Crane, D. (2003). *Moda ve gündemleri giyimde sınıf, cinsiyet ve kimlik* (Çev. Ö. Çelik). İstanbul: Ayrıntı Yayınları
- Curaoğlu, F. (2013). *Moda tasarım*. T.C. Anadolu Üniversitesi Yayını No: 3014
- Çağlar, S. (2019). *Moda tasarımı öğrencilerinin tasarım biliş türlerinin belirlenmesi*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Eskişehir: Eskişehir Teknik Üniversitesi.
- Çeğindir, N.Y. (2017). *100 soruda giysi mimarisi*. Ankara: Gazi Kitabevi.
- Çetin, Z. M. (2019). *Tasarım eğitiminde transdisipliner yaklaşım*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Ankara: TOBB Ekonomi ve Teknoloji Üniversitesi.
- Davis, F. (1997). *Moda, kültür ve kimlik* (Çev. Ö. Arıkan). İstanbul: Yapı Kredi.

- Demirbaş, O. ve Demirkan, H. (2007). Learning styles of design students and the relationship of academic performance and gender in design education. *Learning and Instruction*, 17, 345-359.
- Dönmez, İ.(2008). *Türk baskıresminin gelişim sürecine katkısı olan kurum ve sanatçılar*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi.
- Duman, N.N. (2019). *Moda tasarımı öğrencilerinin giysi tasarımına yönelik uygulamalarında malzeme seçimi ve tedarikinde karşılaştıkları problemler*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara: Gazi Üniversitesi.
- Er Bıyıklı, N. (2021). Tekstil ve moda tasarımı eğitiminde sektör iş birliğiyle yürütülen tasarım projelerinin taraflar açısından önemi. *Yıldız J Art Desg*, 8(1), 23–32.
- Erbay, M., Zorlu, T., Akgül, B., Onur, D., Aras, A. (2013). *Sanat ve mimarlık arakesitinde tasarım stüdyoları resimden mekâna: kandinsky*. Ankara: Nobel Akademik Yayıncılık.
- Erdoğan, D.İ. (2011). *Bir moda tasarımcısının koleksiyon hazırlama süreci ve şımay bülbül örneği*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi.
- Erol, F. (2011). *Trend öngörüsü ve moda dinamikleri*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. İstanbul: Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi
- Ertürk, N. (2011). Moda kavramı, moda kuramları ve güncel moda eğilimi çalışmaları. *Süleyman Demirel Güzel Sanatlar Fakültesi Hakemli Dergisi*. 7, 1-33.
- Ertürk, N. ve Erdoğan, D.İ. (2012). Bir moda tasarımcısının koleksiyon hazırlama süreci ve şımay bülbül örneği. *Uluslararası Hakemli Sosyal Bilimler E- Dergisi*, 29, 1.-15.
- Ertürk, N. ve Varol, E. (2017). *Moda tasarımı*. Anadolu Üniversitesi Yayını No: 3605.
- Esen, E. (2015). *Bauhaus eğitim anlayışının günümüz temel tasarım eğitime etkileri*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Ankara: Hacettepe Üniversitesi.
- Eunyoung Yang, Ba, Ma. (2010). *Technical skill, industry knowledge anexperience, and interpersonal skill competencies for fashion designcareers: a comparison of perspectives betweenfashion industry professionalsand fashion educators*. For The Degree of Doctor of Philosophy in the Graduate School of The Texas Woman's University.
- Genevieve, P. J. (1994). *An assessment determining needed entry-level skills for fashion design baccalaureate graduates and recoi*, Nendations For Fashion Design Curriculum Development, Ph. D. Southern Dlinois University at Cazbondale.

- Gökler, Z.S., Aypay, A. ve Arı, A. (2012). İlköğretim İngilizce dersi hedefleri kazanımları SBS soruları ve yazılı sınav sorularının yeni bloom taksonomisine göre değerlendirilmesi. *Eğitimde Politika Analizi Dergisi*, 1(2), 114-133.
- Göklüberk Özlü, P. ve Dengin Sevinir, S. (2017). Yaratıcı uygulama temelli giysi tasarımlarının görsel nitelikli göstergeler üzerinden betimlenmesi, *SDÜ Art-E Güzel Sanatlar Fakültesi Sanat Dergisi*, 10(19), 214-240.
- Gömceli, G. (2009). *Moda tasarımı eğitiminde bilgisayar destekli öğretime yönelik öğretim elemanı ve öğrenci görüşleri*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Ankara: Gazi Üniversitesi.
- Gültekin, M. (2008). Eğitim Bilimine Giriş. Eskişehir: T.C. Anadolu Üniversitesi Yayını No: 1825
- Gür Üstüner, S. (2019). Tekstil yüzey tasarımında deneysellik. *International Journal Of Interdisciplinary And Intercultural Art*, 4(8), 139-151.
- Gürcüm, B.H. ve Kartal, S. (2021). Tekstil tasarımında esin kaynaklarını yansıtmaya yöntemleri methods for reflecting sources of inspiration in textile design, *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi / The Journal of International Social Research*, 14(77), 546-557.
- Gürpınar, M. ve Dal, V. (2010). *Hazır giyim sanayinde hızlı moda kavramı ve bir model önerisi*, İstanbul Sanayi Odası - Marmara Üniversitesi Doktora / Yüksek Lisans Tezlerine Sanayi Desteği Projesi. İstanbul: İstanbul Sanayi Odası.
- Hakko, C. (1983). *Moda olgusu*. Vakko Yayınları.
- Hasgül, E. ve Birer, E. (2019). Temel tasarım eğitiminde bauhaus okulunun mekan üretimine etkisi. *SDÜ ART-E Güzel Sanatlar Fakültesi Sanat Dergisi*, 12(23), 26-42.
- Hopkins, J. (2016). *Moda tasarımında erkek giyim* (Çev. N. Altınay). İstanbul: Literatür Yayınları: 742
- Hopkins, J. (2013). *Moda tasarımında moda çizimi* (Çev. B. Başoğlu). İstanbul: Literatür Yayınları.
- İnnap, H.S. (2012). *Renk ve rengin moda üzerindeki etkisi*. Yayımlanmamış Yüksek Tezi. İstanbul: Haliç Üniversitesi.
- İşgören, N., Bayburtlu, Ç., Öznaz, D., Acar Büyükpehlivan, G. (2018). Moda Tasarımcılarının Takı Tasarımı Yaklaşımları. *Uluslararası Kültürel ve Sosyal Araştırmalar Dergisi (UKSAD)*, 4(1), 48-69.

- İşözen, O.Ö. (2009). *Giyim tasarım eğitiminin yurtiçi ve yurtdışındaki okullar, programları, öğrenci profillerinin ve sektöre uyumlarının incelenmesi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. İstanbul: Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi.
- Jones, G. P. (1994). *An assessment determining needed entry-level skills for fashion design baccalaureate graduates and recommendations for fashion design curriculum development*. Ph.D. Southern Illinois University.
- Jones, S. J. (2009). *Moda Tasarımı*. (Çev. H. Kılıç). İstanbul: Güncel Yayıncılık.
- Kabukcu, D.A. ve Sağıroğlu, Y. (2012). Dijital ortamda marka iletişimi: tekstil sektöründe moda bloglarının tüketici üzerindeki etkisi, *The Turkish Online Journal of Design, Art and Communication – TOJDAC*, 2(3), 1-10.
- Kabukcu, E. (2020). Öğrencilerin program tercihleri üzerine analitik bir değerlendirme: moda tasarımı programı örneği. *AVRASYA Uluslararası Araştırmalar Dergisi*, 8(25), 285 – 301
- Kabukçu, E. (2018). Moda tasarım ofislerinde istihdam edilen tasarımcı asistanlarının moda pazarlamasındaki önemi ve geleceği. *Electronic Journal of Vocational Colleges*. -August/Ağustos, 21-25.
- Kalebek Avcıoğlu, N. ve Sayar, S. (2021). Sürrealizm sanat akımının giysi tasarımlarında kullanılması. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 20(80), 2127-2136.
- Kanbur, A. ve Han Salihoğlu, G. (2014). Çalışanların sınırsız ve değişken kariyer yolculuğunda işkolikliğin rolü üzerine bir araştırma, *Manas Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 3(29), 28-55.
- Kara, A. ve Esmer, Y. (2020). *Girişimcilik perspektifinde Türk tekstil ve giyim sektörü*. Bursa: Ekin Yayınevi
- Karabay, Ö. (2020). Güzel sanatlar öğrencilerinin tasarım gücünü geliştirmede (eleştirel bakma-merak etme-hayal kurma-yaratma bağlamında) temel sanat/tasarım dersinin gerekliliği. *Inonu University Journal of Art and Design*. 108-120.
- Karabıyık Barbarosoğlu, F. (1995). *Modernleşme sürecinde moda ve zihniyet*. İstanbul: İz Yayıncılık.
- Karaoğlu, H. (2021). Deri ve örgünün sürdürülebilir giysi tasarımlarında kullanılması (yelek örneği), *Uluslararası Kültürel ve Sosyal Araştırmalar Dergisi (UKSAD)*, 7(1), 17- 32.
- Karasar, N. (2016). *Bilimsel araştırma yöntemi: kavramlar ilkeler teknikler*. Ankara: Nobel Akademik Yayıncılık.

- Kawamura, Y. (2005). *Moda-loji: moda çalışmalarına giriş* (Çev. Ş. Özudoğru). İstanbul: Ayrıntı Yayınları
- Kaya, Ö. (2020). Moda tasarımında yaratıcı sürecin önemi. *International Journal of Interdisciplinary and Intercultural Art*. 10, 175-183.
- Kılınç, N. ve Gürsoy, F. (2015). Moda tasarımı eğitiminde bologna süreci: türkiye’de kullanılan uygulamalar. *Global Journal on Humanites & Social Sciences*, 3, 638-647.
- Kipöz, Ş. (2015). *Sürdürülebilir moda*. İstanbul: Yeni İnsan Yayınevi.
- Koca, E. ve Ceylan, A. (2018). *Tasarımcı perspektifinden hazır giyim işletmelerinde tasarım ve tasarımcı*. *Turkish Studies Social Sciences*. 13(18), 911-926.
- Koca, E. ve Koç, F. (2009). Giysi tasarımında yaratıcılık. *E-Journal Of New World Sciences Academy*, 4(1), 32-44.
- Koca, E. ve Polat, G. (2019). Moda Tasarımı öğrencilerinin trend algılarına yönelik bir araştırma (Giresun Üniversitesi Şebinkarahisar Uygulamalı Bilimler Yüksekokulu Örneği). *1. Karadeniz Uluslararası Multidisipliner Çalışmalar Kongresi*, 158-180.
- Kocabaş Atılğan, D. (2014). Giysi Tasarımında Esinlenmenin ve Araştırmanın Yaratıcılığa Etkisi. *The Journal of Academic Social Science Studies International Journal of Social Science*. Sayı: 27, s. 471-487.
- Koçkan Özyıldız, P. (2018). *Tasarım stüdyosu eğitiminde bilişsel yetkinlik ve yaratıcılık süreçleri*. Sanatta Yeterlik Tezi. Ankara: Hacettepe Üniversitesi
- Kotler, P. (2009). *A’dan Z’ye pazarlama* (Çev: A. Kalem Bakkal). İstanbul: Kapital Medya Hizmetleri A. Ş Yayıncılık
- Kurak Açııcı, F. (2017). Tasarım eğitim süreci: yaratıcılık. *Akademik Sosyal Araştırmalar Dergisi*, Yıl: 5, Sayı: 52, s. 103-112
- Kurt, A.A. (2013). *Bilimsel araştırma yöntemleri*. Eskişehir: T.C. Anadolu Üniversitesi Yayını No: 2750.
- Küçükikiz, E. (2007). *Hazır giyim ürünlerini satın almada müşterilerin mağaza vitrinlerinden etkilenme durumları*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Ankara: Gazi Üniversitesi.
- Küheylan, Z. (2019). *İhracatın parlayan yıldızı hazır giyim sektörü*. İzmir Ticaret Odası.

- Lafçı, S. ve Köprülü, F. (2016). *Başlarken, moda tasarımcısı için rehber*. İstanbul Moda Akademisi (İMA).
- Lau, J. (2014). *Moda tasarımında aksesuar tasarımı* (Çev. B. Başoğlu). Literatür Yayınları.
- Lee, J. S. (2012). *Design knowledge and expertise: a comparative analysis of novice to professional fashion designers*. Ph.D. Cornell University.
- Lin, C. H. (2007). Evaluating fashion design information: the creation of assessment measures for the evaluation of fashion design using a m al m odule to enhance fashion design information and analysis of fashion curriculum at a Taiwan University.
- Mehrali, N. (2015). *Moda akımlarının, giysi koleksiyonu oluşum sürecine etkisinin araştırılması*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. İstanbul: Arel Üniversitesi.
- Molla, A. (2007). *Giysi tasarımı aşamalarının incelenmesi ve hazır giyim işletmelerindeki tasarımcı performansının değerlendirilmesi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Konya: Selçuk Üniversitesi
- Mozota, B.B.D. (2005). *Tasarım yönetimi*. İstanbul: Kapital Medya Hizmetleri A.Ş. Yayıncılık.
- Odabaşı, S. (2016). *Sürdürülebilir moda döngüsünde moda tasarımcısının rolü*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi.
- Odabaşı, S., Şahin, Y. (2019). Moda tasarımı eğitiminde sürdürülebilirlik üzerine yaklaşımlar. *SDÜ ART-E Güzel Sanatlar Fakültesi Sanat Dergisi*, 12(23), 1-25.
- Okur, A. ve Başaran, B. (2021). Moda resmi (illüstrasyonu) ders öğretim programının öğretim elemanı ve öğrenci görüşleri ışığında değerlendirilmesi. *Ulak Bilge Sosyal Bilimler Dergisi*, 60, 705–728.
- Onur, D. ve Zorlu, T. (2017). Tasarım stüdyolarında uygulanan eğitim metotları ve yaratıcılık ilişkisi, *The Turkish Online Journal of Design, Art and Communication – TOJDAC*. 7(4) 542-555.
- Onur, N. (2004). *Moda bulaşıcıdır!*. İstanbul: Epsilon Yayıncılık.
- Orbaç, S. (2018). *Moda tasarımcıları için portfolyo hazırlama ve örnek uygulama*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Ankara: Gazi Üniversitesi.
- Öymen G. (2017). Giyilebilir teknolojilerin moda endüstrisi üzerindeki etkileri, 1. *Uluslararası İletişimde Yeni Yönelimler Konferansı*, İstanbul, 131-138.

- Özbek, A., Esmer, Y., Şaylan, O. (2020). Türk hazır giyim işletmeleri ve türk moda tasarımcılarına yönelik bir e-girişimcilik model önerisi. *İşletme Ekonomi ve Yönetim Araştırmaları Dergisi*, 2, 182 -195.
- Öztürk, A. (2014). *Endüstriyel tasarım eğitiminde yeni yöntem ve yaklaşımlar*. Yüksek Lisans Tezi. Samsun: Ondokuz Mayıs Üniversitesi.
- Öztürk, B. (2012). *Yüksek öğretim lisans düzeyi moda ve tekstil tasarımı programında görsel sanatlar eğitiminin yeri*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Konya: Necmettin Erbakan Üniversitesi.
- Öztürk, F., Özbaş, M. (2018). Moda olgusunun sosyal medya iletişimindeki yerini moda kuramları temeline dayandırma. *Stratejik ve Sosyal Araştırmalar Dergisi*. 2(2), 84-95.
- Özüdoğru, Ş. ve Yüksel, A. H. (2020). Kültür ve endüstrinin arakesitinde ulusal modayı yeniden düşünmek. *Pamukkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 39, 327-338.
- Pektaş, H. (2006). *Moda ve postmodernizm*, Yayımlanmamış Doktora Tezi, Konya: Selçuk Üniversitesi.
- Ping, Y.C. (2009). *QFD-based curriculum planning for vocational education*. Doctor of Philosophy. The Hong Kong Polytechnic University Institute of Textiles and Clothing.
- Renfrew, C., ve Renfrew, E. (2014). *Moda tasarımında koleksiyon geliştirme* (Çev. B. Başoğlu). İstanbul: Literatür Yayınları.
- Sayınalp, M. (1997). *Kız teknik öğretim kurumlarında moda tasarımı eğitiminin sektörel bazda incelenmesi*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Ankara: Gazi Üniversitesi.
- Seivewright, S. (2013). *Moda tasarımında araştırma ve tasarım* (Çev. B. Bakın). İstanbul: Literatür Yayınları
- Shorrocks, C. A. (2019). *Exploring the pedagogies of fashion business educators: how they teach for creativity and why*. A thesis submitted in partial fulfilment of the requirements of Nottingham Trent University for the Professional Doctorate in Education.
- Steinbach, G. (2018). *Designing curriculum design curriculum with an aesthetic pedagogy*. Master Of Arts And Humanities/Visual And Performing Arts And Design, Prescott College.

- Süresoy, Ö. (2014). *Hazır giyim sanayinde tasarım ve koleksiyon hazırlama süreçlerinin analizi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. İstanbul: Marmara Üniversitesi.
- Şen C, . Şen Kılıç A., Öndoğan Z., (2020). Endüstri 4.0 ve moda sektöründeki uygulamaları, *TJFMD*, 2 (3), 53-65.
- Şener, H.F. ve Sayım, F. (2013). Hazır giyim ve moda tasarımı eğitimi almış üniversite mezunlarının girişimcilik konusundaki görüşleri. *Procedia International Congress On Entrepreneurship*, 23-31.
- Şener, N. (2017). Bauhaus-geleneksel kuyumculuk eğitimi ve günümüz kuyumculuk ve takı tasarım eğitiminde temel sanat/tasarım eğitimi. *Akademik Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 5(59), 88-99.
- Şoher, B. (2012). *Moda tasarımı eğitiminde sürrealizm sanat akımını öğrencilerin yaratıcılıklarına etkisi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Ankara: Gazi Üniversitesi
- Tanyer, S. ve Başaran, F.N. (2021). Tekstil tasarım süreci ve tasarımcının rolü. *Uluslararası Anadolu Sanat Sempozyumu Tam Bildiri Kitabı Sözlü Bildiri*, Eskişehir: Anadolu Üniversitesi, 1726-1742.
- Tok Dereci, V. (2017). Giysi tasarım alanında moda eğilim öngörülerini anlama üzerine. *Uluslararası Hakemli Sosyal Bilimler E-Dergisi*, 59, 7389.
- Tunalı, İ. (2004). *Tasarım felsefesine giriş*. İstanbul: Yapı Endüstri Merkezi Yayınları
- Turan, İ. (2021). Sistem yaklaşımı çerçevesinde problem çözme aracı olarak tasarım düşüncesi ve yaratıcılık. *Pearson Journal Of Social Sciences & Humanities*, 6(11), 148-155.
- Tutar, M.M. (2013). *Markanın, mağaza kişiliğinin vitrin tasarımına etkileri*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. İstanbul: Haliç Üniversitesi
- Tutkun, Ö. (2012). Bloom'un yenilenmiş taksonomisi üzerine genel bir bakış, (an overview on bloom's revised taksonomy). *Sakarya University Journal of Education*, 2(1), 14-22.
- Türker, S.H. (2017). Sosyal medya ve tasarım. 1. *Uluslararası İletişimde Yeni Yönelimler Konferansı*, 11-16.
- Udale, J. (2014). *Moda tasarımında tekstil ve moda* (Çev. H. Güngör). İstanbul: Literatür Yayınları: 700.

- Uyar, Ş. (2006). *Ankara ilinde bulunan üniversitelerde moda tasarımı eğitimi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Ankara: Gazi Üniversitesi.
- Varol, E. (2004). *Türk hazır giyim işletmelerinde ürün tasarımı süreci ve bu süreç içerisinde moda tasarımcısı*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi.
- Varol, E. (2010). *Moda tasarımı eğitiminde tasarımların değerlendirilmesine yönelik bir ölçme aracı geliştirme*. Yayınlanmamış Doktora Tezi. Ankara: Gazi Üniversitesi.
- Varol, E. (2018). Creative performance measurement in design education: product dimension - tasarım eğitiminde yaratıcı performans ölçme: ürün boyutu. *Güzel Sanatlar Fakültesi Sanat Dergisi*. 11(21), 50-66.
- Varol, E. ve Çağlar, S. (2021). Moda tasarımı öğrencilerinin tasarım biliş türlerinin belirlenmesi. *Sanat Ve Tasarım Dergisi*, 11(1), 1-22.
- Varol, E. ve Ertürk, N. (2020). Moda tasarımı eğitiminin stüdyo derslerinde sanat eserlerinin ilham kaynağı olarak kullanılması. *İdil*, 72, 1347-1358.
- Yalçinkaya, B. (2017). Mesleki eğitimde uygulamalı derslerin önemi (giyim üretim teknolojisi ve moda tasarımı eğitimi uygulamaları örneği). *Umteb- International Congress On Vocational And Technical Sciences Batumi – Georgia*, ss. 696-724.
- Yavuz Öden, H. (2021). Mobilya tasarımında eskiz ve biçime etkileri. *Avrasya Sosyal ve Ekonomi Araştırmaları Dergisi (ASEAD)*, 8(3), 866-882.
- Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2008). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. Ankara: Seçkin Yayıncılık

İnternet Kaynakları:

- http- 1:** www.tdk.gov.tr (Erişim Tarihi: 20.08.2021)
- http- 2:** <https://tr.pinterest.com/pin/14566398787167924/> (Erişim Tarihi: 20.08.2021)
- http- 3:** <https://tr.pinterest.com/pin/244109242279318060/> (Erişim Tarihi: 20.08.2021)
- http- 4:** <https://tr.pinterest.com/pin/304274518578681881/> (Erişim Tarihi: 23.08.2021)
- http- 5:** <https://www.grafikerler.net/bauhaus-okulu-ve-fotograf-sanati-t19006.html> (Erişim Tarihi: 07.12.2021)
- http- 6:** <https://gsf.marmara.edu.tr/fakulte/genel-bilgiler> (Erişim Tarihi: 20.01.2022)

- http- 7:** <https://ojs.unisa.edu.au/index.php/atna/article/view/339/238> (Erişim Tarihi: 09.03.2022)
- http- 8:** https://www.bebka.org.tr/admin/datas/sayfas/202/moda-ve-tasarim-merkezi-fizibiliteetudu_1569220277.pdf Erişim Tarihi 02.04.2022)
- http- 9:** <https://yokatlas.yok.gov.tr/tercih-sihirbazi-t4-tablo.php?p=ea> (Erişim Tarihi: 22.04.2022)
- http- 10:** <https://ebp.ege.edu.tr/DereceProgramlari/Detay/1/61148/8268/932001> (Erişim Tarihi 23.04.2022)
- http- 11:** <https://obs.hacibayram.edu.tr/oibs/bologna/index.aspx?lang=tr&curOp=showPac&curUnit=17&curSunit=1706#> (Erişim Tarihi: 23.04.2022)
- http- 12:** <https://akts.eskisehir.edu.tr/tr/program/programProfili/2029/8> (Erişim Tarihi: 23.04.2022)
- http- 13:** <https://bbs.karatekin.edu.tr/bolumdetay.aspx?path=18&bkod=08&fkod=04> (Erişim Tarihi: 23.04.2022)
- http- 14:** <https://ebs.cu.edu.tr/?upage=fak&page=bol&f=11&b=320&ch=1&yil=2018&lang=tr&cpage=dersyet> (Erişim Tarihi: 23.04.2022)
- http- 15:** <http://gsf.gantep.edu.tr/pages.php?url=genel-bilgiler-16> (Erişim Tarihi: 23.04.2022)
- http- 16:** <https://obs.usak.edu.tr/oibs/bologna/index.aspx?lang=tr&curOp=showPac&curUnit=7&curSunit=1366#> (Erişim Tarihi: 02.05.2022)
- http- 17:** <https://ubs.giresun.edu.tr/ogrenci/ebp/organizasyon.aspx?kultur=tr-TR&Mod=1&ustbirim=33&birim=4&altbirim=-1&program=1325&organizasyonId=217&mufredatTurId=932001>(Erişim Tarihi: 03.05.2022)
- http- 18:** https://www.tyyc.itu.edu.tr/ProgramHakkinda.php?Program=SMT_LS&Dili=TR (Erişim Tarihi: 02.05.2022)
- http- 19:** https://msgsu.edu.tr/akademik/guzel-sanatlar-fakultesi/bolumler/tekstil-ve-modatasarimi/https://test.msgsu.edu.tr/Assets/UserFiles/dersbilgiformlari/guzel_sanatlar/tekstil_ders_tanitim_formlari.pdf (Erişim Tarihi: 02.05.2022)

- http- 20:** <https://gsftekstil.ksu.edu.tr/Default.aspx?SID=20979> ;
https://guzelsanatlar.ksu.edu.tr/depo/belgeler/G%C3%9CZEL%20SANATLAR%20FAK%C3%9CLTES%C4%B0%20B%C4%B0R%C4%B0M%20%C4%B0%C3%87%20DE%C4%9EERLEND%C4%B0RME%20RAPORU_1811211014549739.pdf <https://gsftekstil.ksu.edu.tr/Default.aspx?SID=20985>
(Erişim Tarihi: 03.05.2022) ;
- http- 21:** <https://www.ohu.edu.tr/guzelsanatlarfakultesi/tektstilvemoda/sayfa/genel-bilgi> (Erişim Tarihi: 03.05.2022)
- http- 22:** https://bologna.selcuk.edu.tr/tr/Hakkında/sanat_ve_tasarim-moda_tasarimimoda_tasarimi-lisans (Erişim Tarihi: 03.05.2022)
- http- 23:** <http://gsf.akdeniz.edu.tr/moda-ve-tektstil-tasarimi-bolumu-2/> (Erişim Tarihi: 23.05.2022)
- http- 24:** <https://uludag.edu.tr/tektstilmoda/konu/view?id=5346&title=bolum-hakkında>
(Erişim Tarihi: 23.05.2022)
- http- 25:** <https://ubys.comu.edu.tr/AIS/OutcomeBasedLearning/Home/Index?id=7442&culture=tr-TR> (Erişim Tarihi: 23.05.2022)
- http- 26:** <https://istatistik.yok.gov.tr/> (Erişim Tarihi: 11.05.2022)
- http- 27:** <https://stf.ikcu.edu.tr/S/18936/lisans> Erişim Tarihi 23.05.2022)
- http- 28:** <http://www.mersin.edu.tr/akademik/guzel-sanatlar-fakultesi/bolumler/tektstil-ve-modatasarimi-bolumu>
http://oibsr.mersin.edu.tr/bologna/?id=/programme&sid=outcomes&program=236&sb_id=642662 Erişim Tarihi 24.05.2022)
- http- 29:** <https://obs.isparta.edu.tr/Public/EctsShowProgramDetailsQualifications.aspx>
<https://obs.isparta.edu.tr/Public/EctsShowProgramDetails.aspx?BolumNo=1911&BirimNo=19> Erişim Tarihi 01.06.2022) ;
<https://sis.sdu.edu.tr/oibs/bologna/index.aspx?lang=tr&curOp=showPac&curUnit=19&curSunit=1911#> (Erişim Tarihi: 16.06.2023)
- http- 30:** <https://meobs.marmara.edu.tr/ProgramTanitim/guzel-sanatlar-fakultesi/giyim-lisans-4yillik-turkce-49-63-60> (Erişim Tarihi: 03.06.2022)
- http- 31:** <https://www.newschool.edu/parsons/about/>,
<https://www.newschool.edu/academics/undergraduate/>
<https://www.newschool.edu/parsons-paris/bfa-fashion-design-curriculum/> ;

<https://courses.newschool.edu/courses/PUFD3321/> (Erişim Tarihi: 01.07.2022)

- http- 32:** <https://www.fitnyc.edu/academics/academic-divisions/art-and-design/fashiondesign/degree-details/outcomes.php>
<https://catalog.fitnyc.edu/pastcatalogs/2020-21/undergraduate/courses/ff/>
(Erişim Tarihi: 01.07.2022)
- http- 33:** <https://www.arts.ac.uk/subjects/fashion-design/undergraduate/ba-hons-fashion-designand-development-lcf> <https://www.arts.ac.uk/subjects/fashion-design/undergraduate/ba-hons-fashion-designand-development-lcf#course-overview>;
https://www.arts.ac.uk/data/assets/pdf_file/0027/250695/BA-Hons-Fashion-Designand-Development-Programme-Specification-21.22.pdf
(Erişim Tarihi: 02.07.2022)
- http- 34:** https://be-prod.ggeedu.it/marangoni/IM_PS_Fashion-Design_3Y_Course_MI-FI.pdf (Erişim Tarihi: 02.07.2022)
- http- 35:** https://www.naba.it/en/undergraduate/fashion-design-courses#fashion_design
(Erişim Tarihi: 03.07.2022)
- http- 36:** https://ticaret.gov.tr/data/5b87000813b8761450e18d7b/Haz%C4%B1r%20Giyim%20Sekt%C3%B6r%C3%BC_2018.pdf (Erişim Tarihi: 23.03.2022)
- http- 37:** <https://www.sbb.gov.tr/wp-content/uploads/2020/04/TekstilDeriHazirGiyimCalismaGrubuRaporu.pdf> (Erişim Tarihi: 28.03.2022)
- http- 38:** <https://www.ihkib.org.tr/fp-icerik/ia/d/2022/03/25/avrupa-birligi-hazirgiyim-vetekstil-pazarinda-turkiye-nin-yeri-aralik-2021-202203251644100687-69319.pdf> (Erişim Tarihi: 28.03.2022)
- http- 39:** <https://www.ihkib.org.tr/tr/bilgi-bankasi/dunyadan-haberler/koronavirus-ile-birlikte-hazir-giyim-ve-moda-sektoru-nde-beklenen-degisim-ve-donusumler/i-4023> (Erişim Tarihi: 05.04.2022)

EKLER

EK-1: Anket Formu

ESKİŞEHİR TEKNİK ÜNİVERSİTESİ MODA TASARIMI BÖLÜMÜ MEZUNLARININ STÜDYO DERSLERİNDE KAZANDIKLARI YETERLİLİKLERİN ÇALIŞMA HAYATINDAKİ MESLEKİ İHTİYAÇLARINI KARŞILAMA DURUMUNA YÖNELİK GÖRÜŞLERİ

Bu anket formu, Eskişehir Teknik Üniversitesi, Mimarlık ve Tasarım Fakültesi, Tekstil ve Moda Tasarımı Bölümü mezunlarının eğitim gördükleri lisans programında yer alan proje derslerinde kazandıkları yeterliliklerin çalışma hayatlarındaki bilgi ve beceri ihtiyaçlarını karşılama durumunu belirlemek ve bu doğrultuda proje derslerinin hedeflerine ulaşmadaki yeterliliğini test etmek amacı ile hazırlanmıştır. Anket formunda yer alan önermelere vereceğiniz samimi yanıtlar araştırmanın hedefine ulaşmasında, programa ait olumlu yönlerin desteklenmesi ve varsa program eksikliklerin giderilebilmesi konularında büyük önem taşımaktadır. Likert tipi (dereceli) önermelerin yer aldığı bu anket formunda düşüncenizi destekleyen derece hizasını “X” işareti ile işaretleyiniz ve hiçbir önermeyi boş bırakmayınız. Ayırdığınız zaman ve sağladığınız katkı için çok teşekkür ederim.

Danışman:

Araştırmacı:

Mezuniyet Yılıınız:

Çalışma Yılıınız:

Cinsiyet:

Yaş:

Tasarım Proje Derslerine Yönelik Görüşler

ÖNERMELER	Kesinlikle Katılıyorum	Katılıyorum	Kararsızım	Katılmıyorum	Kesinlikle Katılmıyorum
	5	4	3	2	1
1.B. Proje dersinde öğrendiğim teorik bilgiler moda sektöründe yaratıcı, özgün ve yenilikçi tasarımlar geliştirebilmemde katkı sağlar.					
2.P. Proje dersinde öğrenerek geliştirdiğim üretim becerileri, moda sektöründe yaratıcı, özgün ve yenilikçi tasarımlar üretebilmeme katkı sağlar.					
3.P. Proje derslerinde farklı yaş, cinsiyet ve kullanım alanlarına yönelik farklı giysi koleksiyonları hazırlamış olmam iş koşullarında istenen koleksiyonları hazırlayabilmemde katkı sağlar.					
4.B. Proje derslerinde farklı yaş, cinsiyet ve kullanım alanlarına yönelik tasarım fikirleri geliştirmiş olmam iş koşullarında istenen koleksiyonlara yönelik tasarım fikirleri geliştirebilmemde katkı sağlar.					
5.B. Proje derslerinde farklı temalar (esin kaynakları) doğrultusunda giysi koleksiyonları tasarlama konusunda edindiğim bilgiler iş koşullarımda istenen koleksiyonlara yönelik yaratıcı tasarım fikirleri geliştirebilmemde katkı sağlar.					
6.B. Proje derslerinde tasarım öğelerini tasarım ilkeleri yönünde kullanarak giysi koleksiyonları hazırlama yönünde kazandığım bilgiler iş koşullarımda beğenilen giysi koleksiyon fikirleri geliştirmemde katkı sağlar.					
7.P. Proje derslerinde tasarım öğelerini tasarım ilkeleri yönünde kullanarak giysi koleksiyonları hazırlamış olmam iş koşullarımda beğenilen giysi koleksiyonları hazırlamamda katkı sağlar.					
8.B. Tasarım sürecinde hedef kitlenin belirlenmesi konusunda edindiğim bilgiler, çalışma hayatımda müşteri istek ve beklentilerinin karşılanmasında verimli sonuçlar elde etmemi sağlar.					
9.P. Proje derslerinde tasarım koleksiyonunun görsel özeti olan hikâye panosu hazırlama çalışmaları yapmış olmam çalışma hayatımda koleksiyon tasarım süreçlerimi ve sunumumu destekler.					
10.B. Proje derslerinde moda eğilimi ve sezon araştırmaları sonucunda koleksiyon geliştirme çalışmaları yapmış olmam, sektörde eğilim belirleme ve sezonlara göre koleksiyonlar hazırlamamda tasarım süreçlerime olumlu yönde katkı sağlar.					

11.P. Proje derslerinde giysi koleksiyonu tasarlama ve koleksiyonun üretimi ile ilgili tüm aşamalara yönelik öğrenmiş olduğum beceriler, iş yaşamımda tasarım projesi gerçekleştirirken kolaylık ve katkı sağlar.					
12.B. Proje derslerinde giysi koleksiyonu tasarlama ve koleksiyonun üretimi ile ilgili tüm aşamalara yönelik öğrenmiş olduğum teorik bilgiler, iş yaşamımda tasarım projesi gerçekleştirirken kolaylık ve katkı sağlar.					
13.P. Proje derslerinde tasarımlarıma uygun kumaşların ve aksesuarların seçimi ile kullanımı konusunda geliştirdiğim becerilerim sektörde hazırladığım koleksiyonlar için doğru malzeme seçmeme katkı sağlar.					
14.P. Proje derslerinde geliştirdiğim koleksiyonları üretmiş olmam sektörde geliştirdiğim koleksiyonların üretilebilirliğini değerlendirebilmem konusunda yardımcı olur.					
15.B. Proje dersleri dâhilinde edindiğim piyasa rekabet analizi bilgileri, sektörde oluşan rekabet durumlarında çalışma alanıma daha fazla katkı sağlamama yardımcı olur.					
16.B. Proje derslerinde öğrendiğim renk bilgisi, sektörde sezonluk belirlenen renk trendleri çerçevesinde doğru ve uyumlu renkler seçmeme katkı sağlar.					
17.P. Lisans eğitimimin bitirme projesi kapsamında yapılan sergi veya defile etkinlikleri, iş koşullarında sunum ve tanıtım becerilerimin geliştirilmesine katkı sağlar.					
18.B. Proje derslerinde yapılan toplam maliyet analizleri iş koşullarımda fiyatkalite faktörlerini etkili şekilde analiz edebilmemde katkı sağlar.					
19.P. Proje dersi kapsamında moda fotoğrafı çekimleri yapmış olmam sektörde ürün tanıtım ve pazarlama alanındaki becerilerimi artırır.					
20.P. Proje dersi kapsamında süreç dosyaları hazırlamış olmam, iş koşullarımda araştırma verilerimi planlı şekilde düzenleme ve sunabilmemde katkı sağlar.					
21.B. Proje derslerinde iki ve üç boyutlu düşünebilme davranışlarını kazanmış olmam, iş koşullarımda geliştirdiğim ürünleri öngörebilmemi sağlar.					
22.P. Proje derslerinde farklı malzemelerle koleksiyonlar hazırlamış olmam iş koşullarımda çeşitli malzemeleri etkin ve estetik kullanımına katkı sağlar.					
23.B. Proje derslerinde geliştirdiğim estetik bakış açısı, iş koşullarımda beğeni yaratan koleksiyonlar geliştirmeme katkı sağlar.					

24.B. Proje derslerindeki koleksiyon tasarımları ile gelişen estetik algım iş koşullarındaki tasarımları eleştirebilmemde katkı sağlar.					
25.B. Proje derslerinde geliştirdiğim tasarım problemlerine çözüm fikirleri üretme becerilerim iş koşullarında karşılaştığım çok çeşitli tasarım problemlerine çözüm fikirleri üretebilmeme katkı sağlar.					
26P. Proje derslerinde vücut oranlarına göre ve tüm detaylarıyla tasarımı yapmam iş koşullarında üretim sürecini kolay ve verimli geçirmeme katkıda bulunur.					
27P. Proje derslerinde tasarımlarım üzerinde bulunan detayları siluet üzerine anlaşılır şekilde aktarmam sektörde üretim esnasında oluşabilecek yanlış anlamaları önlememde yardımcı olur.					
28P. Proje derslerinde tasarım sürecindeki her bir işleme göre işlem basamakları oluşturmam sektörde üretimdeki iş akışını kolaylaştırmama katkı sağlar.					
29P. Hedef kitle, moda ve modele uygun tasarlayacağım süsleme ve dikiş teknikleri, iş koşullarında modelin estetik görünmesi ve beğeniyle karşılanmasını sağlamama katkı sağlar.					
30P. Proje derslerinde modeli doğru analiz ederek modelin kalıbını hazırlamam, iş koşullarında hazırlanacak kalıbı doğru yönlendirmeme yardımcı olur.					
31P. Proje dersinde hazırladığım modellerin örnek dikimini (prototipini) ve üzerinde gerekli düzeltmeleri yapmam iş koşullarında üretim sürecini daha verimli hale getirmeme katkı sağlar.					
32D.Proje dersi içeriğinin yükümlülüklerini yerine getirmem, sektörde mesleki sorumluluk kazanma bilincimi geliştirmeme katkı sağlar.					
33P. Proje dersinde hedefe uygun ürün tasarlayabilmem iş koşullarında moda endüstrisinin beklentisine uygun beceri kazanmamama katkı sağlar.					
34D. Proje dersinin yükümlülüklerini yerine getirmem, iş hayatında da işimi özveriyle yapmama katkı sağlar.					
35.D Proje dersinde arkadaşların, öğretim elemanlarının fikirlerinden faydalanmam ve fikir alışverişinde bulunmam, iş hayatında ekip çalışmasına uyumlu olmamda katkı sağlar.					

EK-2: Etik Kurul Onayı

Eskişehir Teknik Üni. Evrak Tarih ve Sayısı: 04/06/2020-E.13016

T.C.
ESKİŞEHİR TEKNİK ÜNİVERSİTESİ REKTÖRLÜĞÜ
Hukuk Müşavirliği

Sayı : 87914409-050.99

Konu : 29.05.2020 tarihli 1/5 sayılı Etik Kurul Kararı

LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜNE

İlgi: 01/04/2020 tarihli ve 9657 sayılı yazı.

İlgi yazı ekinde Rektörlüğümüze gönderilen Dr. Öğr. Üyesi Esra VAROL'un danışmanlığını ve Reyhan DEMİROL'un yazarlığını yaptığı "Moda Tasarımı Bölümü Mezunlarının Stüdyo Derslerinde Kazandıkları Yeterliliklerin Çalışma Hayatındaki Mesleki İhtiyaçlarını Karşılama Durumuna Yönelik Görüşleri" başlıklı yüksek lisans tez çalışmasına ilişkin Fen ve Mühendislik Bilimler Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği Kurulu tarafından incelenmiş olup etik açıdan uygun bulunmuştur.

Bilgilerinizi ve uygulama dosyasının hazırlanmasında, ilgili kurumun, bulunması halinde Etik Kurulu Yönergesinin dikkate alınması konusunda gereğini rica ederim.

e-imzalıdır

Prof. Dr. Mustafa ŞENYEL

Fen Bilimleri ve Mühendislik Bilimleri Bilimsel
Araştırma ve Yayın Etiği Kurulu Başkanı

İki Eylül Kampüsü Tepebaşı/Eskişehir

Telefon No: +90 222 321 35 50/7453 Faks No: +90 222 335 36 16
E-Posta: gensek@eskisehir.edu.tr İnternet Adresi: gensek@eskisehir.edu.tr

Bilgi İçin: Fatma YAŞAR

Unvan: Büro Personeli

Bu belge 5070 sayılı Elektronik İmza Kanununun 5. Maddesi gereğince güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır.

ÖZGEÇMİŞ

Adı Soyadı :

Yabancı Dil : İngilizce

Orcid No :

Eğitim ve Mesleki Geçmişi:

- 2

-

-

-

Yayınları ve/veya Bilimsel/Sanatsal Faaliyetleri:

-

Ödülleri:

-

Mesleki Birlik/Dernek/Kuruluş Üyelikleri: